

Sava

**GLASILLO KOLEKTIVA TOVARNE
GUMIJEVIH IZDELKOV SAVA KRANJ**

1961-7

IZ VSEBINE:

- **Novoletno voščilo in pogled v prihodnost**
- **Ali smo v našem kolektivu dovolj informirani?**
- **Vtisi s strokovne ekskurzije po Italiji**
- **Kakšna je vratarjeva služba?**
- **Na dan s predlogi!**
- **Stalne rubrike:
Drugi o nas, Na rob, Za smeh...**
- **Zanimivosti iz gumarske industrije**
- **Kakšno literaturo ima na razpolago naša strokovna knjižnica?**
- **Sportni paberki**
- **Na naslovni strani:
Zimski novoletni motiv
(Foto: Lojze Zalar)**

Z jasnim pogledom v novo leto!

Konec starega in preskok v novo koledarsko leto, ko prihajamo do spoznanja, da smo vnovič za leto dni starejši, preudarnejši, z letom dni več izkušenj, ki nam jih je navrglo vsak dan bolj dinamično življenje — je kot nalašč za to, da se s pogledom ozremo nazaj na prehojeno enoletno pot... Ta priložnost je kot nalašč prikladna za taka razmišljanja, ki se jih lotevamo ne le ljudje sami, se pravi individualno; letne obračune je treba dati tudi drugje. V vseh družbenih, političnih, zlasti pa v gospodarskih organizacijah.

Ozreti se je treba na uspehe, ki smo jih dosegli, zlasti vestno pa je treba analizirati tudi pomanjkljivosti, ki so nam — morebiti nevedé, ker jih nismo pravočasno opazili — pomešale račune, spremenile tok naših hotenj, želja, načrtov...

Letošnje leto je bilo za vso našo skupnost znova eno izmed uspešnih, saj smo na gospodarskem področju dosegli nedvomno velike uspehe. Uveljavljanje novega gospodarskega sistema je vtilo delovnim kolektivom gospodarskih organizacij novega poleta in začelo odkrivati nove skrite notranje rezerve, kar je brez dvoma pomembna stvar. Tudi sistem delitve čistega in osebnega dohodka je nadaljnja spodbuda večji delovni storilnosti in povečanju proizvodnje ter tako dviga življenjske ravni prebivalstva, slehernega proizvajalca. Vendar nas prav na tem področju čakajo v naslednjem letu še velike naloge. Treba bo namreč sistem delitve dohodka nadalje razvijati, ga iz dneva v dan izpopolnjevati, da bi dosegel dejansko tisti cilj, ki si ga vsi želimo: nagrajevanje po delu, take dohodke vsakomur, kakršne si s svojim delom tudi zasluži!

Naslednje leto — leto 1962 — bo spet eno izmed tistih, v katerih želimo doseči nadaljnji dvig življenjske ravni, v katerih želimo doseči še nadaljnji napredek na vseh področjih našega gospodarstva, zlasti pa tam, kjer bodo od tega imeli državljani največ koristi, največ neposrednega zadovoljstva!

Družbeni načrt našega jugoslovanskega gospodarstva v prihodnjem letu smo že sprejeli. Ta nam pove, da se bo industrijska proizvodnja v letu 1962 povečala za nadaljnjih 13 odstotkov, zlasti v tistih gospodarskih panogah, ki slone na domačih surovinskih osnovah. Prav tako se bo tudi narodni dohodek povečal v primerjavi z letošnjim letom za 16 odstotkov. Tudi investicije bi bile za 9 odstotkov večje kot letos. In tako dalje...

Novo leto nam torej obeta novih zmag in uspehov, boljši in lepši kos kruha.

Seveda pa se bo treba zanj tudi potruditi. In ne nazadnje tudi pri nas, v naši tovarni. Člani našega delovnega kolektiva, kot del celotne jugoslovanske skupnosti, bodo morali tudi v prihodnjem letu modro gospodariti, temeljito preudarjati svoje ukrepe, še nadalje skrbeti za uspešno izvajanje rekonstrukcije... Vse to pa bo možno le ob skladnem in iskrenem ter tesnem medsebojnem sodelovanju vseh članov našega delovnega kolektiva, vseh organov delavskega in družbenega upravljanja, kakor tudi vodstva podjetja.

Ni nobenega dvoma, da lahko gledamo v prihodnje leto — v leto 1962 — z jasnim pogledom in zaupanjem v lastne moči. V lastne moči, ki se tudi v mednarodni areni bore za mir in aktivno sožitje med narodi!

I. A.

Smo ali nismo *informirani*?

V mesecu juliju smo izvedli v podjetju anketo o delavskem samoupravljanju z željo, da ugotovimo osnovne faktorje, ki omogočajo nadaljnji razvoj samoupravljanja in osnovne faktorje, ki ta razvoj zavirajo. V pričujočem prispevku bomo skušali analizirati iz rezultatov ankete najvažnejše zveze med posameznimi faktorji, ki bodo na eni strani omogočili predstavo o gibanju samoupravljanja, na drugi strani pa tudi odkrili faktorje pospeševanja odnosno zaviranja delavskega samoupravljanja. Ugotovitve analize bodo služile upravljavcem in vsem tistim, ki jim je skrb za razvijanje delavskega samoupravljanja še posebno dana za orientacijo pri družbeno političnem in strokovnem delu ter pri urejanju medsebojnih odnosov.

Glede na obsežnost in temeljitost obravnavane tematike v analizi o delavskem samoupravljanju bo pisec tega prispevka obdelal le najvažnejše faktorje stanja in razvoja delavskega samoupravljanja v »Savi« in bo prispevek prikazal le del problematike.

Potencialna fluktuacija, to je razmišljanje delavcev, da bi zapustili podjetje, je v »Savi« rahlo nadpovprečna. Iz tega izhaja, da je tudi nezadovoljstvo delavcev v »Savi« nekoliko nadpovprečno. Kateri faktorji najbolj vplivajo na potencialno fluktuacijo oziroma nezadovoljstvo? To so: želja po spremembi delovnega mesta, neupoštevanje mišljenj in predlogov, ki jih imajo delavci v zvezi z delom, iniciativa delavcev v zvezi z izboljšanjem dela in poslovanja ter nesoglasje z delom delavskega sveta, itd.

Obravnavani pojavi opozarjajo, da z aktivizacijo kolektiva postaja demokracija vedno važnejši faktor. Nedemokracija odnos »nadrejenih« do »podrejenih« oziroma dušenje ali ne-

upoštevanje iniciative najbolj vpliva na potencialno fluktuacijo. To pomeni, da je tudi v medosebnih odnosih v našem podjetju postal osrednji problem sodelovanja in kolektivnega dela.

V območju osebnih dohodkov kaže analiza, da nižji ali višji osebni dohodki ne vplivajo več na porast potencialne fluktuacije. To pomeni, da zavisti in uravnilovke v »Savi« ni več. Na drugi strani pa ugotavljamo, da neustrezni dohodki glede na vloženo delo vendarle povzročajo potencialno fluktuacijo, kar pa je posledica še dokaj nerazvitega sistema razdeljevanja osebnih dohodkov znotraj ekonomskih enot. Na tem področju se bodo morali angažirati v bodoče v večji meri tudi družbeno politični faktorji v podjetju.

Če upoštevamo, da je v »Savi« 53 anketiranih članov kolektiva izrazilo željo, da menja delovna mesta, tedaj lahko sklepamo, da je nezadovoljstvo z delom pri nas sorazmerno močno.

Najmočneje vplivajo na željo po spremembi delovnega mesta: slaba

organizacija dela v oddelku, nezmerno delo, neustreznost prejemkov glede na vloženo delo, nemožnost razvijanja osebnih sposobnosti na delovnem mestu, neupoštevanje predlogov in mišljenj v zvezi z delom s strani vodilnih, močna utrujenost pri delu itd.

Če primerjamo ponašanje posameznih faktorjev v pogledu potencialne fluktuacije in v pogledu želje po menjavi delovnega mesta, tedaj vidimo, da v obeh primerih na njiju vpliva v veliki meri: nedemokracija nadrejenih in neustreznost prejemki.

Analiza tudi kaže, da večina delavcev na nedemokracijo reagira zelo ostro in razmišlja, da bi zapustilo podjetje, medtem ko jih neustrezna ocena delovnega mesta in neustreznost dohodki v glavnem ne vodijo do odklonilnega odnosa nasproti kolektivu in načinu delitve osebnih dohodkov, ampak večinoma do želje po spremembi delovnega mesta v okviru podjetja.

Če primerjamo vse pomembne faktorji, ki ne vplivajo pomembno, tedaj roma zmanjšanje delavčevega nezadovoljstva in želje po spremembi delovnega mesta z vsemi tistimi faktorji, ki ne vplivajo pomembno, tedaj lahko upoštevamo, da:

- najmočneje vpliva na željo po spremembi delovnega mesta neustrezna politika podjetja, slaba organizacija dela, neustrezni dohodki glede na vloženo delo, nedemokracija odnos vodstvenega kadra;

- da delovni pogoji le rahlo vplivajo na nezadovoljstvo z delom in delovnim mestom.

Kakor je za člane DS osnovni pogoj samostojnega odločanja dobra seznanjenost s problemi podjetja, tako je obveščenost o delu DS in problemih podjetja prvi pogoj za aktivizacijo pri samoupravljanju.

Analiza je pokazala, da je informiranost kolektiva zelo različna. Na boljše ali slabšo informiranost članov kolektiva vplivajo tako vrsta posla kot tudi spol. To pomeni, da v »Savi« ni razvit sistem dajanja informacij, ampak je še vedno osebni interes tisti, ki odloča o tem, ali je posameznik informiran o problematiki podjetja ali pa ne.

Analiza aktivizacije nam kaže, da je iniciativa kolektiva v primerjavi z nekaterimi drugimi anketiranimi podjetji manjša v pogledu sodelovanja pri razpravljanju o važnejših problemih.

To kaže, da je v »Savi« neposredno upravljanje oziroma sodelovanje pri upravljanju še nezadostno oziroma še ni uresničeno v dovoljni meri. Pomembno pa je opozoriti, da je 80 % delavcev pripravljenih, da aktivno in intenzivno sodelujejo pri upravljanju. To pomeni, da za nadaljnji razvoj

Tovarišica Francka Drolc je kot edina nosilka »Spomenice 1941« prejela od sindikalne podružnice ob Dnevu republike praktično darilo. Čestitkam in priznanju se vsi pridružujemo

samoupravljanja ni potrebno nobene posebne propagande, pač pa konkretne organizacijske ukrepe in metode dela, ki bi čimširšemu krogu neposrednih proizvajalcev omogočili neposredno odločanje. V tej smeri bo potrebno nekoliko reorganizirati ekonomske enote, tako da bodo delavci imeli boljši pregled nad gospodarjenjem v EE. Jasneje bo treba tudi s poslovniki o delu samoupravnih organov razmejiti pristojnosti in izvršiti še marsikateri premik v organizaciji podjetja v smeri decentralizacije strokovnih služb.

Aktivizacija kolektiva v reševanju notranjih problemov je v primerjavi z aktivizacijo članov kolektiva v komuni mnogo močnejša, vendar sloni le na ožjem krogu družbeno-političnih delavcev.

Značilno pa je, da je njihova aktivnost veliko bolj opazna na območju diskutiranja in delitve dohodka, dosti manj pa na področju organizacije dela in drugih tehnično-strokovnih problemov podjetja.

Kakšen je vpliv samoupravnih organov na posamezna območja v »Savi«? Analiza nam jasno kaže, da imajo samoupravni organi največji vpliv na kadrovsko politiko, nato organizacijo dela in v manjši meri na delitev dohodka. Po uveljavitvi novega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov se je to stanje v korist delitve dohodkov izboljšalo, ker je DS podjetja prenesel vse pravice razdeljevanja OD na kolektive EE.

Na vprašanje: Kakšna je organizacija dela v oddelku, so se naši delavci v anketi izrazili sila neugodno. Iz tega je možno tudi sklepati, da organizacija dela v širšem smislu zaostaja za ostalimi službami v podjetju. Praksa nam kaže, da je nesodobna, zastarela predstava o kulturi vodenja ena od glavnih zavor za izboljšanje organizacije dela in obratno: vodilni, ki svoje funkcije ne pojmujejo kot ukazovalne, pač pa kot vsklajevalne, vodilni, ki so predvsem vsklajevalci iniciativ svojih sodelavcev, ne pa šefi, taki vodilni v glavnem dobro organizirajo delo.

Posledica slabe organizacije dela so zelo vsestranske, kajti slaba organizacija:

- močno povečuje nezadovoljstvo z delom in težnjo po spremembi delovnega mesta,

- vpliva na oviranje osebnega razvoja delavca pri delu,

- krha kolegialnost med delavci,

- povečuje nervoznost pri delu.

Iz opisanih zvez vidimo, da je slaba organizacija v socialnem pogledu najmanj toliko škodljiva, kot v ekonomskem in tehničnem. Dejansko onemogoča razvoj človeka kot upravljavca, krha medsebojne odnose in načenja psiho delavca.

Zelo pomemben faktor v območju delitve OD je v »Savi« tudi stimulaturnost nagrajevanja. Visok odstotek delavcev meni, da ne morejo z boljšim delom povečati osebnih dohodkov, kar pomeni, da je sistem razdeljevanja OD še premalo učinkovit, posebno v meri stimulacije človeka.

Na vprašanje medosebnih odnosov, so delavci v anketi pojasnili predvsem, da:

- je vpliv nepravilnih odnosov na medosebne odnose zelo močan,

- da tisti, ki imajo nepravilen odnos do sodelavcev, krhajo medsebojne odnose in slabijo čut kolektivnosti.

Pregled pomembnih zvez v analizi delavskega samoupravljanja potrjuje, da je vpliv vodstvenega kadra na življenje kolektiva in celo na razvoj samoupravljanja izredno vsestranski. Demokracija oziroma sodelovanje vodstvenega kadra je v »Savi« danes

takorekoč ključ za izboljšanje celotne situacije. Razumljivo je, da spričo intenzivnega razvijanja neposrednega upravljanja ukazovalnost vodstvenega kadra postaja nevdružni anahronizem, ki povzroča konflikte v vseh smereh dela in življenja kolektiva. Postopno zoževanje kompetenc vodstvenega kadra — ob uporabi metode grupnega vodenja — na tehnično koordinacijo dela je nedvomno urejen proces, tako zaradi izboljšanja stanja, kakor tudi zaradi uspešnejšega in hitrejšega razvoja neposrednega samoupravljanja.

MIRAN RIŽNAR

Krvodajalski akciji širom po Sloveniji so se odzvali tudi člani našega delovnega kolektiva in tako pomagali pri tej humanitarni akciji

VTISI S STROKOVNE EKSKURZIJE V ITALIJO

V septembru t. l. je bil na seji Upravnega odbora našega podjetja sprejet sklep, da naši delavci skupno z Društvom ekonomistov kranjskega okraja odidejo na 5-dnevno ekskurzijo v Italijo. Namen ekskurzije je bil ogled tovarne pnevmatičnih izdelkov »Pirelli« v Milanu in »Ceat« v Torinu. Zato so skupino sestavljali predvsem delavci pnevmatkarne, poleg njih pa je bilo v njej še nekaj drugih gumarjev in uslužbencev.

Skupina se je odpravila dne 27. oktobra t. l. v zgodnjih jutranjih urah na pot. Kljub majhni zamudi ob odhodu smo bliže ob 6. uri na meji v Sežani. Za marsikaterega udeleženca je bilo to prvo srečanje z našimi cariniki. Brez posebnih zapetljajev smo se čez poldruho uro odpeljali proti Trstu. Nekateri posebno željni so se še »za dinarje« pokrepčali v poslopju z napismo bili že ob 6. uri na meji v Sežani, pri Lojzetu«. Kmalu nato smo prispeli v Trst, kjer smo imeli kratek postanek. Ta se je zaradi nekaterih udeležencev, ki so pozabili uro doma, nekoliko podaljšal, a vseeno smo se dobre volje odpeljali dalje proti Benetkam in nato proti Veroni. V Vicenzi nas je presenetila eksplozija »Savinega« avtoplašča na prvem avtobusu. Imel ga je v dvojni montaži s Ceatovim avtoplaščem, ki je bil že precej izrabljen, zato je plašč pred eksplozijo nosil vso težo zadnjega dela na eni strani. Že pred prihodom v mesto smo peljali skozi barbero, ki jih Italijani postavljajo na raznih razdaljah na avtocesti. Te so namreč grajene s privatnim kapitalom,

tako mora vsako vozilo plačati cestno pristojbino za enkratno uporabo. Naš avtobus je plačal za relacijo Brescia-Verona 600 lir! V Veroni smo se ustavili za pčli dve uri. Verona je mesto, res vredno ogleda. Stari del mesta s trdnjavo je na eni strani obdan z reko Adige, na drugi strani pa ga pod obzidjem obdaja jarek, ki je bil večno napolnjen z vodo. Tudi sicer ima po no zanimivosti, ki pričajo o njeni bogati zgodovini, polni romantike. Med drugim smo si ogledali tudi balkon, pod katerim je zaljubljeni Romeo zdihoval za ljubljeno Julijo.

Verona je tudi kmetijsko središče Severne Italije. V Veroni so vsi kmetijski sejmi za ta del Italije, tako sadjarski, živinorejski, razstave poljedelskih strojev, nekako tako kot pri nas v Novem Sadu.

Iz Verone nas je avtobus odpeljal naprej proti Milanu, kamor smo končno prispeli nekako ob 7. uri zvečer. Tu smo pričeli s težavno potjo vožnje po Milanu. Promet je namreč tu tako gost, da smo prišli do spoznanja, da sploh nismo upravičeni, da bi se

»PIRELLIJEV« nebotičnik

kadarkoli pritoževali nad zgoščenostjo našega prometa. Milano ima namreč okoli 2 milijona prebivalcev in okoli 600.000 prijavljenih vozil, tako ni čudno, če je na cesti gneča. V glavnem prometu urejajo sinhronizirani semafori, prometnih policajev smo videli v mestu le malo. Tudi tramvaj se mora pokoravati semaforu, kadar vozil na odprtem cestišču, zato je vsak opremljen s smernim kazalcem, zrcalom in podobnimi dodatki kot druga vozila. V glavnem ima svojo progo, ki je od avtomobilskega cestišča ločena z zelenim pasom. Baje je to edino mesto v Evropi, ki ima zadovoljivo rešen tramvajski promet. Že od leta 1958 grade v Milanu podzemsko železnico, zato so vsa glavna križišča razkopana in neprehodna. Tako je bil promet po glavnih cestah onemogočen. Voziti smo morali le po stranskih ulicah, kar je privedlo do raznih težav. V eni od teh smo s svojim avtobusom zagodili ves promet, ker je bil ob strani nepredvideno parkiran nek potniški avtomobil. Ker ga ni bilo na noben način mogoče obvoziti, nazaj pa zaradi velikega števila vozil tudi nismo mogli, je nekaj moških izstopilo in in ga s krepkimi rokami delno prestavilo na pločnik. Med tem je igral za nami cel avtomobilski orkester čakajočih vozil, ki so morali potrpeti, dokler se nismo zbasali skozi ožino. Tak poseg smo morali isti večer izvesti še enkrat, dokler nismo prispeli pred domeni hotel.

Skupina (med katero so bili tudi člani našega delovnega kolektiva) pred vhomom v tovarno

Obisk tovarne »Pirelli«

Drugo jutro je skupina odšla v podjetje »Pirelli«, kjer smo si želeli ogledati čimveč operacij v raznih oddelkih.

Koncern »Pirelli« je bil ustanovljen v zadnjem četrtletju preteklega stoletja, zato je razumljivo, da ima že precejšnjo tradicijo in bogate izkušnje v proizvodnji gumarskih izdelkov. V Italiji je danes 33 tovarn v okviru te firme, v njih je zaposlenih okoli 25.000 delavcev. Enako dobro ima razpredeno trgovsko mrežo v vseh večjih mestih v Italiji, kot tudi drugje po svetu. Uprava vseh teh tovarn se nahaja v trgovskem centru Milana v »Centro Pirelli«. Ta kompleks, ki stoji poleg glavnega kolodvora, je sestavljen iz 5 stavb, katerih najvišja meri 127 m, imenovana »Pirellijev nebotačnik«. Na tem mestu je bila pred 90 leti postavljena prva tovarna tega koncerna, vendar se je zaradi širjenja mesta obrat moral pozneje umakniti na periferijo. Pirellijev nebotačnik se imenuje kralj Milana, pogled nanj jemlje dih. Ta graciozna stavba ima 31 nadstropij. Njena pravilne geometrijske oblike, ampak je spredaj in zadaj ošiljena kot krma in zadnji del ladje. Cela stavba visi na masivnih centralnih stebrih, tako da se zunanje stene lahko eventualno zamenjajo. Notranje stene se lahko premikajo po potrebi posameznih pisarniških oddelkov. Stavba ima

toliko oken, da je potrebno 50 dni, da se umijejo vsa stekla s pomočjo posebnih vozičkov, ki tečejo ob posameznih nadstropjih v vodoravni smeri, lahko pa se gibljejo tudi navpično ob posebej prirejenih tirnicah. V kletih je kurilnica za centralno kurjavo, komunikacije in stroji za dvigala. Ta stavba spada med tri najbolj dovršena dela v arhitektonskem in strojnem smislu v Italiji. Dvojnika te stavbe na svetu ni.

Firma »Pirelli« proizvaja v svojih tovarnah najrazličnejše gumene proizvode kot: električne in podmorske kable, dežne plašče, avto in veloplašče, tehnične artikole za razne namene, dušilce tresenja, polietilenske proizvode, razne čolne, rayonske in druge zelo obstojne tkanine za avtoplašče, polizdelke za popravilo avtoplaščev, regenerat, sanitarne in športne izdelke, gumijaste podplate, obloge za tla, elastične niti, polietilenske folije, penasto gumo, PVC-kaširano tkanino, transportne trakove in klinaste jermene, elemente za dušenje zvoka, linolej in gumijasto obutev.

Posamezni obrati so ozko specializirani. Tako izdeluje obrat, ki smo si ga ogledali, samo kable ter avtoplašče. Ob prihodu v podjetje so nas predstavniki sprejeli v arhitektonsko dovršeni vili, grajeni v 15. stoletju. Vse na njej, tako zunanost, notranja grad-

Vulkanizacija impregnacijske obloge kablov v »Pirelliju«

„Drugi o nas“

Sofer Slobodan Kiselicki iz Industrije motorjev in traktorjev v Rakovici pri Beogradu nam je pisal takole:

»Dragi tovariši! To pismo Vam pišem iz hvaležnosti zaradi odlične kakovosti avtoplaščev Vašega podjetja dimenzije 8,25-20, s katerimi sem na kamionu TAM-4500 prevozil po vseh poteh po naši državi 46.500 km. Gume so še vedno dobre in upam, da bom z njim prevozil še 33.000 kilometrov. Resnično sem zadovoljen z Vašimi izdelki... Tovariški pozdrav...«

Profesor osnovne šole iz Banaškega Karlovca Nikola Stojanović pa je napisal našemu podjetju daljše pismo, iz katerega povzemamo le nekaj značilnosti:

»Čast mi je obvestiti Vas o izvrstni kakovosti Vaših avtomobilskih gum, dimenzije 5,20-12 za FIAT-600, ki jih še danes s posebnim zadovoljstvom uporabljam. 1959. leta sem v Vaši beograjski prodajalni kupil pet zunanjih gum omenjene dimenzije. Z eno izmed teh, ki sem jo montiral namesto stare »Pirellijeve« gume sem doslej prevozil 45.378 km. Druge štiri so še na avtomobilu. Z njimi sem prevozil točno 36.878 km. Te gume še sedaj uporabljam. Še ena zanimivost: s štirimi gumami, ki so še zdaj montirane na »fičotu«, sem prevozil točno 30.850 km, brez kakršnega koli defekta... Ker sem na avtomobilu pred zamenjavo z Vašimi gumami uporabljal gume marke Pirelli, in sem jih vse moral že pri 20.000 km izmenjati, sem ugotovil, da te italijanske gume niso tako odporne za ceste, po katerih sem vozil z Vašimi gumami. Naposled torej – v dveh letih, odkar vozim avtomobil, glede gum Vaše proizvodnje me sploh ni glava bolela. Tako ugodno sem se navozil z Vašimi gumami, da Vam svojega zadovoljstva ne morem izraziti. Edini problem, ki ga imam je v notranjih gumah znamke »Borovo«, ki se odlepljajo po šivu, tako da sem jih moral vulkanizirati... To Vam pišem zategadelj, da bi se zahvalil odlični kakovosti dela Vašega kolektiva, hkrati pa čestitam delovnemu kolektivu in mu želim še mnogo poslovnega uspeha, kakor tudi uspešno proizvodnjo vseh vaših izdelkov... Pozdravljam Vas...«

Tovarniška jedilnica

nja kot tudi oprema so razveseljivo vsklajeni. Pravijo, da je ta stavba tipičen primer lombardske kulture, zato spada že pod muzejske zanimivosti. Tu smo dobili dva vodiča, glede njiju smo se delili v dve skupini: eden je lahko govoril le italijansko, prevajal je naš vodič podjetja »SAP«, drugi pa je govoril nemško, vendar

je bila njegova razlaga manj strokovna.

Prvi je bil ogled oddelka za proizvodnjo kablov, ki jih proizvajajo do napetosti 15.000 voltov. Pred prihodom v ta oddelk smo si še ogledali bakarno, kjer se proizvaja bakrena žica za vse »Pirellijeve« obrate v Italiji. Tu zvlečejo iz bakrenih klad najprej 1 cm debelo bakreno žico, ki nato pride v žičarno. Tu se na pol izdelana žica vleče v tanjše žice, katerih premer zavisi od namena uporabe. Poleg tega se v tem oddelku žica spaja, tako da pridejo iz njega ogromni kolarji neprekinjene žice. Če pride žica v direkten stik z gumo, jo je treba pocimiti (baker je strup za kaučuk!). To delajo tako, da jo vlečejo skozi taljeni cin. S tem preprečijo vpliv bakra na gumo.

Odtod nas je vodič odpeljal v oddelk za izdelavo kablov. Tu smo takoj opazili, da zmesi niso bile oprane s smukcem ali drugim prahom, ki bi preprečeval zlepljenje, ampak se to doseže z vlaganjem plastičnih folij mednje. Tu se proizvajajo kabli najrazličnejših dimenzij in v najrazličnejše namene, zato so seveda tudi postopki dela zelo različni. Pri tem se uporabljajo za ovijanje žic preko lepil plastične folije, natronski papir, gumeni trakovi itd. Pri izdelavi prekomonskih kablov dosega premer 12 cm, pri tem pride več tanjših kablov vezanih v enega. Tega nato premažejo s posebno gumeno zmesjo za dosego impregnacije, nato ga v ogromnem avtoklavu vulkanizirajo (impregnacijsko zmes), nakar dobi kabel še svinčeno in plastično oblogo. Pri kompoziciji takega kabla dobivajo posamezne kable z vreten v tolikšni velikosti kot pri nas za transportne trakove. Ta vretena se seveda morajo odvijati, kar se vrti delno nad, delno pa pod ravnino, v kateri stoji proizvodni stroj.

Pri prehodu iz enega v drug oddelk smo opazili, da so njih gibljiva vrata

kombinirano izdelana in sicer ob strani iz gume, v sredi pa iz debelejših folij poietilena, ki vsekakor bolj propušča svetlobo v notranjost kot gumena vrata.

V oddelku za proizvodnjo pnevmatike smo si najprej ogledali impregnacijo korda, v sklopu katere je dolga kanalska sušilna naprava. Od tod smo odšli v pnevmatikarno. Tu smo najprej opazili pomično hladilno napravo zmesi, ki obhodi ob stenah celo dvorano. Nato smo si ogledali predgrevanje zmesi za protektor pred brizganjem, brizganje samo in hlajenje protektorja v vodni kopeli. Videli smo tudi pripravo protektorja za plašče z belim tokom. Delavka je trak bele zmesi položila na ustrezno stran protektorja, ga obrobila spodaj z belim gumenim trakom, zgoraj pa z robnim trakom. Nato ga je na treh mestih z enakomernim razmakom premerila, če je povsod v enaki višini, nakar je protektor, pokrit s plastično folijo poslal naprej konfekcionerju. Od tod smo odšli h konfekcioniranju potniških in tovornih plaščev. Po izjavi konfekcionerja izdelata ta 150 potniških plaščev na 8 ur, za 1 tovorni plašč pa porabi 15-40 minut, vendar vse dele dobi dostavljene in jih prevzema preko avtomatov. Zanimivo je, da je gornji predpis za izdelavo števila plaščev tudi delavčeva gornja meja. Ves sistem je namreč urejen tako, da je za vsako dimenzijo avtoplaščev predvidenih in pripravljenih točno določeno število protektorjev, ublažilcev, vložkov, žičnih ječev itd. Seveda je pri tem upoštevana tudi kapaciteta vulkanizacijskih preš, tako da noben nevulkaniziran plašč ne ostane za naslednji dan.

Po ogledu proizvodnih oddelkov smo se zanimali še za odnos do delavstva. Zvedeli smo, da ima tovarna socialistično vodenje, kar daje precejšen dobiček delavstvu. To se odraža na prostorih za družbeno prehrano, ki so zelo okumno urejeni, tako jedilnica, kot tudi bife. Pri tem podjetju stane vsakega zaposlenega kosilo 8 lir, dočim zunanaj ni nič nenavadna cena kosila 1500 lir. Coca-cola in campari sta vsakomur v podjetju na razpolago zastonj, pa naj bo v bifeju ali pri avtomatu, ki jih je vse polno po oddelkih. Enako so tudi sanitarije grajene arhitektonsko dovršeno, s skladnimi barvnimi efekti.

Ogled Milana

Isti dan popoldne nas je avtobus odpeljal na krožno vožnjo po Milanu. Mesto je bogato trgovsko in industrijsko središče Severne Italije. Ima pisano zgodovino. Ena največjih sedanjih znamenitosti mesta je velika katedrala, »Duomo«, ki je znana po svoji edinstveni gotski zunanosti in predstavlja najpopolnejši spomenik gotike kulture v Italiji. Druga znamenitost Milana je Castello Sforzesco, ki izhaja iz 15. stoletja. Gradil ga je milanski vojvoda Sforza za lastno uporabo, pozneje je služil kot utrdba, vojašnica in v druge javne namene. Danes je v tej stavbi urejen muzej.

Razveseljiva novica

Iz Loznice, iz tovarne sintetičnih vlaken »VISKOZA« je prišla pred kratkim v javnost razveseljiva novica, novica, ki je velikega pomena tudi za naš kolektiv... Gre namreč za kord oziroma za impregniranje korda. Ze vseskozi doslej je imel naš komercialni oddelk težave s preskrbo tega blaga, ki nam je nujno potreben pri proizvodnji. Pretežno smo ga dobavljali iz »Bombažne predilnice in tkalnice« iz Tržiča. Zdaj pa sporočajo iz Loznice, da so nabavili nove stroje, s pomočjo katerih bodo lahko impregnirali kord. Ne le tistega, ki ga tudi sami proizvajajo, kapacitete bodo imeli proste tudi za uvoženi kord, ki bi ga lahko impregnirali pri nas. Podjetje meni, da bo lahko zadostilo vsem domačim potrebam in na ta način prihranilo skupnosti okoli 212 milijonov deviznih dinarjev. — Ta ukrep podjetja iz Loznice je treba pozdraviti, naše podjetje pa bo lahko zdaj bolj mirno glede skrbi za nabavo korda.

Odhod proti Torinu

V nedeljo smo okoli 9. ure odšli iz Milana proti Torinu. Med potjo smo opazovali pospešeno gradnjo cest in nadvozov. Tudi signalne naprave, znaki na cestišču in vse drugo v zvezi s prometom je izredno dobro urejeno v tem predelu. Zanimivo je, da o razdaljah do posameznih krajev obvešča podjetje FIAT in ne cestna uprava. Ko smo se bližali Torinu, smo kmalu zapazili ob obeh straneh meliorirana polja, kjer ponekod sadijo tudi riž. Tako smo se okrog 12. ure pripeljali po Via Roma v središče mesta na enega od Torinskih trgov. Značilnost mesta, ki smo jo opazili na prvi pogled, so arkade v centru mesta, pod katerimi je možno ob robu ceste prehoditi precejšnje razdalje v središču v dežju brez dežnika. Ob izstopu iz avtobusa smo takoj ugotovili, da je podnebje precej hladnejše od milanskega. Prebivalci so tu višje rasti, kot

smo navajeni v Italiji, vidi se že vpliv srednjeevropskih priseljencev.

Stanovanje smo dobili v hotelu nekoliko izven mesta. Ugotovili smo, da so bili vsi posteljni vložki izdelani iz »Pirellijeve« penaste gume.

Ogled Torina

Isto popoldne nas je odpeljal avtobus v mesto, kjer smo si ogledovali njegove posebnosti.

Torino je simpatično mesto, k čemur precej pripomore njegova lega

Člani Zveze borcev so polagali strokovne izpite. Predsednik izpitne komisije tovariš Kus pozorno sledi praktičnemu delu izpita, ki ga opravlja član našega kolektiva

med malimi grički. Leži med rekama Po na jugovzhodni in Doro na severni strani. Mesto ima okoli 900.000 prebivalcev, torej je polovico manjše od Milana. Mesto je bilo grajeno že pred našim štetjem, a je bilo za časa hunskega vdora porušeno. Ima široke ulice, in nešteto parkov, ki jih krasi najrazličnejši spomeniki. V bližini Torina so lepa smučišča, zato je v tem mestu tudi zimski tujski promet lepo razvit. V tem mestu je bila prva avtomobilska dirka konec prejšnjega stoletja. Sodelovalo je 100 vozil na različni pogon, zmagal je neki Nемец s povprečno hitrostjo 24 km na uro. Zato je razumljivo, da je v mestu tudi avtomobilski muzej.

Razstava Italija 61

Drugi dan si je skušala skupina ekskurzistov po posredovanju našega tehničnega direktorja ogledati še tovarno pnevmatike »CEAT«, vendar to zaradi rekonstrukcije v podjetju ni bilo mogoče. Zato smo si ta dan v glavnem ogledovali razstavo »Italija 61« in razstavo avtomobilov, kjer je marskdo vzdihoval za nedosegljivim vozilom, ga občudoval in zaznaval na njem tehnične izpopolnitve, dosežene v zadnjem tipu.

Proti Benetkam in domov

Naslednje jutro smo se zgodaj zjutraj odpravili iz Torina skozi precej močno meglo, ki je bila posebno velika v bližini Milana. Na tem odseku smo tudi videli prva dva karambolirana avtomobila na drugi strani ceste. Pred Verco smo zavili z avtoceste, da si še bežno ogledamo Gardsko jezero. Ustavili smo se v Desanzanu. Jezero je zelo veliko, njegova površina znaša cca 250 km², a je zelo razpotegnjeno. Ima dolg pomol in na koncu svetilnik kot vse morske obale. Okolica je zelo prijetna, stara trdnjava poleg jezera priča, da so že davno pred nami živeli tu petični prebivalci, ki so si postavili trden grad na skalo, od koder se jim je nudil lep razgled na jezersko gladino. Po tem kratkem postopku smo pohiteli še proti Benetkam.

Mislím, da je želja vsakogar, da enkrat v življenju vidi to mesto, v katerem večino hiš ločijo med seboj kanali.

Mesto je bilo zgrajeno na preko 100 otokih, ki jih povezuje cca 400 mostov in mostičkov. Za turiste je to sicer zelo privlačno, skriva pa polno problemov za same prebivalce: Temelji se rahljajo, kanali neprijetno diše, razširjanje mesta je nemogoče, čeprav zavzema komaj 8 km². V teh okoličinah je nemogoče misliti na moderni način trgovanja brez pravih, hitrih prometnih sredstev. S svetom jih povezuje le nasip s cesto in železnico, ki pelje proti Mestru. Pri beneškem kolodvoru se neha ves promet po su-

Predgrevanje — mehčanje zmesi za pripravo raztopin in topil terja prav tako pazljivost pri delu kakor pri mešanju

hem, zato je v sezoni tu vedno parkirni prostor prezaseden. Jasno je, da je s tem tudi obisk turistov omejen. Na vse načine so že reševali beneški problem, vendar se bo treba dokončno odločiti za romantično ali praktično obliko mesta.

Ob Canalu Grande smo odšli v sredino mesta. Beneški tramvaj je barka, ki ustavlja na 15 mestih. Poleg tega obstojajo tudi taksijski v obliki čolna, gondole pridejo v poštev šele zvečer. Opazovali smo temne kanale, na obeh straneh padajo stene večinoma naravnost v vodo, tako da je zveza med hišami le most ali čoln. Seveda so nekateri od teh kanalov zelo ozki, da le redko posije vanje sonce. Tako smo prispeli do pravokotnega Markovega trga, kjer je ogromno znanih beneških golobčkov in večina obiskovalcev se želi fotografirati z njimi. Na čelni strani trga je znamenita Markova bazilika, ki ima edinstveno zunanost. Desno od nje stoji doževa palača, nekoliko dalje od tod pa znameniti »most zdihljajev«. Stoji poleg ječe, v kateri je bil vsak jetnik, ki jo je prestopil, obsojen na smrt. V izložbah smo poleg drugih zanimivosti in dragocenosti videli tudi edinstvene umetniške izdelke meranskih stekarjev.

Zvečer smo se odpravili iz Benešk proti Trstu, kjer smo se ustavili še za hip, odtod, okrog polnoči smo odšli proti meji, in se v zgodnjih jutranjih urah vrnili domov zaspani in utrujeni, a polni lepih, novih vtisov.

ing. DUHOVNIK

~~~~~
 DOPISUJTE V
Savo

K J E B O Š P R E Ž I V E L S V O J D O P U S T ?

Kako lepa si, o zemlja slovenska. Tam od sinjega našega morja, preko kraških planin, do naših pod nebo hitočih vrhov, se je zliła vsa lepota v eno samo prgišče vsega lepega, vsega dobrega, vsega ljubečega, vsega trpečega, v eno samo ime: Slovenija, moja mati, domovina, vredna vse ljubezni, vsega trpljenja.

Kot biser tisočeri prelesti pa je naša lepa Gorenjska. Tam od kamniških Alp, preko Karavank do Podkorenca, od laških hribov preko Ratitovca, Črne prsti in Bogatina, iz Trente čez Krn, Mangart in Jelovico, se zliža vsa ta lepota v vrhunec vsega lepega, divjega, neprizanesljivega in vendar vsega našega, v naš simbol, v naš Triglav.

Dokljuka vabi!

In prav sredi te lepote smo si naši gumarji svoj dom. Sredi temnih smrekovih gozdov Pokljuke, katero mogočni Trglav drži v svojem naročju kot vrt, vrt miru, tihote, tisoč čudes in čudežnih pravljic.

V svetlih zimskih nočeh, ko srebrni lunini žarki trepetajo skozi veje smrek in jelk ter se milijoni snežnih kristalov lesketajo kot razsuti diamanti preko zasneženih kotanj in planjav, tiho šeleste smučji v to tišino in

režejo sled v deviško nežno belino. S snegom zamedene smrečice mečejo svoje sence in se igrajo z belimi meglicami, ki vstajajo iz zasneženih grap, kot škratje z gorskimi vilami. Ko jutranja zarja pozlati vrh Triglava, zbeže meglice, skrijejo se škratje v svoje podzemne gradove, beli zajček pa ves vesel, da je ukanil za to noč smrt — neumnega lisjaka, zamiga z ušescj in si v dolgih skokih gre iskat zajtrk, suho travo pod bližnji grm. Vesel vrisk se odtrga z vrh Pokljuke v mla-

Na rob!

KAKŠNA JE VRATARJEVA SLUŽBA?

Vratarska služba je vsekakor dokaj zahtevna. Toda marsikateri član kolektiva jo premalo upošteva. Zato tudi tarnanja naših vratarjev o tem, da je delo z ljudmi včasih zelo težko, niso brez podlage...

Vsakdo je že okusil, ali pa videl, da se vratarji že v zgodnjih [utranjih urah morajo prerekati z zamudniki, ki ne prihajajo točno na delo. Niso sicer vsi zamudniki enaki. Nekateri razumejo opravljanje vratarjeve službe, prenekateri pa se mu zoperstavljajo, kot da bi bil vsega kriv vratar, ne pa on – zamudnik.

Podobne težave so tudi pri izhodu članov kolektiva iz podjetja. Zlasti to velja za odhode iz tovarne ob 14. in 22. uri. Delavci tudi po pet ali več minut čakajo na znak vratarja, ki jih bo izpustil proti domu. Skrivajo se po vogalih in prostorih povsod tam, kjer je kako skrito mesto. Ob tem nam ne preostane drugega kot da se vprašamo: kdaj ti ljudje zapuste delovna mesta? Če so prišli pred vratarjevo lopo že nekaj minut pred določeno uro in če upoštevamo, da so se morali pred tem umiti oziroma preobleči, nastane vprašanje koliko izgubljenega proizvodnega delovnega časa nam gre v nič. Če bi nekoga posebej za to zadolžili, bi se nam celo to morda izplačalo!

Na vratarjev rovaš gredo dostikrat očitki, da je silen, da je preveč natančen, da nima točne ure itd. Vedno je kriv le vratar in nikoli tisti, ki ga vratar opozarja.

Kot ima vsak član našega delovnega kolektiva po pravilniku podjetja točno določeno, kaj sme in česa ne sme, svoje pravice in svoje naloge ali dolžnosti, je prav tako tudi z našimi vratarji.

Zelo slabo luč pa mečejo na naše najmlajše člane delovnega kolektiva – vajence očitki, da se do vratarjev zelo neprimerno vedejo. Da ne govorimo o tem, da so med prvimi, ki zapuščajo predčasno delovna mesta.

Skušajmo se zživeti v vlogo vratarja, pa se bomo lahko v prihodnje lepše obnašali do njih...

L. Z.

do jutro. V drznem smuku zarezajo smuči v kristalno belino in v lepih vijugah pristajajo na dnu. Se in še, stokrat na dan, neutrudoma iščejo mlada srca poti k soncu, lepoti, svobodi.

Zvečer pa, ko večerni čar lega na gozdne grape in planine, ko potihne čebljanje krivokljunov, katerim je sreča vsklila v snegu, v hotelu poleg doma zagore luči. V mirnem tangu se tesno prižeta mlada telesa zavrtje po gladkem parketu pozno v noč. Zunaj pa mir in milina luninih žarkov.

Taka je Pokljuka pozimi.

V lesu in višjih legah leži še debel sneg. Okrog Pokljuške bajte je še visok zamet, čeprav že maj prihaja v deželo. Vsa planina do Koprivnika, Javorjev vrh in Javorniška planina, pa so en sam pisani vrt. Zlate pogačice, visokostebelni jeglič, modri, zaspani, rdeči sleč, vse brsti, poganja in cvete. Pomlad prihaja v gore. Na Javorjevem vrhu in v skalah pod Lipanco pa pozvnanjajo s svojimi zlatorumenimi kobuljami avriklji. Tisoče jih je in njih

vonj se spaja z vonjem teloha, ki se razcvita kar izpod snega in vonjem krvavordečega rsja, ki rdi po prisojnih robih. O kako lep je ta košček sveta. Visoko v gorah še vlada trda zima, tu pa že pomlad razgrinja svoj cvetni plašč in prebuja k življenju vso lepoto barv in tisočeri vonjev.

Proti Lipanci je do Javorniške planine pot že kopna, dalje skozi les in proti vrhu pa se zagriže v sneg, ki je mestoma še meter visok. Les, katelega so polomili zimski viharji, je treba čimprej spraviti v dolino. Vse križem pojo motorne žage, žime vleke pa spravljajo les do ceste, kjer ga nakladajo na kamione, ki ga vozijo dalje v dolino. Višje gori pa vlada mir. Kdaj pa kdaj se odtrgajo plazovi Debele Peči ali Lipanskega vrha in drve proti Lipanski planini, pri Lipanski koči pa se vsi ustavijo v ogromni vrtači, ki jo včasih napolnijo. Takrat pa je nevarno, ker drve preko robu kotanje dalje v dolino in se ne ustavijo prej, dokler se ne razbijejo doli ob steni gostih stoletnih smrek. In

vendar je tu gori v pozni pomladi tako lepo. Plazovi so se že umirili, po ruševju pa v zgodnjih jutranjih urah prepeva pesem ljubezni mali trubadur — ruševca. V robah pod Lipanskim vrhom pa se gamsi čudijo drznim zavojem smučarja, ki se izogiba zaprekam in z veselimi vriskom, ves od sonca zagorel, pristane pri Lipanski koči, kjer mu našmejana oskrbnica nudi okrepiča — vročega čaja.

Pod Viševnikom in Draškimi vrhovi pa je še svet miren in tih, če gamsi se ga izogibajo. Le smežne plasti kdaj pa kdaj popuste in zdrve tisoč metrov globoko v dolino Krme.

Planine od Pokljuke do Koprivnika pa so že vse v cvetju.

Taka je poključka pomlad.

Visoko poletje je. Ze ob štirih zjutraj je sonce pozlatilo vrhove smrek okoli koč, oglasil se je ptičji zbor in kravji zvonci ne dajo spati zaspancem v toplih posteljah v koči. Narava se zgođaj prebuja in hoče nočes moraš ven v mlado jutro, kjer se lesketa milijone rosnih kapljic po planini.

Živina je v glavnem v višjih planinah. Tu je ostalo le nekaj krav mlekarič, kolikor potrebujejo mleka za dom in mladi jalovčki, katerim je visoka planina še predaleč in nevarna. Po ograjenih senožetih se čuje klepanje kos in gosta planinska trava pada v rosnem jutru v dolgih redih. Toplo poletno sonce hitro posuši pokošeno travo in seniki se polnijo s prijetno dišečim planinskim senom. Pozimi, ko bo dober saminec, ga bodo spravili v dolino. V sredi avgusta si tu poletje in jesen že podajata roko. Če je pravo leto in vreme za to, prično po lesu poganjati gobe. Jurčkov in lisič je na pretek. Po košeninah, gozdovih, posekah in robah pa prično zoreti brusnice, jagode in borovnice. Srme senožeti proti Koprivniku so polne leščevja, ki se kar upogiba pod zorečimi lešniki, veveric pa je toliko, kot bi jih naročil.

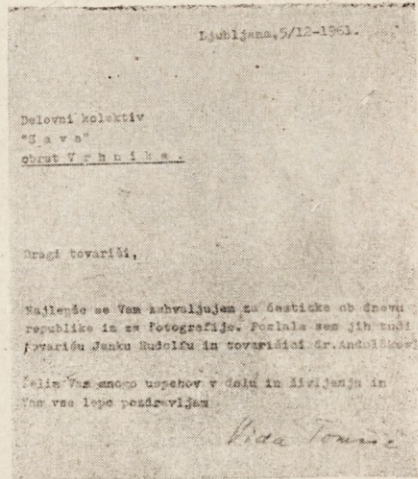
Kaj je lepšega, kot sprehodi med vsemi temi dobrotami in lepoto. Eno uro imaš do Koprivnika, kjer ti v prijazni gostilni postrežejo s klobasami iz

zaseke in dobrim vinčkom. Ko se vračaš na Pokljuko, v mlekarni dobiš poceni sir, skuto in surovo maslo. Po izdatnem kosilu pa se udobno vležeš na ležalni stol, ki ga postaviš na zeleno trato pred kočjo, v senco ali na sonce, kakor ti pač prija. Lahko pa se pridružiš tistim, ki pri mizi pod smrekami igrajo tarok in liter cvička jim sveti, da bolje vidijo.

Tako v veselem, razgibanem življenju mineva dan in zvečer po večerji se prijetno utrujen vležeš v posteljo in murni s planine ti pojo uspavanko, dokler ne zaspiš. Zjutraj pa te zopet prebudi mlado sonce in pričena se nov dan s sto in sto novimi doživetji.

To pa še ni vse. Tisti, ki si žele ogledati vse lepote naših gora, pa imajo možnosti krajših in daljših tur na Lipanco, Debelo Peč, Viševnik, Draške vrhove, Tosca, Vernar, Velo polje, Rjavino, Triglav itd.

V eni uri prideš do Rudnega polja, v naslednjih dveh pa si že pri Vodnikovi koči na Velem polju. Pot te vodi najprej mimo vojašnice, gozdarske kočje skozi gozd nad planino Konjščico, do lepe zelene planince, obkrožene z Viševnikom, Draškim vrhom in Slemenom. Majhen studenček žubori in se vije po belem pesku, dokler v njem ne izgine. Živina, ki se je pripasla do sem gor s planine Konjščice, polega po mehki travi in zadovoljno prežvekuje. Po precej strmih peščenih serpentinah se povzpeš na sedlo Na vrhu, potem pa lepo po ravni stezi okoli Tosca do Velega polja. Odpre se ti razgled na dolino Voje, na koncu pa Srednjo vas in spodnji del Bohinjskega jezera se lesketa v daljavi. V prijaznem Vodnikovem domu se pošteno odpočiješ, če pa si krepak mož, pa mimogrede skočiš do Bohinjskih vrat in Vernar, kjer se ti odpre lep razgled v dolino Krme in Radovno prav do Bleda. Mimogrede si odtrgaš za spomin lepo planiko, ki kot beli nageljni vise raz sten Vernarja. Od Vodnikovega doma si v pol ure na Krmskem sedlu, kjer se pot cepi. Ena gre naravnost proti Kredarici, druga

Tovarišica Vida Tomšič, ki je pred časom obiskala naš obrat III. na Vrhniki, se je zahvalila našemu delovnemu kolektivu za čestitke in nam zaželela še nadaljnjih uspehov

pa proti Planiki, do katerih pa ene ali druge prideš v poldrugi uri. S Kredarice se preko Rži lahko povzpeš na Rjavino, ali pa na sam vrh Triglava, kjer si v eni uri. Ako imaš srečo in lepo vreme, se ti odpre razgled prav do našega morja. Vsa dolina Trente leži pred tabo, v dalji pa se blešče Visoke Ture z Grossglocknerjem in ledenikom Pasterco. V zgodnjih jutrih in, če je vreme posebno lepo, pa se ti v daljavi beli mogočni masiv Monte Rose.

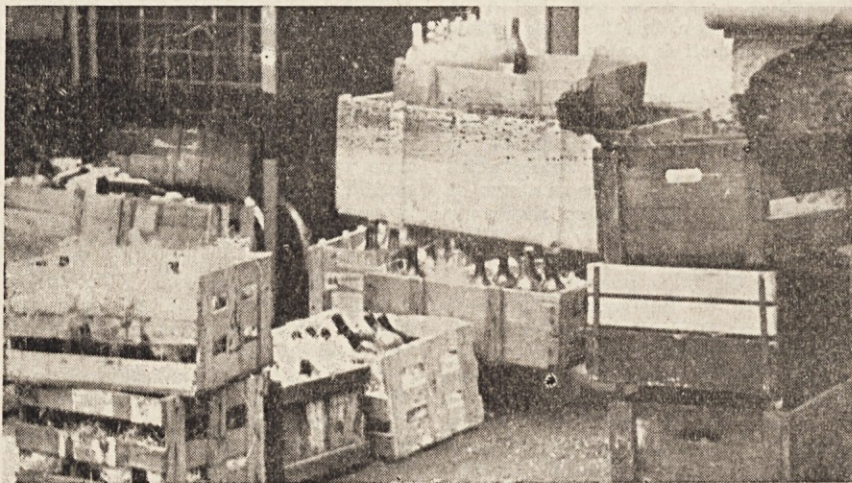
Vračaš se lahko ali do Malega Triglava, od koder prideš desno v dom Planika ali pa na nasprotno smer na Dolič. Iz Doliča te vodi pot čez Prehodavce ali pa celo Hribarice v dolino Sedmerih jezer. Kot zeleni smaragdi se blešče jezera v zeleni dolini; v njih pa si ogledujejo svoje glave Zelenica in Tičarica, na desni na Čelo in Velika vrata. Od tu dalje lahko podaljšaš svojo turo na Komno in dalje na Bogatin, Podrto goro ali pa naprej na Krn. Če pa kreneš preko Komarče, si lahko ogledaš izvir Savice, čez Ukance pa prideš v eni uri do hotela Zlatorog in Bohinjskega jezera.

Cez Doliča, Velo polje, planino Konjščico pa se lahko vrneš preko Uskovnice in Rudnega polja v dom na Pokljuki.

Tudi manjše ture si lahko privočiš. Ako vstaneš vsaj ob 5. uri zjutraj, si ob 7. uri lahko že na Lipnici, kjer ti postrežejo z ajdovimi žganci in vročim mlekom. V eni uri si na Debeli Peči, kjer se ti nudi krasen razgled v dolino Krme, kamor padajo od vrha do dna prepada 1.000 metrov visoke stene. Od tu preko Lipanske planine vodi prav zanimiva pot po pobožjih Viševnika in Draškega vrha. Lepe oči ne spremljajo ob poti, če pa hodiš mirno in tiho, pa boš prav gotovo srečal troje gamsov. Na sedlu Na vrhu se pot združuje s potjo, ki vodi proti Vodnikovemu domu. Če se ti mudi, se lahko obrneš proti Pokljuki in si v dveh urah že v koči.

Taka je naša Pokljuka.

Vabi vas: »Pridite, ne bo vam žal!«

Tako so bile razmetane steklenice in začeli kar teden dni pri vhodu v našo tovarno. Delavci so le s težavo prišli do koles. — Vsekakor graje vredna malomarnost!

IMAM ALI NIMAM avtoriteto?

Vsakdo izmed vas ve za človeka, o katerem s spoštovanjem govorijo: »Ta pa ima avtoriteto,« na drugi strani pa za takega, o katerem skoro s pomilovanjem govorijo: »Čisto brez avtoritete je!« Ob takih primerih je prav razumljivo, če se vprašamo, kako to, da nekdo ima avtoriteto, drugi pa ne.

Ali zavisi človekova avtoriteta od njegovega nastopa, od zunanjega, fizičnega izgleda? Morda, vendar ne brezpogojno, saj vemo za ljudi, ki so sicer pojave, a vendar ne predstavljajo za okolico nekaj izrednega, spoštovanja vrednega; na drugi strani pa poznamo ljudi skromnejše rasti, ki še kako znajo prodreti s svojo voljo! Ali zavisi avtoriteta od glasu in načina izražanja? Tudi nekoliko. No, poznamo vodilne osebe, ki nikdar glasno ne govorijo ali ki govorijo zelo malo, ki pa jih ljudje vedno poslušajo. Nekateri so kratki — ljudje jih poslušajo; drugi hočejo obširno razložiti — ljudje jih poslušajo; tretji nastopajo natanko tako kot prvi ali drugi — ljudje pa jih ne poslušajo...

Ali je avtoriteta torej povezana z načinom, ki se ga vodilna oseba ali predstojnik poslužuje, kadar občuje s podrejenimi ljudmi: neposredna prijaznost kot prijatelj ali pa bolj kot prava predpostavljena oseba? Niti tega ni moč ugotoviti in potrditi, ker so pri nekaterih vse metode dobre, dočim pri drugih niti ena ne pomaga. Nekateri uporabljajo vse »postopke« (n. pr.: pustiti delavce, da izražajo svoje mišljenje, pomagati jim, da se jasno izražajo, poslušati jih z nasmehom ali pa držčec se resno itd.). Res, kdaj pa kdaj to pomaga, drugič pa spet ne!

Če razmišljamo o vsem tem, se pričnemo čuditi predpostavljenim, ki uspevajo brez kakšnega koli napora in za katere sami celo mislimo, da so sila neprevidni, a kljub temu ne izgubijo avtoritete. Včasih so izredno ljubeznivi, drugič spet zelo strogi. **SMEMO TOREJ SMATRATI AVTORITETO ZA NEKO VRSTO »TALENTA«?** Ali se da pri tem kaj pomagati?

Težko verjetno je, da je avtoriteta nekaj, kar je človeku že prirojeno. V odnosih pri delu »avtoriteta«, torej moč, da nas ljudje poslušajo brez sile, povsem naravno, ne zavisi od srečnega slučaja, verjetno tudi ne od izrednega temperamenta. Treba je namreč razlikovati dvoje!

Razmeroma lahko je doseči, da nas ljudje ENKRAT poslušajo, ubogajo; obstajajo »postopki«, ki uspešno in preprosto delujejo, pa le enkrat. Človeku to lahko na primer uspe, ko prevzema neko dolžnost na novem delovnem mestu. Toda dober začetek se lahko sprevrže v neuspeh. Večina ljudi zaupa v novega predstojnika: velikokrat vsi prič-

kujejo, da bo z nastopom novega vodje pihal drugačen veter. Toda kasneje se včasih sliši: »V začetku je obetal, da bo sposoben, toda sčasoma...!«

Treba je torej znati ne le začeti, marveč tudi VZDRŽATI. Ali je to mogoče doseči z »nečakim« postopkom? Nikakor! Drži vsekakor, da ni dobro slepo posnemati tistega, ki impresionira s svojo avtoriteto, ker — kakor smo videli — tisto, kar velja za enega, ne velja čestokrat tudi za drugega. S posnemanjem nekoga je naš nastop preveč tog, nenaraven. Zavedati se moramo, da ni nič učinkovitejšega od naravnega in doslednega obnašanja in da nič bolj ne vodi v razburjenost in neumirjenost kot človek, ki se stalno spreminja in katerega stališča so venomer drugačna. Zato ne težimo izmenjati svoje narave, marveč uporabimo tisti način avtoritete, ki je naravi najbolj primeren. Ne silimo se! Zapovedujmo in nalagajmo določene dolžnosti svojim podrejenim, svojemu temperamentu primerno in komaj opazno popravljajmo svoj nastop, če vidimo, da ni uspešen. Borimo se proti lastnim napakam in razvijajmo svoje sposobnosti! To je najboljša pot k uspehu.

LOJZE ZALAR

Tekmovanja »Spoznavaj svoj kraj med narodnoosvobodilno borbo« se je udeležila tudi mladinska ekipa iz naše tovarne in zasedla deveto mesto

Poslužujte se skrinjice predlogov!

Pri de'avskem svetu našega podjetja obstaja komisija za javno mnenje in racionalizacijo. Naloga te komisije je odgovoriti vsakomur, ki v skrinjico spusti kuverto s predlogom, pa naj bo že kakršenkoli.

S kolikermi vprašanji se ukvarjajo člani našega kolektiva. Kolkolko predlogov imajo v svojih mislih, koliko izboljšav bi se dalo narediti v neposredni proizvodnji! Ni nobenega dvoma, da člani našega kolektiva mnogo vedo, da jih mnoge stvari tako v proizvodnji, kakor tudi v zasebnem življenju tudi teži. Le malokdo pa o teh napiše.

Toda — ne bojte se napisati Vašega mnenja; če bo ta ali oni predlog uspešen, bo naše podjetje tudi s pomočjo slehernega člana kolektiva, ki predlaga nekaj pozitivnega, izboljšalo svoje poslovanje, porenlo proizvodne in upravne stroške, itd.

Komisija bo razpravljala o slehernem predlogu. To naj vas nikar ne skrbi! Dobre predloge pa bo tudi nagradila. V našem časopisu pa bomo o dobrih predlogih tudi pisali.

Ne gre le za predloge proizvodnih izboljšav. Skrinjica je namenjena tudi težavam posameznikov na delovnih mestih. Napišite, kaj vas teži, predlagajte, kako bi slabosti in napake laže odpravili! Ne pozabite namreč, da bomo le s skupnimi prizadevanji ugodno rešili vrsto problemov in težav, s tem pa tudi omogočili podjetju boljše in gospodarnjše poslovanje!

Razmišljanje o higieni

Življenje vsak dan tisočkrat izpriča staro resnico in davno modrost, da čilo, krepko in gibčno telo dostikrat laže uide nesreči kot pa slabotno ali okorno. Koliko dragocenih udov telesa in življenj bi se ohranilo, če bi imel ponesrečenec toliko moči, da bi se po-tegnil mogoče samo za meter kvišku.

Zakonske določbe o varnosti pri delu, varovalne naprave pri strojih in drugo, so seveda neogibno potrebne, vendar te ne obvarujejo pred nesrečo, če tudi sam ne storiš za svojo varnost vsega, kar moreš; se pravi, če se pri delu ne paziš, posebno če ne skrbiš, da si zdrav, krepak in gibčen. Moč, gibčnost in urnost so najboljši varuhi pri delu in njegovi najboljši pospeševalci.

Kaj lahko si jih pridobiš s sredstvom, ki zanesljivo zaleže. To sredstvo je pravilno urejeno življenje, dovolj zraka, sonca in vode ter redna telovadba in šport.

Brez dvoma prispeva k dobri fizični kondiciji tudi dobro in zdravo delovno mesto. Tovarna je delavcu drugi dom, kjer prebije velik del svojega življenja. Kakor se uvidevno in napredno vodstvo tovarne zaveda, da dobro in uspešno dela le tisti delavec, ki stane v higienskem in čistem stanovanju, tudi oče, posebno mati, ki ve, da je ta čas, ko ni doma, poskrbljeno za otroke, tako moramo vedeti, da je odvisno zdravje, občutek higienskega ugodja in s tem povezanega delovnega uspeha od higienske in funkcionalne primarnosti oddelka, sanitarnih naprav in delovnega mesta sploh.

Pogoji dobrega delovnega mesta in uspeha so: svetli, dovolj prostorni in

v zimskem času dovolj kurjeni prostori. Seveda bo marsikateri delavec rekel, da ne delajo na mestih, ki ustrezajo omenjenim pogojem, predvsem v starem obratu. Brez zadostne razsvetljave, dnevne ali umetne, se čezmerno nape-nja vid delavcev, kar med drugim povzroča glavobol in živčne motnje. Svetlobni žarki morajo padati pod pravilnim vpadnim kotom na delovno mesto. Delo na strojih ter na tančno drobno delo terja indirektno razsvetljavo, ki ne dopušča, da bi posamezni deli stroja delali sence. S tem preprečimo mnogo nezgod, delovni uspeh pa se zviša.

Prav tako kot vpliva nezadostna razsvetljava, vpliva tudi slaba čistoča v oddelku na razpoloženje delavcev. Tako slabo vpliva tudi podoba prašnih sten in podov, nečistih sanitarnih prostorov, zamazanih oken in prašnih okenskih polic.

Z zidavo novega obrata smo tudi v našem podjetju poskrbeli za urejene delovne prostore, sanitarne naprave in kopalnice. Vendar se tega delavci premalo zavedajo, da so ti prostori napravljeni za vse.

Zato vedno kopalnice, sanitarne naprave in umivalnice zapusti take, kakršne želiš dobiti pri vstopu.

Tudi pljuvalnike imamo razvrščene na primernih mestih, vendar se dogaja, da jih nevezgojeni posamezniki ne uporabljajo, pljuvajo po tleh in tako pospešujejo in širijo nalezljive bolezni.

Poskrbljeno je tudi, da povsod lahko na higienski način pridejo do pitne vode. Vendar se dogaja, da nekateri pijejo v umivalnicah pitno vodo iz navadnih pip, jih pri pitju obračajo

navzgor ter jih tako še pokvarijo. Te pipe pa sploh niso vgrajene in name-njene za pitje.

Spoštujmo v lastnem interesu higien-ske predpise in čuvajmo skupno last-nino. Saj je to naša lastnina in jo bomo na ta način lahko dolgo in pra-vilno uporabljali. Kdor koli vidi nepravilnosti, naj opozori svoje sosede in sodelavce.

LOJZE ZALAR

Veseli dogodek - ključji v rokah srečnežev!

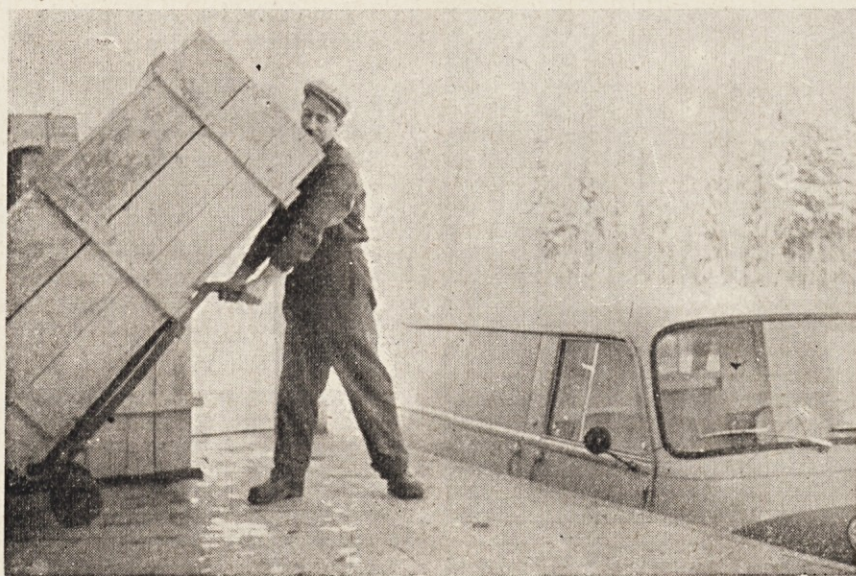
Odkar obstaja naša tovarna, prav gotovo še ne pomnimo tako veselega dogodka te vrste, kot je bil oktobra meseca. — Povod temu je bila izročitev ključev novih stanovanj v novo zgrajenem dvainpetdeset stanovanjskem bloku na Zlatem polju, štirin-dvajsetim članom našega delovne-ga kolektiva. Vselitev v ta stanovanja se je zaradi obrtniških del sicer zavlekla za 2—3 mesece, vendar je do težko pričakovanega dne le prišlo. Štirin-dvajset članov kolektiva in njihove družine so se vselile v nova, sodobno ure-jena in opremljena stanovanja.

Obrazi srečnih članov kolekti-va so kar žareli od veselja, ko sta jim predsednik stanovanjske komisije Franc Oman in tajnik Anton Božič v prisotnosti pred-sednika sindikalne podružnice Staneta Kaltenekarja izročala ključje v jedilnici obrata I in da-jala še nekatera napotila v zvezi z njihovimi dolžnostmi oziroma pravicami.

Takih srečnih tovrstnih trenu-kov je bilo letos sicer že nekaj. V naslednjih mesecih jih bo še tudi, vendar bo število srečnežev nekolikaj manjše.

Naše podjetje bo namreč od junija lani do prihodnje pomladi povečalo svoj stanovanjski sklad z novimi šestinpetdesetimi dru-žinskimi stanovanji. S tem pa seveda gradnja nadaljnjih stano-vanj za člane našega delovnega kolektiva in njihove družine, ka-kor tudi za samce, ne bo zaklju-čena.

Anton Božič

Naši skladiščni delavci morajo ob vsakem vremenu nakladati blago na kamione. Včasih je tovrstno težko in tudi precej neprikladno

Ali znaš telefonirati?

šalko kar poleg telefona ali pa jo nepravilno položijo nazaj. Razumljivo je, da zaradi take malomarnosti telefonistka takega oddelka ne more poklicati, niti ne kdorkoli iz poljetja, avtomat ji divje razbija na ušesa, jo moti pri delu in se tudi kvari.

Visakdo, ki telefonira nekemu, mora najprej vprašati s kom govori. Malo je takih, ki povedo svoj priimek, ko dvigneš slušalko. Verjemite, da je težko vedno spraševati, kdo je na drugi strani telefonske žice.

Seveda je še več raznovrstnih napak kot so: nevljudnost, grobosti do telefonistke, če jim takoj ne more ustreči, dolgi zasebni pogovori, ki dostikrat onemogočijo važne službene pogovore. kričanje po telefonu, vrtenje številčnice, če ne deluje (in s tem v zvezi okvare, ki nastanejo), večasih nevljudnost telefonistke in podobno.

Vse to se da odpraviti, le malo volje in razumevanja je treba imeti.

LOJZE ZALAR

Novе knjige

Zaradi nekaj grdih navad v zvezi s telefonskimi pogovori, ki so postale že kar običajne, je potrebno, da vas nanje opozorijo ljudje, ki na tem delajo in prosijo, da jim odpustite, če morda ne bo vse po vaši želji.

Prva teh navad je ta, da v podjetju nekateri ljudje, ki trenutno govorijo po telefonu z nekim drugim v podjetju, nočejo pogovora prekiniti, če imajo zunanjo zvezo, temveč imajo telefonistko tako rekoč za norca, ko jih mora večkrat prositi, naj prekinejo. No, mislim, da je tu vsaka beseda odveč, ker noben notranji pogovor ne more biti tako važen, da ga ne bi mogli opraviti nekaj minut pozneje, dočim zunanji lahko povzročijo velike in nepotrebne ovire v omrežju. Vse tiste torej, ki se bodo še nadalje na ta način uveljavljali in s tem dokazovali, da nimajo razumevanja za hiter in pravilen potek telefonskih pogovorov, bo treba drugače opozoriti na red. V nasprotnem slučaju bodo še naprej ovirali pogovore in spravljali telefonistko v slabo voljo, predvsem pa sedaj, ko je samo en telefon za notranji in zunanji pogovor, se bo to še posebno pojavljalo.

Druga, morda še hušja navada pa je, da so v nekaterih oddelkih ljudje, ki po končanem pogovoru pustijo slu-

1. Gospodarske organizacije in delitev dohodka. Uredil Rado Miklič.

2. P. Schidrowik TR Towson: History of the Rubber Industry.

3. IPK.: a) Ljubomir Purić: Inspekcija rada u poduzeću; b) dr. Milivoj Ivčić, dr. Antun Lalić, Milivoj Magerl: Zbirka propisa o higijenskih in tehničkim zaščitnim mjerama pri radu (1. in 2. zvezek); c) Zaščitne mjere i tehnički propisi u građevinstvu; d) ing. Mihailo Puletić, Anton Jung, Nikola Ožegović: Organizacija i tehnika računovodstva privrednih organizacija.

4. Roman Albreht: O delitvi dohodka gospodarskih organizacij.

5. 1941-1961: Proslava 20 godina Narodne revolucije (album). Prispevki od prejemkov delavcev - pravilniki, navodila in drugi podrobni predpisi (8. zvezek) »Gospodarski vestnik«.

6. Produktivnost i ekonomičnost poslovanja preduzeća.

7. Rubber-fundamentals of its science and technology - Le Bras.

8. Statistični podatki in dokumentacija k poslovnemu poročilu za leto 1960 Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Kranju.

9. The Physics of Rubber elasticity - Monographs on the physics and chemistry of materials - G. R. G. Treloar.

10. Prof. Stane Kraševac: Vrednost in delovna sila ob avtomatizaciji.

11. Zbirka sodskih odluk - Savezni vrhovni sud.

12. J. Buřet B. Sc., F. Inst. P., F. I. R. I.: Ageing and weathering of Rubber - Amonograph of the institution of Rubber industry.

13. The services Rubber investigation - users'memoranda with revisions and addenda.

14. Annual report on the progres of Rubber technology Vol. XIV. (1950) boards., Vol. XV. (1951) boards., Vol. XVII. (1953) boards., Vol. XIX. (1955) boards., Vol. XX. (1956) boards., Vol. XXI. (1957) boards. Vol. XXII. (1958) Vol. XXIII. (1959), Vol. XIV. (1960).

15. Dr. Branko Premrou: Delitev dohodka gospodarskih organizacij - shematični prikaz načel delitve in predpisov o delitvi.

16. Problematika notranje delitve (teze).

17. Uzance za blagovni promet - France Spendal.

18. Plenum kožarske preradjivačke i gumarske industrije savezne industrijske komore.

19. Privredni leksikon - Informator 1961.

20. Kostić-Mihailović: Priručnik o naknadama osobnog dohotka radnika za vrijeme odsutnosti s rada i način njihova utvrđivanja i obračunavanja.

21. Uredjenje odnosa u preduzeću samoupravnim normama - Zoran Vidoković.

22. G. Génin, B. Morisson: Encyclopedie Technologique de l'industrie du caoutchouc - Production du caoutchouc naturel, Fabrikation des Caoutchoucs artificiels, Dunod Paris 1958 I. Time.

23. Statistični letopis okraja Kranj 1961. OLO Kranj, Zavod za statistiko.

24. Dr. I. B.: Pravilnik o pravilnem korištenju društvenih sredstava za kupnju, održavanje i upotrebu osobnih automobila u privrednim organizacijama - Progres, Zagreb, 1961.

25. Katalog M. C. - Metalservis, Beograd 1961.

Prišli so in odšli...

Je pač tako... Ljudje prihajajo v podjetje in odhajajo iz njega. Tistim, ki nas zapuščajo, želimo na njihovih delovnih mestih mnogo delovnih uspehov in dobrega počutja, še bolj pa to želimo tistim, ki so postali člani naše delovnega kolektiva.

V času od 26. oktobra do 10. decembra se je na novo zaposlilo pet delavcev in 3 uslužbenci, in sicer:

Jože Lakner, Justina Tršan, Marija Stopar, Julka Pintar, Darko Murovec, Marijana Janhar, Tereza Gruden in Ana Petrić.

Medtem je zapustilo podjetje 9 delavcev, in sicer:

Franc Turšič, Jože Gorjanc, Alojz Jelovčan, Djordje Rajčević, Radomir Bajc, Jože Gregorc, Anton Vidic, Mato Maloloža in Helena Kragelj.

NEKAJ OSILIKONIH

Od sintetiziranih, to je umetno izdelanih snovi, so posebno važne viskocmolekularne, predvsem zaradi svoje vsestranske uporabnosti. Sem spadajo sintetični kavčuki vseh vrst, kakor tudi druge umetne mase.

Zgradba večine teh snovi je čisto organska z značilno C - C vezjo. Poznamo pa tudi verigo - Si - O - Si; kot osnovno zgradbo sintetičnih snovi z imenom »silikoni«, ki tvorijo nekakšen prehodni most med organskimi in anorganskimi snovmi.

Po do sedaj 10 letnem intenzivnem raziskovalnem delu, so strokovnjaki zaključili, da je redkokatera druga snov tako vsestransko uporabna kot so silikoni.

Silikoni posedujejo namreč zelo težko združljive lastnosti, kot je na primer:

1. temperaturna neodvisnost mnogih fizikalnih lastnosti;
2. obstojnost proti staranju, visoki temperaturi in svetlobi;
3. hidrofobnost;
4. površinska aktivnost.

Zaradi teh glavnih lastnosti imajo silikoni možnost tako zelo široke uporabe. Poglejmo nekatere od njih!

1. Temperaturna neodvisnost fizikalnih lastnosti.

Fizikalne lastnosti neke snovi so na primer:

- Razteznost, elastičnost, trdnost;
- električna prevodnost;
- spособnost električne izolacije;
- plastičnost in druge.

Vse te lastnosti so več ali manj odvisne od zunanjih pogojev, ki vplivajo na snov. Tako na fizikalne lastnosti vpliva temperatura, kar je zelo nezaželeno, ker so izdelki iz take, na temperaturo občutljive snovi, uporabni samo v določenem temperaturnem območju. Pri silikonih pa se te lastnosti pri široki spremembi temperature zelo malo spremenijo in so zato izdelki iz njih uporabni pri različnih temperaturah. To pomeni, da jih lahko uporabljamo v vročini in mrazu.

S poskusi so ugotovili, da se silikonski kavčuk mnogo manj trajno deformira pri spremembi temperature, kot pa drugi sintetični kavčuki. Tudi njegove električne lastnosti, ki so zelo dobre, se s spremembo temperature zelo malo spremenijo. Zato so produkti iz silikonskega kavčuka zelo uporabni v elektroindustriji kot izolacijski material.

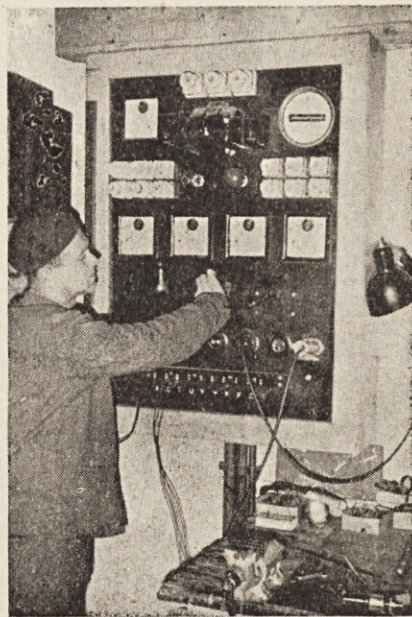
OBSTOJNOST PROTI STARANJU. Visoki temperaturi in svetlobi. Pod vplivom visoke temperature, svetlobe, ultravioletnih žarkov, kisika in posebno ozona izdelki iz kavčuka razpokajo, postanejo neelastični in neuporabni. Ta pojav imenujemo staranje gume. Silikoni pa so mnogo manj, kot vsi ostali kavčuki, občutljivi na vse zunanje vplive in so zaradi svoje zgradbe tudi mnogo bolj obstojni proti staranju. Mehanske lastnosti (trdnost, razteznost itd.) izdelkov iz si-

likonov se občutno ne zmanjšajo tudi po daljšem vplivu višje temperature in zraka, ki povzročita pri izdelkih iz drugih vrst kavčuka že občutno staranje in s tem tudi zmanjšanje prej omenjenih mehanskih lastnosti. Možnost uporabe izdelkov iz silikonskih kavčukov pri temperaturi, višji od 125° C je v primerjavi s temperaturno obstojnimi ostalimi vrstami kavčukov na čisto organski osnovi, velika prednost. Druge vrste sintetičnih kavčukov zaradi premočnega staranja takih pogojev ne prenesejo.

HIDROFOBOST - Hidrofobnost imenujemo tisto snov, ki se v dotiku z vodo ne omoči. Hidrofobne snovi se obnašajo pri dotiku z vodo tako, kot na primer parafin, vosk itd. Tudi nekateri silikoni so močno hidrofobni in se zato s pridom uporabljajo za premazovanje in impregniranje tekstila. V ta namen se uporabljajo hidrofobni silikoni, pripravljani v obliki olja.

Lastnost hidrofobnosti primerno pripravljenih zmesi silikonskega kavčuka lahko z dodatkom posebnih polnil še povečamo. Take zmesi (dispergiramo) raztopimo v organskem topilu, kot na primer: tetraklorogljik, bencin itd. Raztopino nato v plasteh naneseemo na tekstil tako kot to delamo pri nas v premazovalnici z raztopinami zmesi iz naravnega ali drugih sintetičnih kavčukov.

Razen hidrofobnosti imajo taki silikonski premazi še druge dobre lastnosti kot so:

Električne naprave niso tako preproste, kot marsikdo misli, saj je električar vseskozi od napravah z visoko napetostjo in mora biti zato pri delu pazljiv in vesten

a) zaradi odpornosti napram zvišani temperaturi bo ostal premaz in s tem tudi premazan tekstil, še po večkratni termični obdelavi, neizpremenjen, torej uporaben.

b) tipične lastnosti tekstila kot so na primer elastičnost, se zaradi visoke elastičnosti premaza skoraj nič ne izpremenijo

c. otip premazanega tekstila je zelo ugoden,

d) premaz je obstojen proti mnogim topilom.

Poleg tega so silikonski premazi tudi transparentni, odporni proti olju in maščobam, kakor tudi fiziološko inertni, kar pomeni, da ne vplivajo škodljivo na človeški organizem. Kot taki imajo pač zelo široko možnost uporabe.

Sestava

Posebna zgradba silikonov, ki se zelo razlikuje od zgradbe drugih visoko polimeriziranih snovi, jim omogoča veliko stabilnost. Ker so poleg tega obstojni tudi napram visoki temperaturi, se lahko uporabljajo za premaze kalupov v gumarstvu, kakor tudi v industriji plastičnih mas. Firma Bayer na primer proizvaja take produkte pod nazivom:

Si - Emulsion

Si V

Si - Öl.

Silikoni so pri temperaturi prešanja obstojni, se ne razkrajajo in ostanejo kalupi, obrizgani s silikonsko raztopino, čisti. Pri obrizgavanju kalupov z raztopinami iz snovi organskega izvora, ki so elabo obstojne na visoki temperaturi in se zato pri temperaturi prešanja razkrajajo, pa se kalupi močno umažejo. Umazane kalupe moramo čistiti, pri čemer delno poškodujemo kovino kalupa. S takimi drobnimi poškodbami zmanjšamo trajnost kalupa. Ker čiščenje pri obrizgavanju s silikonsko raztopino ni potrebno, so v tem primeru kalupi dalj časa uporabni.

Temperaturna obstojnost in fiziološka inertnost omogočata silikonom široko uporabnost v farmaciji. V živilski industriji so zaželeni, ker so brez duha in okusa. Uporabljajo se pa tudi kot dodatek polirnim sredstvom, ker podaljšajo trajanje leska.

Zanimivo je, da se zmesi iz silikonskih kavčukov vulkanizirajo brez dodatka žvepla, s pomočjo različnih peroksidov. Ti povzročijo dehidrogenizacijo silikonskega kavčuka, pri čemer nastanejo proste vezi, ki omogočajo tvorbo mrežaste strukture.

To je nekaj podatkov o silikonih, ki jih srečujemo tudi že v vsakodnevnem življenju.

ing. Maksin Cvetka

Naši prizadevni šahisti

Sah je lepa in zanimiva igra, ki terja veliko znanja in pazljivosti. V naši tovarni imamo precej dobrih šahistov, tako starejših kot mlajših, toda o njih je slišati zelo malo.

Udeležujejo se različnih tekmovanj, kjer dosegajo kar lepe uspehe. Tako so se udeležili v začetku tega meseca tekmovanja v počastitev 20-letnice vstaje.

Poleg naših dveh ekip se je udeležilo tekmovanja še sedem drugih ekip. Ker pa sta manjkala dva najboljša igralca, nista mogli ekipi doseči tega, kar bi lahko. Toda kljub temu so dosegli 4. mesto. Od naših se je najbolje izkazal mladi nadarjeni igralec Vid GAZVO-DA, ki je tudi na predhodnem tekmovanju dosegel največje število točk in ekipi »Save« priporil drugo mesto.

Udeležili se bodo tudi Novoletnega turnirja.

L. Z.

Kaj je z rokometom?

V letošnjem letu je bil namen razviti športno dejavnost v kolektivu na tako širino, da ne bi noben izostal, če ima le malo smisla za šport. Poleg tega je namen vseh tistih športnih referentov v tovarni, da povečajo sedanje število delavcev v športu v kolektivu, da postane udejstvovanje zaposlenim življenjska potreba in nujnost.

Iniciator nadaljnjega razvoja in razširitve športa v kolektivu bi morala biti sindikalna organizacija. Sindikat ima športno komisijo, ki pa ni odigrala tiste vloge kot bi jo morala. Ta komisija bi morala biti organizator vseh tekmovanj.

Na občnem zboru športnikov, ki je bil prejšnji mesec, ni bilo take udeležbe kot bi morala biti. V vsaki panogi športa se pri nas vprašamo: »Zakaj se ne udeleže starejši športniki ali športni sodelavci?«

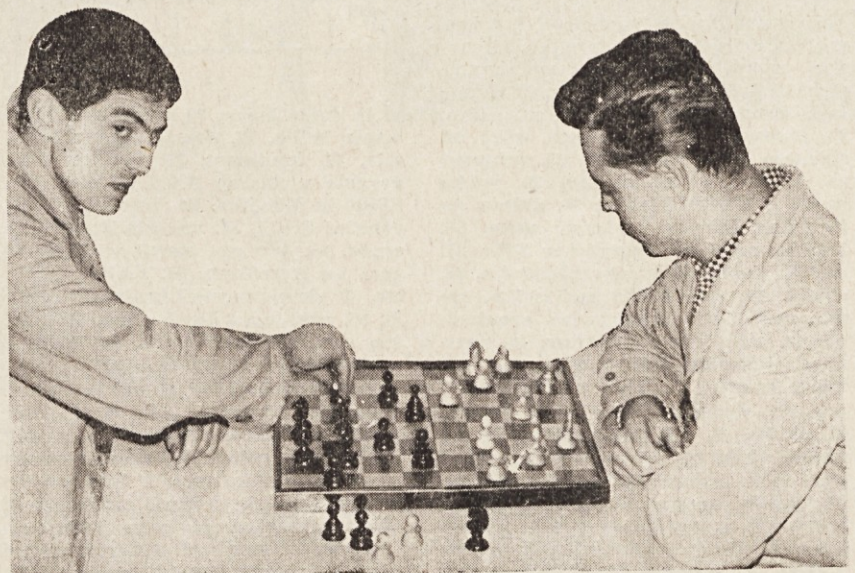
Poleg strelcev in kegljačev je bilo največ udejstvovanja med rokometišči. Naš klub je vpisan v gorenjsko rokometno podzvezo, kjer igra 9 klubov. Spomladanski del tekmovanja ni prinesel našem rokometu nič dobrega. Tako so naši rokometišči zasedli zadnje mesto.

V jesenskem delu tekmovanja pa so se malo bolj odrezali in zasedli 7. mesto. Končna lestvica pa je taka:

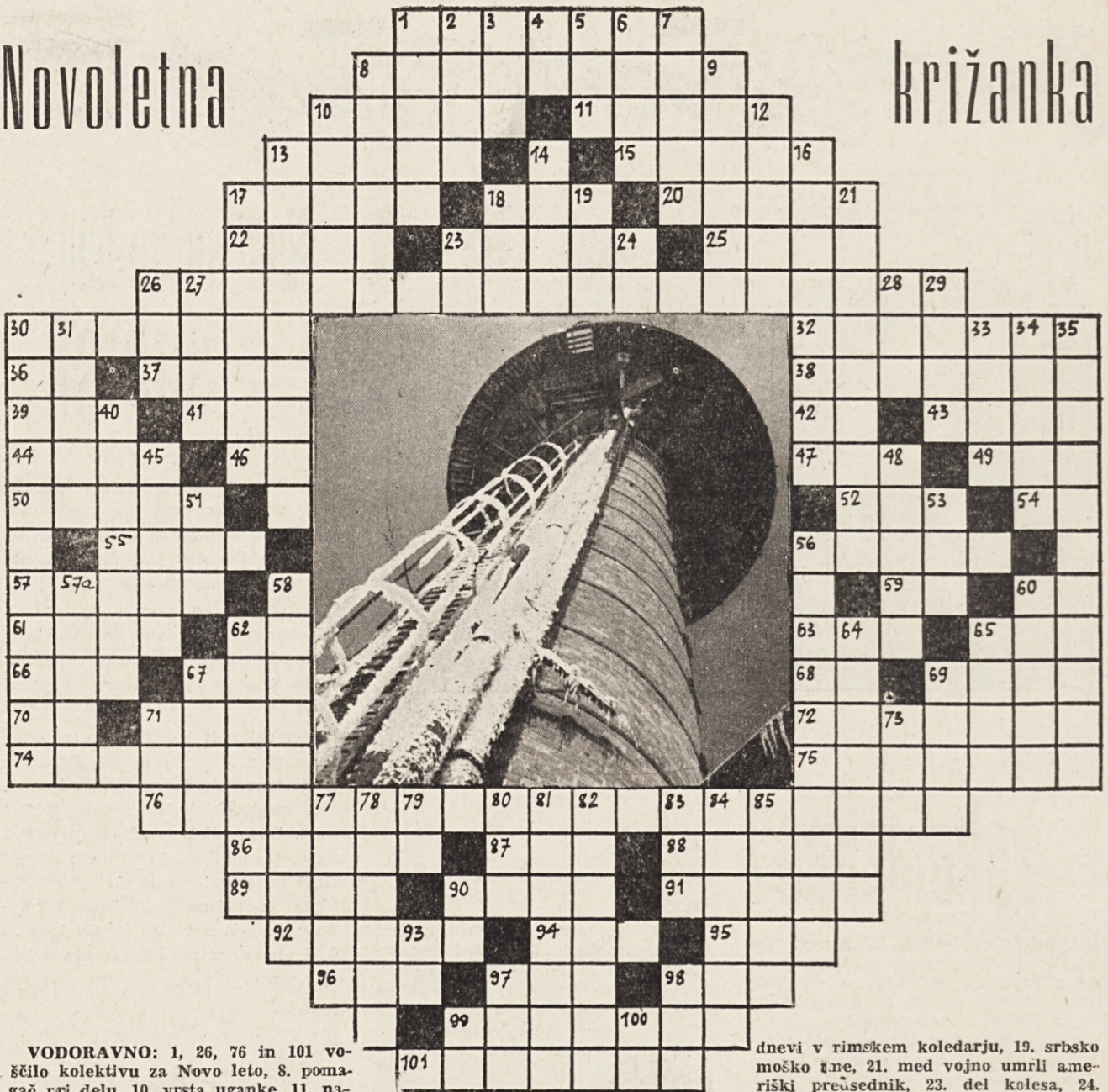
Triglav	15 točk
Iskra	14 točk
Golnik	13 točk
Kropa	12 točk
Borac	10 točk
Radovljica	9 točk
S A V A	6 točk
Duplje	5 točk
Tržič II	3 točk

Vzrok slabi uvrstitvi našega moštva je pomanjkanje igrišča. Mladinska organizacija bi se morala resneje zavzeti za dograditev igrišča, ki ga je začela graditi letos poleti.

LÖJZE ZALAR

Naša šahista Vreg in Pavšer med igro

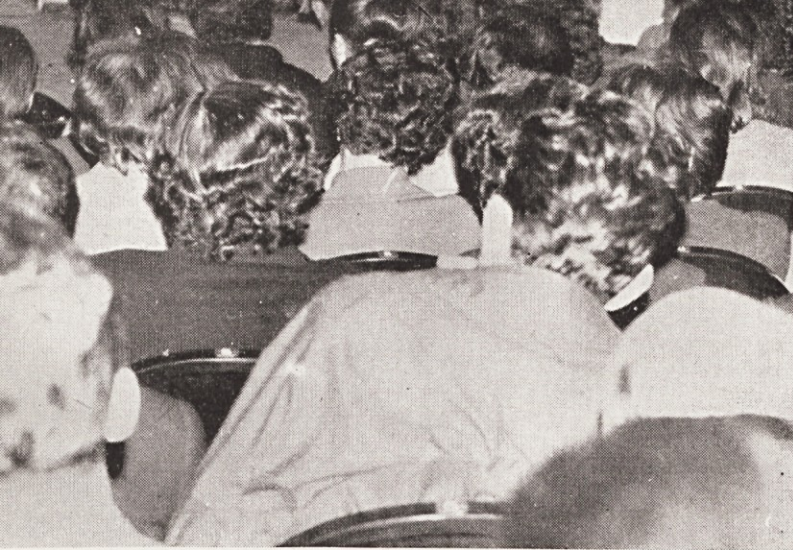

VODORAVNO: 1, 26, 76 in 101 voščilo kolektivu za Novo leto, 8. poma-gač pri delu, 10. vrsta uganke, 11. na-prej, vstopl, 13. vrsta tkanine za ple-nice, 15. žuželka, 17. del noge, 18. okrajšano žensko ime, 20. vesel, nasmejan, 22. predvojni filmski komik, eden od slavnega igralskega para, 23. priprave za ribolov, 25. moško ime, 30. veliko mesto v bližini Berlina, 32. država na Bližnjem vzhodu v starem veku, 36. tovarna radijskih aparatov v Nišu, 37. merska enota, 38. visok vojaški čin, 39. vzklik, 41. dva enaka soglasnika, samoglasnik, 42. okrajšava za eventualno, 43. okrajšava za Harkov, 44. pozitivni električni delci atoma, 46. centralni kornite, 47. voda v trdnem stanju, 49. vprašalni zaimek, 50. vedeti, 52. oblika, 54. vzklik, 55. prepoved pri Indonezijcih, 56. dogovor, 57. na poseben način zidani stropi, 59. predlog, 60. kemični znak za aluminij, 61. ne na tujem, 62. avtomobilska oznaka okraja Priština, 63. dva soglasnika in samoglasnik, 65. predlog, 66. osebni zaimek, 67. predlog, 68. začetni priimka in imena slovenskega partizanskega pesnika, 69. priimek delavca v cevarni, ki

je že dolgo bolan, 70. zaimek, 71. ostro dišeče belilo, 72. domač izraz za zdravila, 74. kontinent, 75. 2000 km dolgo pogorje v srednji Aziji na meji med SSSR in Kitajsko, 86. planina v jugovzhodni Srbiji, 87. ura (italijansko), 88. zapor, 89. tovarna barvil v Celju, 90. gora na Koroškem, 91. majhen glodalac, 92. glavno mesto Ukrajine, 94. smučič, 95. okrajšano žensko ime, 96. hčerkin mož, 97. grška črka, 98. mik, 99. pristanišče.

NAVPIČNO: 1. ni slabo, 2. mesto v Abesiniji, 3. moški glas, 4. začetnici pisatelja partizanskih novel, 5. najvišji predstavnik oblasti v banovini, 6. mestece pod Fruško goro, 7. Tovarna letal v Ljubljani, 8. priimek enega od ruskega pisateljskega para (->Dvanajst stolov-), 9. gradbeni material, 10. pitam, 12. sprejemnik, 13. smučarski liki, 14. politično zatočišče, 16. bivši svetovni rekorder v smučarskih skokih (fon.), 17. prebivalec ene naših republik, 18.

dnevi v rimskem koledarju, 19. srbsko moško ime, 21. med vojno umrl ameriški predsednik, 23. del kolesa, 24. okrajšava za električno, 26. konica, 27. vpad, 28. vino v gorenjskem dialektu, 29. sadež s trdo lupino, 30. izdelava, 31. umetno vlakno, 33. država v prednji Aziji, 34. okrajšano moško ime, 35. vinski, pijan, 40. razteleževalce, 45. otok v Jonskem morju, 48. rimska boginja lova, 51. tekstilna tovarna v Kranju, 53. žabji glas, 56. vojaštvo, 57. strah me je, 58. prireja, 60. operni spev, 62. zastopstvo, 64. ciklostiran učni pripomoček, 65. kosmata tkanina, 67. nevidna snov, 69. nemško žensko ime, 71. dragocena tekočina, 73. iglasto drevo, 77. glavno mesto evropske države, 78. enoten, 79. avtomobilska oznaka za Ljubljano, 80. hrast, 81. ime francoskega ministrskega predsednika Brianda, 82. ladje veslače, 83. zaimek, 84. sirski zli duh, 85. tovarna klobukov v Škofji Loki, 90. samoglasnik in soglasnik, 93. latinski veznik, 97. vzdevek za prebivalce Užic, 98. kitajsko moško ime, 99. kratica za polni naslov, 100. dva so-glasnika.

Praznovali smo **29. november**

Tudi naš kolektiv je proslavil Dan republike. Člani kolektiva so se zbrali v Sindikalnem domu (zgoraj) ter sledili lepo pripravljenemu programu. Nastopil je tudi orkester (desno), ki je zaigral nekaj prav prijetnih viž na instrumentih, ki jih je kupila mladinska organizacija. Tudi mladinke so lepo zapele (spodaj)

Glasilo delovnega kolektiva Tovarne gumijevih izdelkov »SAVA« Kranj – Izdajatelj: Uprava podjetja – Ureja uredniški odbor: Stefan Gruber, Franc Rozman, Vladimir Lah, ing. Cvetka Maksin, Franc Celestina, Mirko Brezar, Miran Rižner, Jožica Kerstein, Anton Naglič, Alojz Zalar, ing. Meta Duhovnik, Marko Štuhec – Glavni urednik: Iztok Ausec – Glasilo izhaja vsak drugi mesec – Tisk in klišeji: Casopisno podjetje »Gorenjski tisk« v Kranju

Kako ocenjevati mladega delavca?

(STEFAN MARCIJAN — KSS) — Morda so bila doslej najdaljša in najmanj uspešna prizadevanja za reformo izobraževanja strokovnih kadrov za delovna mesta v neposredni proizvodnji in koordinaciji ter organizaciji njenega delovnega procesa?

Na tej stopnji — torej v reformi strokovnih, t. j. poklicnih in tehniških šol smo v dokaj večjem zaostanku kot v reformi obveznega osemletnega ali visokošolskega študija. In prav tu so proizvodni strokovni kadri najbolj potrebni, da bi zmogli hiter tempo v dviganju produktivnosti dela

kot osnovni zahtevi našega spremenjenega gospodarskega sistema.

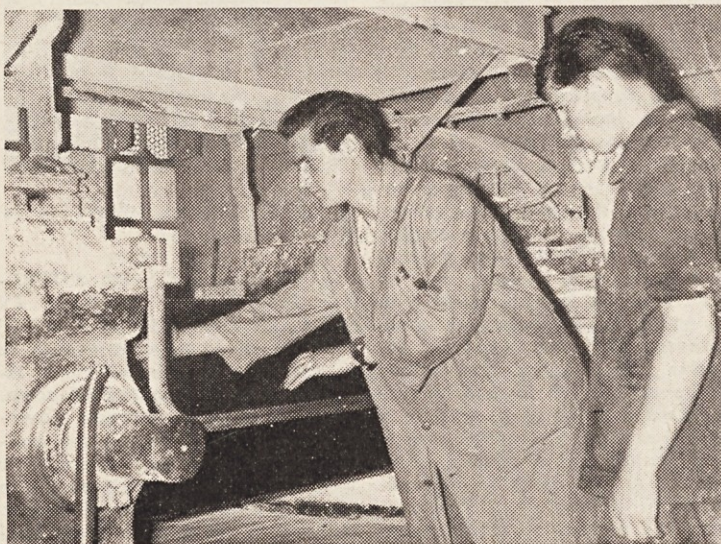
V enem ali celo v dveh letih nazaj ukinjanju takratnih industrijskih in vajenskih šol ni povsod v zadostni meri sledilo ustanavljanje poklicnih strokovnih šol z dosledno orientacijo na tista zahtevnejša delovna mesta v proizvodnji, kjer brez ustrezno izšolanega kadra več ne gre. Ne more namreč biti takšne proizvodnje in proizvodnosti dela ljudi, ki jo ustvarjajo, da je po vseh elementih proizvodnje v pravem sorazmerju, ter takšne kvalitete, ki je lahko konkurenčna na tem ali onem tržišču.

Zatorej smo ukinili tudi Industrijsko gumarsko šolo v Kranju. Triletna šola, ki je bila natrpna z obširno in raznoliko vsebino teoretičnih predmetov in ki je kot taka kovala bodoče proizvodno-strokovne kadre v učilnicah; v učilnicah namreč v pretežni meri, ker ni imela, niti ni poznala bistvene vsebine in orientacije izobraževalnega procesa — praktičnega učnega programa in njegovega delovnega mesta. Tukaj se je torej začelo vsebinsko, metodično in organizacijsko preoblikovanje naše Gumarske šole, ki smo jo ustanovili v lanskem letu. Pretežni del izobraževalnega procesa smo namreč prenesli iz

Takole instruktor za stroko praktično poučuje učenca Gumarske šole, kako je treba rezati zmesi z dvovaljčnika ▼

IZ VSEBINE

- Razpis za rešitev tehničnih vprašanj
- Novosti s področja delovnih razmerij
- Kaj je standardizacija? — I
- Pirellijeva organizacija dela
- Avtomatizirana tovarna
- Novosti v strokovni knjižnici

Sava

1

STROKOVNA PRILOGA

Zakaj strokovna priloga?

»Le čemu še strokovna priloga?« se bo vprašal ta ali oni izmed vas. To je razumljivo, ko pa je naša priloga že po obliki drugačna od samega lista ... Takole nekako smo se odločili, dragi bralci!

V sistemu delavskega samoupravljanja, kjer naj sleherni član kolektiva ne bo samo proizvajalec, marveč tudi upravljaavec, si nikakor ne moremo zamišljati tovarniškega lista, ki bi svojih bralcev tudi ne vzgajal. Le primerno razgledan in dobro obveščen delavec lahko neposredno upravlja s sredstvi, ki mu jih je zaupala skupnost. In ker mnogi izmed vas niso imeli prilike in ne možnosti v mladih letih nabrati si dovolj znanja, bomo skušali to z našo strokovno prilogo nadoknaditi. V njej bomo objavljali najrazličnejše prispevke, krajše razprave, topise, kratke zanimivosti, itd. z raznih področij od gumarske stroke do družbenih in političnih ved. Potrudili se bomo, da bodo napisani razumljivo, po potrebi pa bomo manj razumljive pojme in morebitne tujke še posebej pojasnjevali. Kolikor bo mogoče, bomo objavljeno gradivo dopolnjevali s slikami, skicami in drugimi slikovnimi ponazorili. Sploh nam bo za nekakšno merilo pri izbiranju gradiva povprečno izobraženi član kolektiva. Zato tudi računamo, da bo marsikdo od

učilnice v delavnico, v obrat; torej v naravne pogoje proizvodnega dela, kjer bo tudi jutri — po končanem šolanju namreč — delovno mesto mladega delavca! Za takšno šolanje mladih delavcev pa je treba pripraviti številne pogoje:

- sestaviti ustrezne učne programe za poučevanje dela na proizvodnih delovnih mestih,

- dopolniti praktične učne programe z ustrezno teorijo strokovnih, splošnih in družbenih znanj,

- ustvariti pogoje za praktično proučevanje v proizvodnih oddelkih,

- pridobiti in vzgojiti instruktore, ki poznajo stroko in učni program,

- zasnovati evidenco o stalnem spremljanju in ocenjevanju uspehov dela in učenja mladih delavcev, in tako dalje.

Ocenjevanje učencev Gumarške šole po kompleksnih vidikih glede na njihovo udejstvovanje v delavnici, učilnici in v Domu (internatu) smo proučevali in pripravljali več mesecev. Vodilna misel tako zasnovanega sistema ocenjevanja je bila v iskanju možnosti po spoznanju in spremljanju izrazitih delovnih in učnih sposobnosti ter osebnih lastnosti posameznih učencev na vseh področjih udejstvovanja. Takšno ocenjevanje pa naj bi istočasno vplivalo na izpolnjevanje delovnih spretnosti, kvalitete njihovega dela, teoretičnih znanj in na oblikovanje osebnosti mladega delavca, da bi glede na svojstveno mesto v družbeni proizvodnji uspešnejše opravljal zaupani mu druž-

beni vlogi proizvajalca in upravljalca.

Sistem ocenjevanja smo zasnovali na vsebini dela, ki ga ti mladi delavci, to je učenci Gumarške šole, opravljajo, oziroma naj bi ga opravljali v času dvoletnega šolanja. Učni programi so upoštevajoč zahteve dela in upoštevajoč delovna mesta v okviru poklicev v našem podjetju postavili skladno vsebino vseh tistih znanj, ki si naj jih mlad človek pridobi v procesu osemmesečnega praktičnega in tromesečnega teoretičnega poučevanja. Takšno izhodišče je izoblikovalo tudi bistvene kriterije za ocenjevanje, ki naj veljajo v delavnici (obratu) in v učilnici:

- kvaliteta dela
- kvantiteta dela
- strokovni predmeti
- splošni in družbeni predmeti.

Ocena učenca po teh kriterijih, še bolj pa mesečno spremljanje in analiziranje ocen učencev po teh kriterijih na dokaj jasen način kaže razvoj in napredek teh učencev, po osnovnih zahtevah dela — kvaliteta in kvantiteta dela — pa tudi tempo približevanja tistim zahtevam dela in ciljem proučevanja, ki so izraženi in določeni z normativi dela v podjetju. Še več! Na ta način je mogoče ukrepati in posameznim učencem pomagati, da ne bi zastajali, ali jih celo posebej spremljati v tisti smeri, kjer kažejo izrazite sposobnosti, kot na primer: izreden učenec — delavec glede na rezultate po kriterijih kvalitete in kvantitete dela, oziroma studiozen učenec glede na rezultate ocen za strokovne, splošne ter družbene predmete.

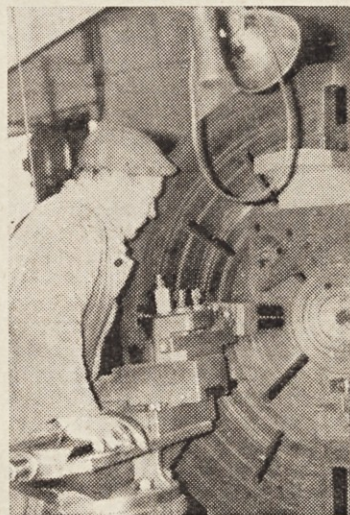
Kolektivna ali posamična pomoč učencem je ena od posebnih oblik, ki naj se v procesu šolanja teh učencev učinkovito uveljavi. To posebno nalogo smo namenili Domu učencev Gumarške šole, ki naj bi temu smotru primerno postavil svoj predmetnik in urnik dela. Mislimo na tisto popoldansko in večerno delo, v katerem se skupine učencev, ki so se v dopoldanskih urah praktično in teoretično izobraževali, udeležujejo odvisno od tega osnovnega smotra, kateremu naj Dom služi, in na načelih samoupravnosti, do katere imajo učenci vse pravice. Smoter je verjetno jasn; predmetnik po vsebini in oblikah dela v Domu naj bo izraz želja in hočenj mladih ljudi, organiziranih v domski samoupravni skupnosti, kateri naj nikdar ne manjka pravočasna strokovna pomoč in sodelovanje pedagoških sodelavcev, ki žive v njihovi sredini. Ta vsebina naj bi torej zaradi nujne pomoči učencem ali zaradi posebnih aktivnosti, ki se pokažejo v Domu, služila in podpirala prizadevanja

delavnice in učilnice ter s številnimi pedagoškimi ukrepi in izbranimi metodami vplivala na oblikovanje socialistične osebnosti mladega človeka. Gre torej za oblikovanje osebnosti, ki bo že jutri dokaj polnopravno in zavestno — v opravljanju družbene funkcije proizvajalca in upravljalca — odločala o nadaljnjem toku družbenega razvoja, družbenega gospodarstva ter medsebojnih odnosov.

Takšna vsebina dela, obogatena z načrtnimi akcijami na raznovrstnih področjih udejstvovanja učencev, je izražena s smotri, ki naj bodo odločilni pri oblikovanju mlade osebnosti:

- odnos do dela
- odnos do sredstev za delo
- odnos do ljudi
- odnos do družb. delovanja.

Tudi kriteriji za ocenjevanje učencev po teh vidikih so istovetni s smotri, ki so bili na ta način postavljeni. Zasnova novega sistema ocenjevanja in prvi poskusni meseci, ko se sistem že uveljavlja, so torej izoblikovali osem osnovnih kriterijev za ocenjevanje učencev. Na ta način so vsa področja — delavnica, učilnica in Dom — povezani v nekakšno organsko celoto, ki naj služi postavljenemu cilju: **IZO-BRAŽEVATI IN USPOSABLJATI MLADEGA PROIZVAJALCA**

▲ Tudi starejši delavci se izobražujejo

IN UPRAVLJALCA ZA POTREBE NASEGA PODJETJA IN SKUPNIH DRUŽBENIH NALOG!

S tem sistemom ocenjevanja se je vskladilo tudi izplačevanje izrednih mesečnih nagrad učencem. Izredne mesečne nagrade, odvisne od enotne ocene za vsa področja udejstvovanja učencev, so v treh razponih. Izplačujemo jih le tistim učencem, ki po posebnem točkovnem sistemu pokažejo vsaj

Zakaj strokovna priloga?

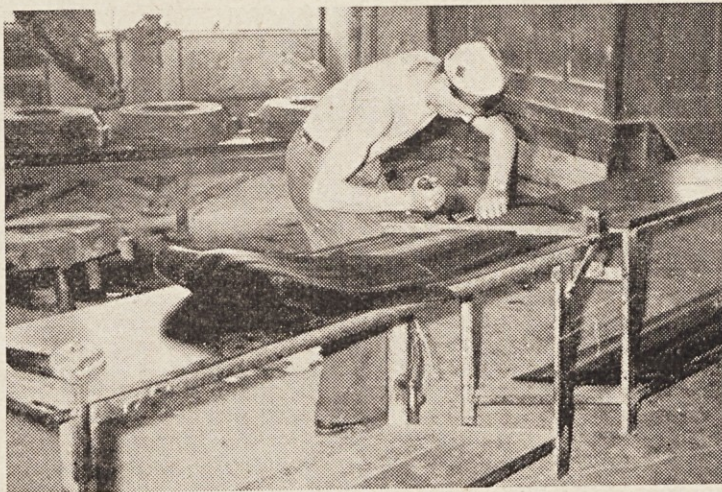
vas tu pa tam kaj prispeval v prilogo — dobrodošli bodo vseh vrst prispevki!

Morda še to! Strokovno prilogo smo zato oblikovno priredili na manjšo velikost, ker računamo tudi s tem, da jo bo večina bralcev shranjevala. Da vam to olajšamo, bomo v najkrajšem času pripravili zanjo posebne mape za vlaganje, v tiskarni pa se bomo dogovorili, da bomo konec leta omogočili vsem interesentom vezavo shranjenih izvodov priloge v lično opremljeno knjižico za nekaj stotakov. Zatorej, prilogo hranite!

Uredništvo

povprečno, oziroma nadpovprečno oceno. Spričo tega se zgodi, da nekateri učenci izpadejo, ker pokažejo v nekem mesecu le podpovprečno oceno. V takih primerih pomagajo posamezni elementi skupne ocene ugotavljati vzroke in iskati načine za takšno ali drugačno pomoč. Takšnim učencem naj bi se v vsakem primeru nudila strokovna pomoč, kjer je leta potrebna. Zato smo pritegnili v krog ljudi, ki delajo z učenci ali jim po potrebi posebej pomagajo poleg instruktorjev, učiteljev in vzgojiteljev še psihologa, zdravnika in socialnega delavca.

Pripomnim naj, da bomo sistem ocenjevanja praktično preskušali več kot leto dni, preden bo dokončno obdelan, preizkušen in oblikovan kot sistem. Gumarski izobraževalni center bo na ta način opravil pomembno pionirsko in strokovno delo, ker je takšen sistem dokaj neobdelan in metodično neizoblikovan. Zato je tudi v našem primeru metodično oblikovanje sistema prvenstvene važnosti, ki naj v polni meri prevzame veliko odgovornost ter prenese vsako kritiko o ustreznosti in objektivnosti tako kompleksno zosnovanega ocenjevanja učencev. To še posebej zato, ker ocenjevanje osebnosti ne prenese

▲ Prerezovanje protektorjev v pnevmatikarni I

subjektivnih teženj in neosnovanih trditvev, ki ne bi izhajale iz objektivnih podatkov, praktičnih ugotovitev in strokovnih dognanj. Metode slone prav na tem, zato se rezultate praktičnega dela meri, teoretična znanja preizkuša, ostale osebne lastnosti učencev pa beleži v posebne ocenjevalne lestvice.

Upajmo, da bo na ta način uspelo, da bo Gumarski izobra-

ževalni center pošiljal podjetju po končanem šolanju usposobljene mlade delavce in vso dokumentacijo zanje, ki bo zbrana in urejena po takšnem objektivnem ocenjevanju. Podjetje bo tako laže vodilo kadrovsko politiko in po potrebah delalo kadrovske premike!?

Razpis za rešitev tehničnih vprašanj

Svet Gumarskega instituta razpisuje za rešitev določenih tehnoloških problemov naslednje teme:

1. Vsklajevanje obstoječih zmesi v pnevmatikarni — skupna nagrada za rešitev 350.000 dinarjev.
2. Uporaba zapadnega sintetičnega kavčuka v protektorju potniških plaščev — skupna nagrada za rešitev 250.000 dinarjev.
3. Uporaba KBS — 3012 kavčuka v protektorju potniških plaščev — skupna nagrada za rešitev 250.000 dinarjev.
4. Uporaba regenerata v protektorju pnevmatike — skupna nagrada za rešitev 200.000 dinarjev.
5. Tekoča guma za konzerve, kvaliteta in postopek — skupna nagrada za rešitev 150.000 dinarjev.
6. Gumene vzmeti, spoj guma-kovina, proračun in priprava kataloga — skupna nagrada za rešitev din 200.000.—
7. Zračnice iz butil-kavčuka, študij zmesi in uvaanje v

- obratu — skupna nagrada za rešitev ..... din.
8. Izboljšava tehnološkega postopka izdelave klinastih jermen — skupna nagrada za rešitev 150.000 dinarjev.
9. Prevleka zahtevnejših valjev v kvalitativnem in dimenzijskem smislu — skupna nagrada za rešitev 200.000 dinarjev.
10. Prototipna izdelava pnevmatičnega čolna v zmanjšanem razmerju dimenzij — skupna nagrada za rešitev 50.000 dinarjev.
11. Penasta guma, laboratorijsko — skupna nagrada za rešitev 50.000 dinarjev.
12. Projektiranje gumarskih obratov:
  - a) izdelava ponudb — skupna nagrada od vsakokratnega obsega
  - b) izdelava tehnoloških objektov — skupna nagrada od vsakokratnega obsega.
13. Izboljšava kvalitete ležalnih blazin — skupna nagrada za rešitev 50.000 dinarjev.
14. Znižanje števila kordnih vložkov v pnevmatikarni na osnovi super ter super-super korda — skupna nagrada za rešitev 100.000 dinarjev.

V razpisu lahko sodelujejo vsi člani kolektiva. Izmed prijavitelencev bo svet Gumarskega instituta izbral ustrezne skupine za izvršitev posameznih nalog. Kolikor bodo skupine dosegle pri reševanju izjemne rezultate, lahko prejmejo tudi nagrade po določitih Pravilnika o izumih in tehničnih izboljšavah.

Resni kandidati bodo sklenili z Gumarskim institutom pismene pogodbe, v katerih bodo vse podrobnosti, ki se nanašajo na rešitev posameznih tem, na nagrade, pogoje, itd.

Vse podrobnejše podatke in napotke, ki se nanašajo na ta razpis, dobijo kandidati pri vodstvu Gumarskega instituta.

Ta razpis velja do prevzema zadnje teme, ki jih razpis vsebuje!

V Kranju, 20. januarja 1962.

Novosti s področja delovnih razmerij

(JANKO BAJDE – KSS) – Nadaljni razvoj delavskega samoupravljanja narekuje določene spremembe in dopolnitve obstoječih določil Zakona o delovnih razmerjih. Iz Priročnika, ki ga je izdalo založniško podjetje »Progres« v Zagrebu, posredujemo nekatere spremembe oziroma določila.

Iz posameznih določil je razvidno, da imajo sedaj gospodarske organizacije vse večje pravice in pristojnosti. Vsebinska posameznih določil se nenehno prilagaja novim oblikam razvoja družbenega in delavskega samoupravljanja. Glavne spremembe se nanašajo na:

● **ново tolmačenje oblike prenehanja delovnega razmerja »po samem zakonu«;**

● **vprašanje, kako in kdaj preneha delovno razmerje delavcem, ki so izpolnili pogoje za starostno upokožitev;**

● **obveznost sklenitve posebne pogodbe o podaljšanju delovnega razmerja;**

● **pravico do dopusta delavcev, ki so izpolnili pogoje za upokožitev;**

● **pravico delavcev do odškodninskega dodatka.**

Do nedavnega smo smatrali, da preneha delovno razmerje delavcem po zakonu samo takrat, kadar jim delovno razmerje preneha:

– zaradi starostne ali invalidske upokožitve,
– zaradi smrti,
– zaradi odhoda na odsluženje kadrovskega roka.

Vsebinska spremembe je v tem, da delavcem, ki so izpolnili pogoje za starostno upokožitev, ne preneha delovno razmerje po samem zakonu, ampak po odpovednem roku.

Po samem zakonu preneha delovno razmerje le delavcem:

– ki so invalidsko upokoženi,
– zaradi smrti,
– zaradi odhoda na odsluženje kadrovskega roka.

Ko delavec izpolni pogoje za starostno upokožitev, gospodarska organizacija odloči:

– ali bo delavec še nadalje ostal v delovnem razmerju,
– ali mu bo delovno razmerje prenehalo.

V primeru, če gospodarska organizacija pristane, da delavec lahko še nadalje ostane v delovnem razmerju, mora skleniti z njim posebno pogodbo o podaljšanju delovnega razmerja. Tako pogodbo se sklene v dveh izvodih. Podpišeta jo delavec in pa odgovorna oseba, ki je pooblaščen za sklepanje delovno razmerje. Podpisano pogodbo shrani gospodarska organizacija, dokler delavcu ne preneha

delovno razmerje. Podaljšano delovno razmerje je sklenjeno za nedoločen čas. Le v primeru tako sklenjene pogodbe prizna Zavod za socialno zavarovanje delavcu ob upokožitvi letno povečanje pokojnine za 3 odstotke.

V primeru, če gospodarska organizacija odloči, da delavcu preneha delovno razmerje, mora delavcu delovno razmerje odpovedati z rednim odpovednim rokom. Delavcu preneha delovno razmerje po izteku odpovednega roka ne glede na to, ali mu je Zavod za socialno zavarovanje izdal odločbo o upokožitvi ali ne!

V našem podjetju spada to vprašanje v pristojnost komisij za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri delavskih svetih ekonomskih enot ter v pristojnost kadrovske komisije podjetja. Oddelek za delovne odnose bo sproti javljal posameznim komisijam imena delavcev, ki so izpolnili pogoje za starostno upokožitev.

Komisije bodo gledale na:

- socialno stanje delavca,
- ekonomsko ali gmotno stanje delavca,

- zdravstveno stanje delavca,
- strokovnost delavca,
- potrebe ekonomske note odločale o nadaljnji zaposlitvi vsakega posameznika. V pristojnosti kadrovske komisije pa je, da odloča o nadaljnji zaposlitvi srednjega vodilnega kadra. Komisija bo pri svojem odločanju razumljivo tudi upoštevala mnenja ekonomskih enot, v kolikor bo to v skladu z interesi celotnega podjetja.

Kdaj pa delavec izpolni pogoje za starostno upokožitev?

Delavec izpolni pogoje za starostno upokožitev, kadar dopolni:

- moški 35 let delovne dobe ali 55 let starosti,
- ženska 30 let delovne dobe ali 50 let starosti.

Spremenjeno pa je tudi določilo pravice do dopusta delavcev, ki so izpolnili pogoje za upokožitev. Po tem tolmačenju izgubi pravico do dopusta in plačila nadomestila za neizkoriščen dopust delavec, če mu delovno razmerje preneha zaradi invalidske upokožitve. Pravico do dopusta ima le delavec, kateremu delovno razmerje preneha zaradi starostne upokožitve. Delavec koristi svoj letni dopust v odpovednem roku.

V 33. členu Pravilnika o delitvi osebnega dohodka je zajeta pravica delavca do odškodninskega dodatka. Pravico do tega imajo tisti delavci, katerim se je zaradi daljšega čela v podjetju zmanjšala delovna sposobnost in so bili zaradi tega prestavljeni na lažja delovna mesta. Da pa ne bi bili prikrajšani na osebnem dohodku, jim podjetje iz svojih sredstev krije razliko v osebnem dohodku. Pravico do odškodninskega dodatka imajo le tisti delavci, ki izpolnjujejo naslednja dva pogoja:

– da so več kot 10 let zaposleni v podjetju,

– da imajo manj kot 30.000 din mesečnega dohodka.

Kdor izpolnjuje ta dva pogoja in gre v pokoj pred 1. septembrom 1962 ima pravico do odškodninskega dodatka po naslednji lestvici:

za mesečni dohodek	pripada dodatek
do 15.000 din	7.000 din
15.000 – 16.000	6.500 din
16.000 – 17.000	6.000 din
17.000 – 18.000	5.500 din
18.000 – 19.000	5.000 din
19.000 – 20.000	4.500 din
20.000 – 21.000	4.000 din
21.000 – 22.000	3.500 din
22.000 – 23.000	3.000 din
23.000 – 24.000	2.500 din
24.000 – 25.000	2.000 din
25.000 – 26.000	1.500 din
26.000 – 27.000	1.100 din
27.000 – 28.000	700 din
28.000 – 29.000	300 din
29.000 – 30.000	– din

Kakor je razvidno iz prikazane lestvice, zavisi višina odškodninskega dodatka od višine mesečnega osebnega dohodka. Odškodninski dodatek pripada delavcu za dobo 12 mesecev pred izpolnitvijo pogojev za starostno upokožitev.

Upravičenec do odškodninskega dodatka je obvezen dati pismeno izjavo, da bo zapustil podjetje po izpolnitvi pogojev za upokožitev. Če dano izjavo prekliče in če je med tem odškodninski davek že prejel, je dolžan vso že izplačano višino odškodninskega davka povrniti podjetju. Ustrezno izjavo se predloži na predpisanem obrazcu v oddelku za delovne odnose.

Odškodninski davek se izplačuje pri mesečni plači. Višino odškodninskega dodatka ugotavlja obračunovalka osebnega dohodka in ga izplačuje, čim so za to dani pogoji in čim je podpisana izjava.

1. Kaj je standardizacija?

(ING. CVETKA MAKSIN — GUMARSKI INSTITUT) — Standardizacija je težnja proizvajalcev in potrošnikov po enotnih proizvodih, kar se tiče njihove izdelave in dimenzije, kakor tudi komercialnih in pravnih vprašanj.

V našem domačem življenju to pomeni, da bo matica iste številke, izdelek katerekoli tovarne, pravilna za vijak iste številke, da bo električno dvofazno stikalo katerekoli firme odgovarjalo dvofazni dozi, da bodo čevlji št. 38 izdelani v različnih tovarnah enako veliki.

Naloga standardizacije je:

☉ da vsak izdelek točno opiše in to: za izdelavo potrebne surovine, če so potrebni za izdelavo tudi polizdelke, vse dimenzije izdelka, način izdelave, način preizkušnje, oziroma analize, uporabnost, lastnosti, skladiščenje in tudi prodajne pogoje;

☉ da izbere od vseh vrst, dimenzij in kvalitete izdelkov, polizdelkov in surovin samo najboljše, najekonomičnejše in na tržišču najbolj zaželeno. Sem spada tudi izbira samo najbolj ekonomičnih tehnoloških postopkov;

☉ da prenese najboljše tehnične in ekonomske izkušnje na čim več proizvajalcev;

☉ da postavi enotne in najboljše preizkušene metode, kar je posebno važno pri reševanju reklamacij;

Sintetični kavčuk pogasi ogenj

(ING. META DUHOVNIK — GUMARSKI INSTITUT) — Neka tvrdka v Združenih državah Amerike je pred kratkim razvila poseben sintetični kavčuk. Njegove lastnosti so res izredne, kajti poleg popolne obstojnosti proti požaru ima tudi posebnosti, da pri visokih temperaturah razvija plin, ki pogasi ogenj in s tem praktično onemogoča gorenje.

Novo snov je mogoče uporabljati v zelo širokem temperaturnem območju, saj ostane voljna do temperature -40°C . Poleg tega je obstojna tudi proti raznim topilom in kemikalijam, pa tudi po daljši uporabi na sončni svetlobi se ne poslabša. Zato računajo, da bo uporabna za najrazličnejše namene. Med najvažnejše sodi vsekakor kot premaz za vojaške uniforme. Tako zaščitene obleke se v primeru požara ne bi vnele, čeprav bi delno razpadle.

(Po reviji »Rubber and Plastics« 13/1961)

☉ da jamči potrošniku za dobro kakovost;

Na ta način se proizvodnja poenostavi, znižajo se proizvodni stroški in zviša življenjski standard proizvajalcev, posredno pa tudi potrošnikov.

Zgodovina standardizacije

Začne se nekako leta 1120, v času križarske vojne, ko je angleški kralj Henrik I. izdal uredbo, naj bo mera za dolžino imenovana »el« in natančno tako dolga kot njegova roka, ter da naj ta mera velja za primerjavo mer v njegovem kraljestvu.

Leta 1869 je zgorelo ameriško mesto Boston. Pri ponovni graditvi so mestni očetje priznali standardizacijo kot najboljše sredstvo za najhitrejšo in najekonomičnejšo izgradnjo. Uporabljali so namreč standardizirano opeko, velikosti $9 \times 4 \times 4$ in so privezali na sramotilni steber vsakega izdelovalca kakšne druge dimenzije.

V 19. stoletju, ko so še svetili s svečami, le-te niso bile izdelane tako, da bi jih lahko postavili v vsak svečnik. Zato so jih morali mnogokrat na svečnike privezovati, kar je bilo zelo nerodno. Zadevo je uredil slavni angleški in-

ženir Witworth, ki je poenotil dimenzije sveč. Standardizacijo sveč in svečnikov so delno uredili, toda sčasoma zaradi napredka tehnike ta problem ni bil več tako pereč kot v času, ko ga je študiral Whitworth. Ta mož je tudi izdelal enoten sistem navojev pri vijakih namesto različnih dimenzij, kj se jih do takrat uporabljali. Njegov načrt je postal znan kot Witworthovi navoji in bil sprejet v Angliji in na kontinentu.

Ameriški predsednik Lincoln je za svojo državo izdal odredbo, da morajo biti vse železniške proge enako široke, ker je prej različna širina prog zelo ovirala promet. V Ameriki je imela takrat skoraj vsaka država drugo širino proge in so morali robo na vsaki meji prekladati.

Leta 1904 je gorelo ameriško mesto Baltimor, ki ga prispeli gasilci iz Washingtona, New Yorka in Philadelphije niso mogli pomagati gasiti. Svojih gasilskih cevi namreč niso mogli priključiti na baltimorske hidrante, ker dimenzije teh niso bile enotne, oziroma niso bile standardizirane.

Leta 1927 pa so pri požaru mesto Fall — River gasilci 20 različnih drugih mest rešili popolnega uničenja, ker so imeli standardizirano opremo. Svoje cevi so lahko pritrtili na mestne hidrante.

Eden najbolj standardiziranih proizvodov so prav gotovo električne žarnice. Te so popolnoma izmenljive od obale do obale, od kontinenta do kontinenta. Lep rezultat standardizacije je cena žarnice, ki je bila pred tem 1,75 dolarjev, sedaj pa je le 15 centov.

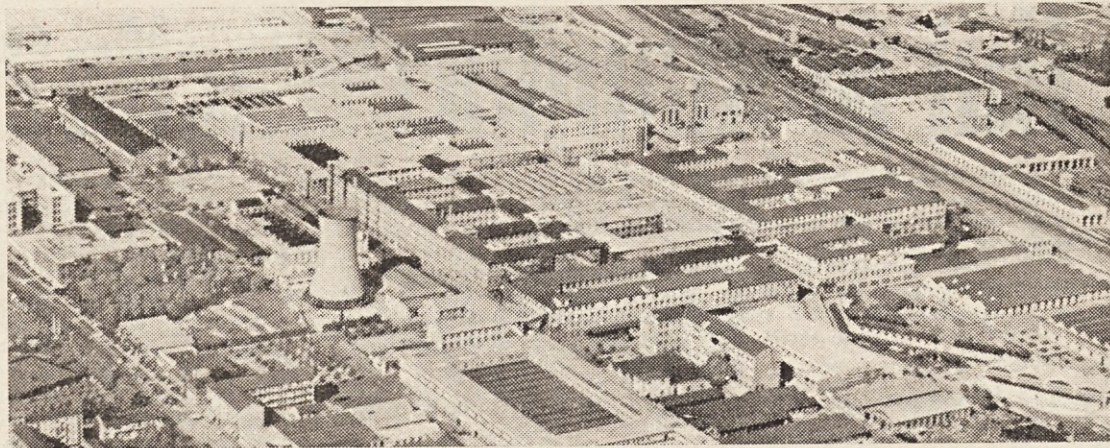
Mednarodna standardizacija

1875 leta so se sestali zastopniki večjega dela vodečih zapadnih narodov, v številni Združene države, na mednarodni konferenci za uteži in mere. Podpisali so konvencijo za ustanovitev in vzdrževanje stalnega Internacionalnega biroja za uteži in mere v Parizu. Francoska vlada je določila v ta namen kos zemlje in ga proglasila za nevtralno ozemlje. Po pravilniku se Internacionalna organizacija za standardizacijo (ISO) sestaja vsako tretje leto.

(Prihodnjič boste izvedeli o delu standardizacije v naši državi, kakor tudi pri nas v Savi. Snov je črpana iz predavanj ing. Pirca na seminarju v Kranju marca 1960.)

▲ Sintetični kavčuk, ki pogasi ogenj

PIRELLIJEVA ORGANIZACIJA DELA

(IVAN GRADIŠAR – FINANČNI SEKTOR) – Pirelli je največji proizvajalec avtopnevmatike v Italiji in zavzema tudi v svetovni proizvodnji vidno mesto. Tako po kvaliteti svojih proizvodov kakor tudi po organizaciji proizvodnje je poznan po vsem svetu. Zato tokrat nekoliko besed o tej delniški družbi!

Naj najprej v skopih besedah povem nekaj značilnosti, ki se vtisnejo obiskovalcu Pirellijevih tovarn najbolj v spomin:

- Popoln notranji transport, ki omogoča tekoče in nemoteno odvijanje proizvodnega procesa.

- Dovršena racionalizacija delovnih mest, da sleherni delavec s čim manjšim duševnim in telesnim naporom dosega velike učinke.

- Na vsakem koraku je mogoče videti vzoren red, ker je to predpogoj dobre organizacije in racionalizacije.

- Velik pripomoček za racionalizacijo delovnih mest so velika skladišča gotovih izdelkov in medfazna skladišča polizdelkov.

- Vse temelji na čvrstem planiranju in operativnem ter strojnem obdelovanju podatkov iz proizvodnje.

- S ceneniimi toplimi obroki in drugimi ugodnostmi za svoje delavce so vplivali na povečanje storilnosti.

- Čvrsto planiranje je za naše pogoje decentraliziranega samoupravljanja nesprenemljivo. Ker želimo razviti osebno pobudo kot del notranjih skritih rezerv, je prilagodljivo planiranje pri nas prava rešitev v danih pogojih, kjer prilagodimo vrste stroškov raznim stopnjam zaposlitve.

Delniška družba Pirelli in koncern hkrati združuje pod svojim okriljem vrsto tovarn, ki preskrbujejo osnovno proizvodnjo s potrebnimi surovinami. V Italiji so Pirellijeve tovarne razmeščene predvsem v severnih predelih z osrednjimi obrati in upravnim splotjem vsega koncerna v Milanu. Seveda pa ima ta koncern tovarne tudi v drugih državah na vseh celinah.

V bližnji okolici Milana sem imel priliko videti ter si tudi pobliže ogledati enega izmed dveh velikih Pirellijevih obratov. Zaposluje okoli 15.000 delavcev. Proizvodnja je dopolnilna z ozirom na potrebe svetovnega tržišča. Izdelujejo namreč električne kable, žice in daljnovode za različne napetosti. To pomeni, da je proizvodnja standardizirana od najtanjše žice za potrebe industrije radioaparatorov in telefonskih aparatorov do podzemeljskih ali podmorskih kablov.

V prvi organizacijski enoti sem videl avtomat za vlečenje žice. Na eni strani prihaja razžarjen baker, ki dobiva po večkratnem vstopanju in izstopanju iz avtomata čedalje bolj obliko in videz žice. To je šele surova obdelava bakra, saj tak polizdelek potem še naprej vlečejo v žice najrazličnejših debelosti. Dokončna obdelava žic poteka v drugem oddelku, kjer z različnimi laki, plastičnimi masami, papirjem, olji in težkimi celičnimi olji v posebnih kadeh nanašajo na žice posamezne sloje izolacije. V tretjem oddelku sem videl, kako izolirane žice navijajo in kako s posebnimi stroji in avtomati spletajo dve ali več sto žic v kable ter le-te istočasno izolirajo. Za enakomerno nanašanje plasti izolacije uporabljajo izotope, ki vse to kontrolirajo. Stop-

nja organizacije dela, avtomatizacija in storilnost so povsod na zavidljivi višini.

Ogleval sem si tudi proizvodnjo avtopnevmatike od valjarne, priprave, konfekcioniranja do vulkanizacije avtoplaščev najrazličnejših izmer. Valjarna je izdelovala samo zmesi za gumiranje avtokorda in za brizganje protektorja. Posebnost proizvodnega procesa v valjarni je odsotnost smucka in dodobra racionaliziran notranji transport ter do skrajnosti zmanjšano skladiščenje zmesi. Pri gumiranju avtokorda imajo tudi rezervni štirivaljni kalander, katerega uporabljajo, če odpove prvi kalander. Tudi tod so našli izotopi svoje mesto pri kontroli gumiranja. Konfekcija je bila v posebnem prostoru in je zelo podobna konfekciji v naši avtopnevmatikarni. Norma je 150 kosov v sedmih urah in 20 minut za izmere 5,20 do 12. Za večje dimenzije znaša norma 40 minut za en avtoplašč.

Videl sem tudi vulkanizacijske preše tipa Shaw in Bag-o-matic, kakršne imamo tudi mi. Zanimalo me je tudi vulkaniziranje avtoplaščev iz nylona, ki ostanejo po končani vulkanizaciji nekaj časa v kalupih, da obdrže pridobljeno obliko. Vse tri skupine delovnih operacij – priprava, konfekcija in vulkanizacija – so prostorno ločene. Tehnična kontrola je v posebnem prostoru in ima na voljo sodobne kontrolne tehnične aparate.

O organizaciji poslovanja naj povem to, kar se nanaša na zaje-manje stroškov ter obdelavo podatkov in na planiranje. Tvrdba ima centralni oddelek, tehnološko pripravo dela, ki pripravlja tehnično dokumentacijo za proizvodnjo. Proizvodni oddelki poslujejo po notranjem obračunu proizvod-

nje in se med seboj obremenjujejo in si priznavajo polizdelke ter surovine. Vsak oddelek dobi samo toliko materiala ali surovin, kolikor predvideva proizvodni plan za tisti dan. Vsi podatki prihajajo iz knjigovodstva, kjer jih obdelajo z IBM-elektromagnetskimi in elektronskimi napravami sistema luknjanih kartic in magnetofonskih trakov. Elektronski luknjač, elektronska verificirka in elektronska sortirka so osnovni stroji pri obdelovanju podatkov po IBM sistemu. Hitrost in zmogljivost teh naprav sta fantastični, saj opravijo na primer do 10.000 računskih operacij na minuto ali presortirajo 39.000 luknjanih kartic v eni uri! Takšna hitrost omogoča operativno obdelavo podatkov in poslovnih dogodkov v podjetju.

Pirelli ima čvrsto planiranje — nekako idealno vzpostavljeno ravnotežje med proizvodnimi zmogljivostmi in tržiščem. Normo je proučilo in postavilo nekaj specialnih strokovnjakov, kot so inženirji, tehniki, ekonomisti, industrijski psihologi, zdravniki in drugi. Za tako vsestransko ugotovljeno normo pravijo v podjetju, da jo večina delavcev ne more preseči. Zaradi utrujenosti bi namreč ne mogli več kvalitetno delati, če bi jo hoteli dosežati, in bi torej naredili več škode kot koristi. Zatrjujejo, da grede lahko posamezni delavci, ko izpolnijo normo, domov in je zanje delo tisti dan končano. V naših pogojih decentraliziranega samoupravljanja, ko težimo k sproščanju pobude slehernega člana kolektiva ter s temo povečamo proizvodnost, takšno čvrsto planiranje ne bi bilo v skladu s samoupravnimi načeli!

In še nekaj besed o osebnem standardu ter socialnih privilegijih zaposlenih v Pirelliju! Povprečna plača kvalificiranega delavca je 70.000 do 80.000 italijanskih lir. Četudi je razmerje med liro in dinarjem 1:1,2, ne moremo primerjati osebnih dohodkov naših kvalificiranih delavcev z dohodki kvalificiranih delavcev pri Pirelliju in v Italiji nasploh zaradi drugačnega odnosa cen. Za stanovanje dajejo do ene tretjine mesečne plače in tudi njihova skromna prehrana je draga. Malo cenejši so le industrijski predmeti široke potrošnje. V Pirelliju zaposleni se hranijo v lepo urejeni in prostorni menzi, kjer plačajo za obrok 6 do 8 lir!? Vsak dan razdelijo v obratu, ki sem si ga ogledal in ki sem ga opisal, okoli 6.000 obrokov, na jedilnem listu pa sta vsakič dva menuja.

Avtomatizirana tovarna

(ING. META DUHOVNIK — GUMARSKI INSTITUT) — Pred nedavnim je tovarna Lever v Angliji odprla nov odelek za pripravo zmesi in za proizvodnjo eb- nitnih posod za akumulatorje in podobno. Pravijo, da je ta objekt zaenkrat najmodernejši v gumarski stroki! Opremljen je namreč z najrazličnejšimi avtomatskimi napravami za skladiščenje, merjenje, tehtanje in mešanje surovin in zmesi, ter z avtomatskimi vozili, ki prevažajo material do vulkanizacijskih stiskalnic, itd. Pod zemljo speljane cevi dovajajo potrebno paro, hladilno vodo, stisnjeni zrak; kjer pa je potrebno, uporabljajo hidravlični pritisk. Obrat ima lastno elektrarno s preklopno mizo.

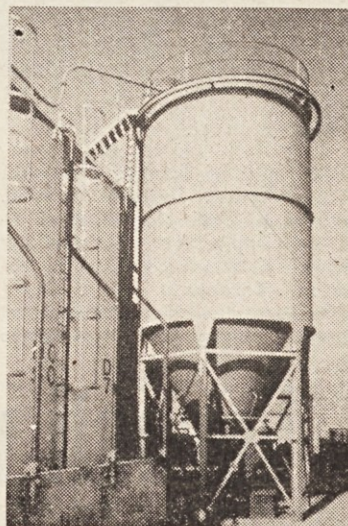
Potek proizvodnje:

V trinadstropni stavbi se nahaja na enem koncu zgornjega nadstropja skladišče surovin. Tja jih posebno dvigalo dostavlja. Med proizvodnim procesom posebni transporterji odpremljajo surovine do prostora v srednjem nadstropju, kjer se nahajajo težki dvovaljčniki za mešanje zmesi. Le-te grede potem v prostor s kalupi, kjer ebonitne posode vulkanizirajo in nato odpremljajo v spodnji prostor, da počakajo na odpremo.

Surovi kavčuk in druge surovine vstopajo v proces v merjenih, oziroma tehtanih količinah s pomočjo avtomatske dozirne naprave. Delovanje te kontrolirajo s kontrolnimi karticami, katere dozirna naprava preluknja le tedaj, če je bila snov pravilno, oziroma sploh zatehtana. Če naprava na primer kartic sploh ne preluknja, potem odgovarjajoče surovine ali skupine surovin za proizvodnjo ne morejo v nadaljnjo predelavo v valjarno.

Valjarna sestoji iz dveh Banbury mešalcev. Tudi v njih je avtomatska dozirna naprava, hkrati pa kontrolirajo in regulirajo avtomatsko tudi čas zadrževanja in temperaturo zmesi v mešalcih.

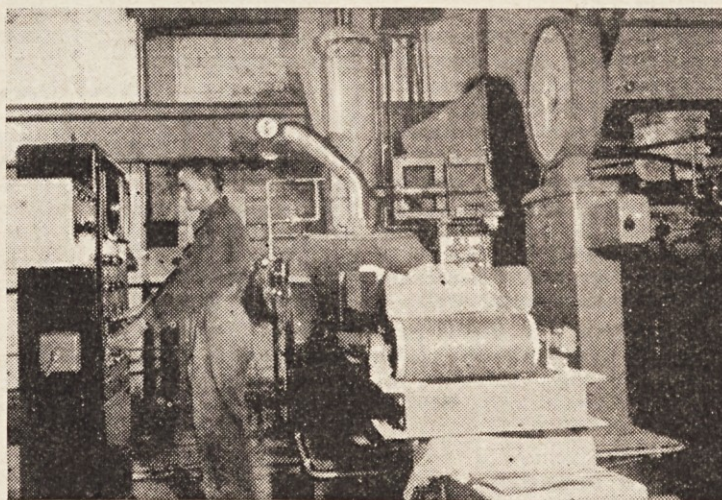
Banbury mešalci dostavljajo surovine dvovaljčnikom, ki so

▲ Skladiščenje surovin v tovarni LEVER

opremljeni z večjim številom naprav za lažje mešanje zmesi. Kadar je mešalni ciklus zaključen, odhaja zmes z dvovaljčnikov v neprekinjenem traku skozi hladilno kopel in šele nato jo razrežejo v plošče. Te grede potem v pokončno hladilno dvigalo, kjer so obesene na palicah. S tem dosežajo

▼ Avtomatska dozirna naprava

velike hladilne učinke. V dvigalu potujejo plošče najprej do vrha, nato se spet spuščajo do srednjega nadstropja, kjer že ohlajene posebni avtomati odlagajo na police za odležanje.

Tam zmesi še neposredno pred uporabo pregledajo ter pripravijo

za oblikovanje v akumulatorske posode.

Od dvovaljnika za predgrevanje transportirajo zmes do stiskalnice z električnim vozilom, katerega vodi in kontrolira po tleh položen električni kabel. Vozilo teče po kablu in se ustavi na predvi-

denem mestu pri izdelavi posod. Tam pobere slučajen material za povratek ter se avtomatsko vrne do dvovaljnika za ponovno nakladanje.

◀ S posvetovanja o nekaterih problemih izobraževanja strokovnih kadrov, ki je bilo 9. decembra 1961 v Kranju — inštruktor za metode Tine Klemenčič je govoril o izobraževanju učencev Gumarske šole

Stiskarna ima štiri vrste stiskalnic za vulkanizacijo avtomobilskih akumulatorskih posod in za napetostne celice. Vsako uro jih oddaja stiskalnica na posebno transportno napravo, ki jih dostavlja najprej v prostor, kjer jih električno preskusijo za praktično uporabo in nato pripravijo za odpremo predajni službi. Pri prekladanju in nakladanju si pomagajo z viličarji.

(Po reviji »Rubber and Plastics« — 13/1961)

Novosti v strokovni knjižnici

(ANICA PEČNIK — SPLOŠNA UPRAVA) — V strokovni prilogi našega lista bomo odslej redno objavljali naslove, avtorje in izdajatelje strokovnih knjig, revij in priložnikov, ki prihajajo v našo strokovno knjižnico. S tem bi radi vzbudili med člani kolektiva še večje zanimanje za branje strokovne literature in za strokovno izpopolnjevanje. Vse knjige naše strokovne knjižnice si lahko izposodite, kje je knjižnica, pa tudi veste!

V mesecu decembru smo prejeli naslednje knjige:

AVTOMATIZACIJA (David Woodbury) Življenje in tehnika, Ljubljana 1961.

EVIDENCIJA U PREDUZEĆU O OSNOVNIM SRETSTVIMA I INVESTICIJAMA (Momčilo Pejović in Radoslav Nikerić) Savremena administracija, Beograd 1961.

ENGLESKO-SRPSKI RECNIK PRIVREDNIH, KOMERCIALNIH, FINANSISKIH, POLITIČKIH IN PRAVNIH IZRAZA (profesor dr. Aleksander Jovanović) Savremena administracija, Beograd 1961.

KOMENTAR ZAKONA O PENZIJSKOM OSIGURANJU (Jovan Stojković in Luka Todorović) Savremena administracija, Beograd 1961.

KNJIGOVODSTVO S NOVIM KONTNIM PLANOM — PRIME-

RI IZ PRAKSE (Vladimir Jurić in Stjepan Pfeifer), IPK 1961.

LEHRBUCH DER ORGANISCHEN CHEMIE — Učenik organske kemije (Paul Karrer) — Georg Thiemo Verlag, Stuttgart.

POSLOVNA PISMA- POSLOVNI USPJEH (Ferd Nauheim) Biblioteka »Izbor«, Privreda Zagreb 1961.

PRAKSA RUKOVODJENJA (Peter F. Drucker) Biblioteka ORP, Privreda Zagreb 1961.

PROBLEMI RUKOVODJENJA U PRIVREDNIM PREDUZEĆIMA (ing. Alfred Jaeger) Informator Zagreb 1961.

PRIVREDNE TABLICE SA UPUTSTVIMA ZA UPOTREBU (Rajko Jaksimović).

PRIROČNIK O NAKNADAMA OSOBNOG DOHOTKA RADNIKA ZA VRIJEME ODSUTNOSTI S RADA I NAČIN NJIHOVA UTVRĐIVANJA I OBJASNJAVANJA (Kostić-Mihailović) Progres, Zagreb 1961.

OČENJIVANJE RADA — PROCEBA RADNIH MESTA (Savremena administracija, Beograd 1961.

OSNOVI ORGANIZACIJE PREDUZEĆA (dr. Živko K., Kostić) Savremena administracija, Beograd 1961.

REGIONALNI ASPEKT PRIVREDNOG RAZVITKA JUGO-

SLAVIJE (dr. ing. Branko Kubović) Biblioteka Ekonomskog pregleda, Zagreb 1961.

RUKOVODJENJE RADNOM GRUPOM (Stanko Bošnjak) Biblioteka Čovjek u proizvodnji, Zagreb 1961.

ŠETNJOM KROZ ZAGREB — Prospekt.

ZBIRKA PROPISA O PUTNIČKIM AVTOMOBILIMA I MOTOCIKLIMA (Jovan Stojković in Miladin Dujović) Savremena administracija, Beograd 1961.

ZBORNİK GRADJANSKIH ZAKONIKA STARE JUGOSLAVIJE — Savremena administracija, Titograd 1960.

▼ Gneča v omarah s knjigami

Kaj je celotni dohodek in kako se formira?

FRANC MERHAR — PLAN-SKO-ANALITSKI ODDELEK) — Za normalno proizvodnjo mora razpolagati sleherni delovni kolektiv z določenimi sredstvi, ki mu omogočajo ustvarjanje dohodka. V proizvodnem procesu namreč ustvarjamo uporabno vrednost, ki daje predmetom dela — surovinam tisto bistveno značilnost, da so sposobni zadovoljevati individualne, oziroma družbene potrebe.

Med proizvodnim procesom trošimo vsa sredstva — stroje postopoma in surovine v celoti — ter tako prenašamo njihovo vrednost na nove proizvode, ki jih na trgu prodamo, to se pravi realiziramo. Prav to dejanje pa nam omogoči, da lahko spet nabavimo takšne surovine in pomožni material, ki jih za nove, istovrstne izdelke potrebujemo. Pri tem dogajanju opazimo določen gospodarski tok:

$D \triangleright B \triangleright P \triangleright B_1 \triangleright D_1$

V prikazani shemi pomenijo posamezne črke:

D = denar

B = blago — surovine

P = proizvodnja

B₁ = blago — proizvodi

D₁ = denar

Analiza s sheme prikazane procesa pokaže, da se nahajajo sredstva kolektiva v različnih fazah. Delno nastopajo kot denar

(D), s katerim kupimo blago — surovine (B). Le-te mi, ustvarjalci vklopimo v sam proizvodni proces, ki se po zaslugi našega dela bogate — dobivajo vrednost. To nanašanje in naraščanje vrednosti skozi proizvodne faze vidimo v prikazani shemi kot spremembo med začetnim in končnim gospodarskim finančnim rezultatom darskim dogodkom $B \triangleright B_1$ ter $D \triangleright D_1$.

Zaradi stalnega gospodarskega razvoja v jugoslovanskem in svetovnem merilu in zaradi vedno večjih potreb tržišča, to je potrebnih, je osnovna naloga vsakega kolektiva težiti k povečanju proizvodnje tako v količini proizvodov kakor tudi v njihovi kvaliteti, če hoče obojestransko zadovoljiti kupece. Samo to zagotavlja nadaljnji razvoj proizvodnje in njen obstoj.

Zavedati se moramo namreč dejstva, da še obstajajo na dosedanja stopnji razvoja proizvajalnih sil blagovno-vrednostne kategorije, v katerih nastopajo DENAR, BLAGO in TRZIŠČE kot objektivna nujnost! Te blagovno-vrednostne kategorije bodo trajale vse dotlej, dokler svetovni gospodarski prostor ne bo dosegel takšne stopnje napredka, da ne bo potrebno več MERITI VLOŽENO DELO PO UČINKU, marveč bo veljalo geslo VSAKOMUR PO SVOJIH POTREBAH!

Danes, ko tržišče še obstoja, se ga pač moramo zavedati. Priznavati ga je treba in upoštevati najmočnejši zakon, ki velja na njem. Ta zakon se imenuje ZAKON PONUDBE IN POVPRASEVANJA. Kot osnovni regulator diktira tisto proizvodnjo (predmete) po katerih je na trgu največje povpraševanje. Zavedati se moramo namreč, DA SO NAPORI NASEGA INDIVIDUALNEGA DELA SELE NA TRGU PRIZNANI KOT TISTO DELO, KI GA DRUŽBA KOT CELOTA CENI. In če ga ceni, bo po takem delu še nadalje povpraševala.

Naše želje in potrebe so zelo elastične. To pomeni, da je tudi povpraševanje kupecev na trgu zelo elastično. Razumljivo je torej, da MORAJO BITI ZATO TUDI PROIZVAJALCI ELASTIČNI TER IMETI DOBER POSLUS IN SMISEL ZA GIBČNO PRILAGAJANJE ZAHTEVAM TRZIŠČA! Ta gibčnost pa je zajamčena samo v tistem kolektivu, ki se je znal delo dobro organizirati in ki si je vzgojil dober strokovni kader ter vse proizvajalce — upravljavce Uvajanje ekonomskih enot ni

Sava

2

STROKOVNA PRILOGA

slučajen, marveč popolnoma zavešten premik samoupravljavcev. Pelje k elastičnemu prilagajanju potrebam tržišča, k odkrivanju skritih notranjih rezerv in h krčenju proizvodnih stroškov. Zniževanje najrazličnejših stroškov v proizvodnji je namreč vzporedna nujnost, ki jo narekuje tržišče. Le tako bomo lahko kos stalni težnji po padanju cen proizvodov kot posledice vse večjih blagovnih količin, ki prihajajo na tržišče.

Nov gospodarski sistem pri nas priznava in upošteva s poglobljenih prehodom na samoupravljavce proizvajalcev samih in na vedno večje prepuščanje delitve celotnega dohodka neposrednim ustvarjalcem ZAKON PONUDBE IN POVPRASEVANJA. Istočasno pa zahteva razmišljanje o medsebojnih vplivih in odvisnostih ekonomskih zakonov. Spremljajoče mere nam omogočajo boljše mesto v mednarodni delitvi dela in s tem k stabilizaciji ali utrditvi našega dinarja. Današnja stopnja gospodarskega in družbenega razvoja omogoča tako delitev dohodka v kolektivu, kjer imajo neposredni proizvajalci vse večje pravice.

Neposredni proizvajalci-ustvarjalci danes ne nosijo samo skrbi za proizvodnjo, marveč skrbe tudi za razširjeno produkcijo in za umno gospodarjenje s sredstvi, ki jim jih je zaupala družba v upravljanje in NE V RAZPOLAGANJE, KAKOR TO NEKATERI MISLIJO IN SODIJO, DA SO TA SREDSTVA NJIHOVA LASTNINA!

Razumljivo je, da družbo kot celoto zanima, kako kolektivni gospodarstvo s temi sredstvi. To kontrolo vrši z družbeno evidenco kot posebnim organom pri Narodni banki.

Razumljivo je tudi, da si celotna DRUŽBA PRILASTI PRAVICO NAD DELOM CELOTNEGA DOHODKA — ki ga kolektivni ustvar-

IZ VSEBINE

- Izobraževanje kadrov v novem gospodarskem sistemu
- Potujoči laboratorij za preizkušanje avtoplaščev
- Avtoplašči, ki se v temi svetijo
- Kdo ima še danes sploh domisli?
- Kaj pa avtoplašči z belim robom?
- Novosti v naši strokovni knjižnici
- KAKO NAJ PISEM V LIST SAVA? — Kratak tečaj za naše dopisnike

jajo — ZA KRITJE PLOSNIH DRUŽBENIH POTREB. To regulira ali usmerja z zakonskimi predpisi, ki se jih morajo kolektivni držati. Zakonski predpisi določajo višino dela finančnega rezultata od celotnega dohodka, ki ga morajo kolektivi odvajati v tako imenovane DRUŽBENE SKLADE — ZVEZNE, REPUBLIŠKE, KOMUNALNE, oziroma OBČINSKE. Iz teh namreč krijemo družbene potrebe kot so ustanove, šole, bolnice, vojska, uprava, kulturne zgradbe, itd. Izkoriščanje vseh teh in preostalih institucij, ki jih krijemo iz družbenih skladov, je namenjeno neposredno delovnim kolektivom. TOREJ NAM DEJANSKO NI NIČESAR ODVZETO! Nasprotno! S tem zajemanjem dela celotnega dohodka na primer lažje in hitreje premagujemo nujne potrebe pri izgradnji stanovanj, kot pa če bi prepustili to gradnjo delovnim kolektivom, ki bi zanjo potrebovali mnogo več časa. Precej časa bi moralo preteči, da bi si mogel posamezni kolektiv zagotoviti sredstva, ki so potrebna za tako zahtevne investicije.

Sedaj ko ekonomske zakonitosti, ki vladajo na tržišču, vsaj za s'lo poznamo, si lahko podblize ogledamo samo delitev dohodka, posamezne elemente v delitvi dohodka in družbeno-ekonomski pomen teh elementov!

Kaj je celotni dohodek podjetja?

Celotni dohodek podjetja, na katerega vplivajo premiki v cenah, predstavlja doseženo realizacijo ali uresničeno prodajo blaga, katerega kolektiv proizvaja, opravljene storitve in razne dotacije. Od celotnega dohodka mora kolektiv pokriti:

- I. POSLOVNE STROŠKE
- II. PROMETNI DAVEK
- III. PRISPEVEK IZ DOHODKA

Poslovni stroški

Poslovni stroški podjetja so:

- vsi materialni stroški
- amortizacija
- obresti od poslovnega sklada
- članarina in del stroškov za izobraževanje.

Pod MATERIALNIMI STROŠKI razumemo vrednost materiala, ki ga delovni kolektiv porabi za proizvodnjo in storitve drugim poslovnim partnerjem. Sem spadajo še ostale obveznosti, kot so obresti od kreditov za osnovna in obratna sredstva. Ne prištevajmo pa sem kazni za gospodarske prestopke, prav tako tudi ne osebnih dohodkov.

Zvezni sekretariat za finance predpiše za posamezne vrste iz-

datkov, kot so: dnevnice, stroški za službena potovanja in podobno, ali se jih lahko smatra za materialne stroške ali ne.

AMORTIZACIJA je postopno odpisovanje dela nabavne vrednosti osnovnih sredstev, ki se med proizvodnim procesom trošijo in prenašajo ter dodajajo del svoje vrednosti na gotove izdelke. Vrednost te obrabe je treba zajemati in odvajati v zato posebej ustanovljen amortizacijski sklad, ki predstavlja protivrednost za porabo strojev v proizvodnem procesu. Iz tega sklada lahko kolektivi črpajo sredstva za:

- nabavo novih strojev,
- odplačevanje različnih najetih posojil.

Poleg ekonomsko-vrednostnega staranja ali trošenja strojev in opreme pa poznamo še tehnično staranje. Stopnja tehnične opremlje-

žaju. Njihovi stroški za enoto izdelka so zaradi manjšega živovloženega dela in zaradi večje zmogljivosti strojev nižji. Zato lahko nastopajo tudi na trgu z izdelki, katerih cene so nižje — konkurenčne. Zatorej so taki razviti, dobro opremljeni kolektivi v primeri z nerazvitimi — slabo opremljenimi v neenakem položaju. Država to nesorazmerje delno omejuje s predpisovanjem različno visokih dajatev (na primer z večjimi amortizacijskimi stopnjami), ki so za razvitejši in bolj opremljene kolektive večje. Iz tako dobljenih sredstev pa potem vlaga v tiste panoge, oziroma področja, ki so gospodarsko bolj zaostala ali manj razvita.

OBRESTI OD POSLOVNEGA SKLADA zajemajo obresti za osnovna sredstva in obresti na obratna sredstva.

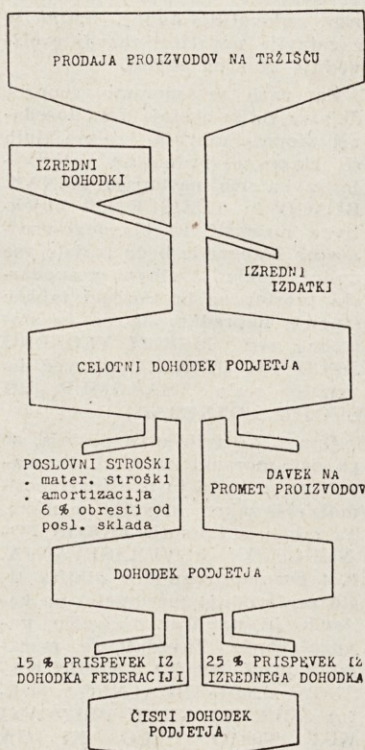
Instrument obresti od poslovnega sklada služi sa smotrno in za kar se da dobro izkoriščanje sredstev. Cesto se je dogajalo namreč, da so ostala delovnemu kolektivu dodeljena sredstva neizkoriščena ali da jih je nekolektiv samo delno izkoristil. To je predstavljalo za družbo kot celoto ogromno gospodarsko škodo. Sredstva, ki so predstavljala opredmeteno živo človeško delo, so ležala »mrtva« po raznih skladiščih. Jasno je, da takšno gospodarjenje ne vodi k dvigu produktivnosti in k zadovoljevanju vedno večjih potreb potrošnikov ter s tem ruši življenjsko raven prebivalstva. Z uvedbo Zakona o plačevanju obresti na poslovni sklad smo se tem negativnim in škodljivim posledicam v veliki meri izognili. Vsak kolektiv, ki ima pred seboj gospodarski račun, bo izkoriščal od družbe dodeljena sredstva v polni meri in bo slučajno odvečna sredstva raje odstopil drugemu kolektivu. S tem se bo izognil plačevanju obresti na tisti del sredstev, ki jih ne bo mogel izkoristiti.

CLANARINE, ki jih plačujejo delovni kolektivi zbornicam, in **SREDSTVA ZA FINANSIRANJE ŠOL TER DRUGIH OBLIK IZOBRAŽEVANJA STROKOVNIH KADROV**, ne smejo presegati 1 odstotek izplačanih osebnih dohodkov in se lahko obravnava kot materialni stroški.

Prometni davek

Poleg kritja omenjenih stroškov in dela družbenih dajatev mora delovni kolektiv odvajati še **PROMETNI DAVEK**. Delno smo se ga že dotaknili, ko smo govorili o neenakem položaju posameznih kolektivov, zato le še nekaj ostalih podrobnosti!

Glavni namen uvedbe prometnega davka je zajemanje tistega dela celotnega dohodka, ki ga do-

nosti predstavlja bistven element gospodarskega napredka ali nazadovanje. Jasno je, da bodo tisti delovni kolektivi, ki razpolgajo z modernejšimi stroji in z večjimi strojnimi zmogljivostmi lažje premagovali zahteve trga in da bodo njih izdelki ceneni ter kakovostno boljši od kolektivov, kjer so stroji zastareli in so zato tudi njegove zmogljivosti manjše. Kolektivi z modernejšimi stroji in opremo so zaradi možnosti masovne proizvodnje po sistemu tekočega traku ob manjšem živovloženem delu v boljšem polo-

segajo nekateri kolektivi zaradi svojega »monopolnega« položaja. Gre za zajemanje tistega dela dohodka, ki ni rezultat prizadevanj kolektiva, pač pa posledica ugodnega položaja, ki vlada na trgu. Ta davek omejuje tudi potrošnja alkoholnih pijač.

Prometni davek dobiva torej vlogo tržnega regulatorja, izgublja pa vlogo polnjenja državne blagajne, kot je bilo to nekdaj. To se odraža v ukinitvi tako imenovanega medfaznega prometnega davka, ki je obremenjeval vse stopnje predelave in še končni izdelek. Imel je svoje posledice v pretiranem dviganju cen proizvodov in v prevelikem odstopanju cen naših proizvodov od

cen istih, ki so veljale na mednarodnem trgu.

Po kritju vseh doslej opisanih stroškov preostane DOHODEK, od katerega mora kolektiv odvajati tako imenovani PRISPEVEK OD DOHODKA za splošne družbene potrebe. Ostra progresija prispevka, ki velja do nove, temeljite gospodarske spremembe, ne sovпада z nadaljnjim razvojem decentralizacije in samoupravljanja. Zato je preživela!

To pomeni, da se je udeležba zveze na dohodku znatno zmanjšala in da dobivajo kolektivi dejansko večjo materialno oziroma finančno prostost. To pomeni VEČJO STIMULACIJO ZA ŠE HITREJŠO SAMOSTOJNO GOSPODARSKO RAST.

Prispevek iz dohodka

Udeležba neposrednih proizvajalcev postaja vedno močnejša, kar jasno dokazuje samo 15 odstotkov UDELEŽBE FEDERACIJE, ki pa za določene kolektive sploh ni predpisana!

Začasen gospodarski instrument – PRISPEVEK OD IZREDNEGA DOHODKA – je bil uveden zato, ker s stopnjami prometnega davka ni bilo mogoče zajeti množice vseh gospodarskih sprememb v cenah novih deviznih reform.

(Kategorije čistega dohodka in njegovo delitev pa si bomo ogledali podrobneje v naslednji številki Strokovne priloge.)

Izobraževanje kadrov v novem gospodarskem sistemu

Brez izobraževanja kadrov ne bo uspešnega gospodarskega razvoja ● Nujno je potrebno spremeniti strukturo zaposlenih ● Nekaj zanimivih števil o izobraževanju članov našega kolektiva ● Sprejeti bo treba Pravilnik o izobraževanju kadrov v Tovarni gumijevih izdelkov Sava.

(STEFAN MARCIJAN – KSS)
– Pomanjkljiva strokovna izobrazba in delovna usposobljenost ljudi imata vse bolj značilnost težkih objektivnih pogojev, ki se še močneje kažejo v spremenjenem gospodarskem sistemu, odnosno v njegovih bistveno novih zahtevah do vseh gospodarskih organizacij. Pri reševanju teh nalog ne gre zgolj za premagovanje stare miselnosti do strokovnega izobraževanja kadrov, marveč za docela novo stališče in nov odnos kolektiva, njegovih političnih organizacij in organov upravljanja v osvajanju sodobne koncepcije in razvijanju najustreznejšega sistema in učnih metod v procesu izobraževanja mladine in odraslih.

To so torej zahteve revolucionarnega preloma v našem gospodarskem razvoju, ki se bo moral odražati v stalni in hitrejši rasti produktivnosti idela, kot je bilo to doslej. V okviru osnovnih činiteljev za takšno nadaljnjo razvijanje gospodarstva je nedvomno prvenstvene važnosti sodobnejše izobraževanje novih, poklicnih in višjih usposobljenih strokovnih kadrov. Šele tako bo mogoče, da se bodo gospodarske organizacije lahko uveljavile v mednarodni delitvi dela ter razvile ustrezne strokovne in znanstveno-raziskovalne službe, ki naj zagotovijo boljše pogoje za proizvodnjo.

Nemogoče si je zamisliti ali pričakovati, da bi vprašanje boljše

ga gospodarjenja, hitrejši rasti proizvodnosti dela in hitrejšega prilagajanja proizvodnje potrebam tržišča lahko reševali zgolj z vidika proizvodno-tehničnih in ostalih materialnih pogojev, ki zagotavljajo kvantitativno in kvalitativno rast proizvodnje. Boljše pogoje za proizvodnjo bo treba ustvarjati v največji meri preko kadrov, s spreminjanjem strukture zaposlenih kadrov in z raz-

▼ S sestanka za okroglo mizo, ko so govorili novinarjem o izobraževanju strokovnih kadrov v Savi

vijanjem vseh strokovnih služb, ki bodo sposobne zagotoviti revolucionarni prelom v nadaljnjem gospodarskem razvoju. Pri tem mislim na izboljšanje in neprestano razvijanje ne le kadrovsko-socialnih služb, marveč na razvijanje vseh ostalih strokovnih služb, ki naj bi ob proizvodnih enotah ustvarjale kar najboljše pogoje za proizvodnjo in za zadovoljevanje vseh kadrovskih in materialnih potreb na dekaj VIŠJI RAVNI IN Z VEČJO STROKOVNO DOGNANOSTJO TER ODGOVORNOSTJO, kot se je to dogajalo pred spremembami našega gospodarskega sistema. Spričo tega moramo vzporedno z razvijanjem sistema izobraževanja strokovnih kadrov za proizvodnjo in vzporedno s spreminjanjem strukture teh kadrov razvijati tudi si-

stem izobraževanja kadrov za strokovne službe in težiti k spre- v podjetju. Ta proces mora biti hiter in radikalen, vključujoč vse službe za kontinuiteto, organiza- cijo, študij in razvoj dela, kot so to plansko-analitska služba, služ- ba za organizacijo in študij dela, finančna služba, komercialna služ- ba, statistična služba, služba za razvoj proizvodnje, izobraževanje kadrov, varnost pri delu, psiholo- gija in sociologija dela, socialne in druge kadrovske službe.

▲ Novinarji RTV Ljubljana, listov Glas, Mladina, Delo in Ljubljanski dnevnik pazljivo poslušajo izvajanja naših strokovnjakov

Sprememba in modernizacija ce- lotnega šolskega sistema, še po- sebej pa sistema izobraževanja strokovnih kadrov, sta rešitvi, v kateri se mora vključiti vsaka go- spodarska organizacija ali druž- bena služba. Na ta način bo tudi mogoče, da se bo spreminjanje strukture zaposlenih kadrov raz- vijalo v dveh smereh:

1. v višjo strokovnost zaposle- nih kadrov

2. v pomlajevanje obstoječih kadrov

Oba smotra bomo morali vskla- diti istočasno z vsemi prizadeva- nji in področji izobraževanja stro- kovnih kadrov, kot so:

● izobraževanje strokovnih ka- drov za proizvodnjo,

● izobraževanje strokovnih ka- drov za razne službe,

● ožja specializacija strokovnih služb in predvsem nekaterih ka- drov v teh službah.

Zanimivi so nekateri podatki, ki kažejo, kako se je odločil naš kolektiv in kakšno je trenutno stanje v izobraževanju strokovnih kadrov v našem podjetju!

1. Gumarski izobraževalni cen- ter kot posebni zavod za izobra- ževanje nekaterih strokovnih ka- drov je prevzel (vsi številčni po- datki o udeležencih veljajo za le- to 1961!):

● usposabljanje novih delavcev za delovna mesta v proizvodnji - 94 udeležencev,

● poklicno izobraževanje mla- dih delavcev za zahtevnejša de- lovna mesta v proizvodnji (Gu- marska šola) - 76,

● izobraževanje tehniških ka- drov za delovna mesta v proiz- vodnji in v nekaterih strokovnih službah (Tehniška gumarska šola kot gumarski oddelek Tehniške šole v Ljubljani) - 45.

2. Gumarski izobraževalni cen- ter se je delno tudi že vključeval v druge izobraževalne akcije, ki jih je začel kadrovsko-socialni sek- tor podjetja:

● prvi tečaj poklicnega izobra- ževanja v gumarski stroki za čla- ne kolektiva - 9 udeležencev,

● drugi tečaj poklicnega izo- braževanja v gumarski stroki za člane kolektiva - 12,

● ciklus seminarjev za dopol- nilno izobraževanje ter ekonom- sko formiranje šefov ekonomskih enot in izmenskih delovodij (prva skupina) - 16,

● ciklus seminarjev za dopol- nilno izobraževanje ter ekonom- sko formiranje šefov ekonomskih enot iz izmenskih delovodij (dru- ga skupina) - 19,

● tečaj za formiranje knjigo- vodij ekonomskih enot - 11,

● tečaj za nudenje prve pomo- či - 11.

3. Kadrovsko-socialni sektor je pripravil in usmerjal še številne druge izobraževalne akcije izven podjetja in Gumarskega izobraže- valnega centra za člane kolektiva:

Za proizvodne strokovne kadre:

● poklicno izobraževanje v ko- vinski stroki (Ljubljana) 1 udele- ženec,

● poklicno izobraževanje v ko- vinski stroki (Iskra, Kranj) - 5 udeležencev,

● poklicno izobraževanje v elek- trični stroki (Ljubljana) - 1,

● poklicno izobraževanje v va- rilski stroki (Kranj) - 1,

● poklicno izobraževanje v tr- govinski stroki (Kranj) - 1.

Za druge strokovne kadre:

● jezikovni tečaji nemščine in angleščine (Kranj) - 3 udeleženci,

● strojepisni tečaj (Vrhnika) - 3,

● Administrativna šola I. stop- nje (Kranj) - 6,

● Administrativna šola II. stop- nje (Kranj) - 4,

● ESS (Kranj) - 5,

● Tehniška šola strojne stroke (Ljubljana) - 1,

● Višja ekonomsko-komercialna šola (Maribor) - komercialni od- delek 4 udeleženci, finančni od- delek 3 udeleženci,

● Višja kadrovsko-socialna šo- la (Kranj) - oddelek za kadro- vike 1 udeleženec, oddelek za in- strukturje 1 in oddelek za anali- tike osebnih dohodkov 1,

● visokošolski študij I. st. (Iskra, Kranj) - strojna stroka 6, električna stroka 1,

● Fakulteta za kemijsko teh- nologijo (Ljubljana) - 2,

● Pravna fakulteta (Ljubljana) - 1.

4. Kadrovsko-socialni sektor je poleg tega iskal štipendiste raznih strok, ki bodo po že sklenjenih pogodbah končali šolanje v obdobju od leta 1962 do 1965, kakor je razvidno:

● Tehniška šola: kemijska stro- ka (Ljubljana) - 2 štipendista,

strojna stroka (Ljubljana in Kranj) - 4, električna stroka (Vi- dem - Krško) - 1, gradbena stro- ka (Ljubljana) - 1,

● ESS (Kranj) - 8,

● Višja ekonomsko-komercialna šola (Maribor) - 1,

● Tehniška fakulteta (Ljublja- na) - 3,

● Fakulteta za elektrotehniko (Ljubljana) - 1,

● Filozofska fakulteta (Ljublja- na) - oddelek za psihologijo - 1,

● Pravna fakulteta (Ljubljana) - 1.

V vse našete izobraževalne ak- cije smo torej vključili skupno 361 ljudi. Pri naštevanju sem iz- pustil okrog 60 članov kolektiva, ki smo jih tudi obravnavali kot

kandidate za razne izobraževalne akcije ali jih vanje celo vključili, pa so zaradi subjektivnih ali ob- jektivnih razlogov izpadli. Prav tako ne omenjam uvajalnih sem- narjev za nove člane kolektiva, številnih seminarjev izven pod- jetja in tistih seminarjev ali te- čajev, ki smo jih še po planu izobraževanja za leto 1961 šele začeli pripravljati.

5. Specializacijo nekaterih ka- drov v raznih strokovnih službah smo začeli šele pripravljati. Omo- gočena bo najprej in pogodbeno urejena:

● za tehnične strokovnjake v različnih službah podjetja, Gu- marskega inštituta in Gumarske- ga izobraževalnega centra,

● za komercialne kadre v na- bavnih in prodajnih službah podjetja,

● sledila pa bi še specializaci- ja ekonomskih, finančnih in dru- gih kadrov.

Specializantom, ki so ali pa še bodo prevzeli različne teme iz svoje stroke, v katerih se bodo strokovno in znanstveno izpopol- njevali ter tako pomagali pri re- ševanju tehničnih ali tehnoloških problemov, bo podjetje po pogod- bi nudilo vsestransko pomoč: štud- ijsko literaturo, specialistične prakse doma ali v tujini, labora- torijske ali obratne prostore za preizkuse, postdiplomski študij in ustrezni osebni dohodek v skladu s strokovnim ali znanstvenim na- predovanjem, odnosno nagrade za obdelane teme po natečajih, ki jih bosta razpisovala Tovarna gumijevih izdelkov Sava ter Gu- marski inštitut.

Na koncu naj omenim še druge možnosti v obliki strokovnih eks-

kurzij in mednarodne tehnične izmenjave ali pomoči raznih inozemskih in mednarodnih organizacij.

Prvi rezultati dela na tako široko zasnovanem izobraževanju strokovnih kadrov bodo nedvomno na edinstven način vplivali na spreminjanje strukture naših kadrov in odpirali nove naloge v perspektivnem razvoju podjetja. V tem pa je tudi eno od zagotovil, da bo podjetje v bodoče laže obvladovalo zahteve novega gospodarskega sistema in se vključilo v delitev dela v mednarodnih okvirih. Ena od najnovejših nalog je tudi ta, da damo celotnemu izobraževanju naših kadrov pravne oblike ali osnove. V naslednjih mesecih bomo torej morali izdelati Pravilnik o strokovnem izobraževanju kadrov v podjetju ali izven njega, ki bo zakonita podlaga za vse nadaljnje akcije in priznavanje ustrezne strokovnosti vsem, ki se v te akcije vključujejo!

ANIMIOSTI iz gumarstva

Potujoči laboratorij za preizkušanje avtoplaščev

(ING. META DUHOVNIK — GUMARSKI INSTITUT) — Tovarna gumijevih izdelkov Fulda je izdelala moderen poskusni avtobus, ki ga imenujejo »zepelin na kolesih«. Obarvan je s simpatičnimi pastelnimi barvami.

Omenjenemu podjetju ni šlo pri razvijanju in izdelovanju tega vozila za reprezentanco ali za reklamo. Od tega bi šlo prejemajhne koristi, saj je bil avtobus kot izvenserijski izdelek hudo drag. Podjetju Fulda gre za kar

največjo gotovost voznikov in za gotovost v avtomobilskem prometu sploh! Zahteve kupcev avtomobilov po vse večji varnosti med vožnjo so take, da bi si jih človek še pred desetimi leti sploh ne bi mogel zamišljati.

Kakšna je torej naloga Fuldinega poskusnega vozila ali »zepelina«, kakor ga nekateri imenujejo?

Tehnični razvoj se je posebno v pnevmatiki prilagodil hitremu tempu avtomobilske industrije. Dvig in znaten tehnični napredek te industrije bi bil nemogoč brez budnega nadzovanja razvoja pnevmatike. Avtoplašči danes niso samo nujna pritiklina za proizvajalce avtomobilov, marveč bistveni konstrukcijski element... Močne obremenitve avtoplaščev, ki se z vse močnejšimi motorji večajo in večajo, opozarjajo na važnost, ki jo je treba posvečati avtoplaščem. S tem se pomembnost proizvajalcev avtoplaščev bolj in bolj veča ter postaja odločujoča, saj v veliki meri zavisi od tega zdravje in varnost koristnikov vozil ter vseh drugih, ki sodelujejo v prometu. Študij, preizkušnje in poskusne vožnje z vozili povedo mnogo.

Zaenkrat edinstveni Fuldin Blitz vozi lahko s hitrostjo 140 kilometrov na uro, dovoljuje večje obremenitve, celo do 10 ton na eno os in ima prostor za posebne merilne naprave, katerih v tovornjakih ni moč namestiti. Gre namreč za razne števec, merilne in opazovalne naprave, ki dopuščajo kontrolo in opazovanja avtoplaščev, njihovih obremenitev, segrevanja, deformacij, itd. tudi med vožnjo. Zato ni čudno, če je nameščen v tem poskusnem vozilu pravi laboratorij in da imajo v njem celo nekaj prostora za pisarno.

Večji del avtomobila predstavlja podolgovata omara, v kateri so litoželezni bloki, katerih vsak tehta 100 kilogramov. Ker je dno te omare, kamor polagajo pri obremenjevanju vozila take obtežilne bloke, precej pri tleh, je tudi težišče celega avtobusa zelo nisko. Zato vozilo zlahka premaguje ovinke tudi pri večji hitrostih, hkrati pa sami avtoplašči ob ste-

Avtoplašči, ki se v temi svetlikajo

(ING. META DUHOVNIK — GUMARSKI INSTITUT) — Razvojni laboratoriji tvrdke Goodyear razvijajo avtoplašče, ki so tako prosojni, da jih je možno osvetliti z notranje strani. S takimi plašči se je, vsaj tako zatrjujejo pri omenjeni tvrdki, mogoče voziti ponoči po mestu, ne da bi pri tem imeli prižgane luči vozila.

Seveda so vsa dela še v poskusnem stanju. Sedaj preizkušajo take v temi svetleče avtoplašče za praktično uporabo, v prodaji pa jih še ni. Kako izgledajo, vedo povedati obiskovalci lanskega avtomobilskega sejma v Frankfurtu. Tam so razstavljalci namreč pokazali, kako prosojni in znotraj razsvetljeni plašči učinkujejo.

Skrivnost te novosti je nek sintetični kavčuk. Tvrdka Goodyear ga izdeluje iz nafte in nekaterih sintetičnih snovi. Te vrste kav-

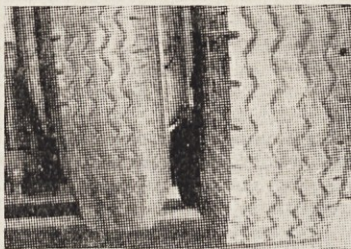
čuka imenujejo »NEOTAN«. V kemičnem smislu je to poliuretan, ki ga dobivajo za nadaljno predelavo v plašče kot lateks v jeklenih bobnih. Iz takih bobnov vlivajo določene količine neotanalateksa v steklene kalupe za avtoplašče. Zmešajo ga z vulkaniziranim reagentom, zaradi česar se lateks hitro strdi v sintetično gumo, medtem pa dodajajo še potrebno barvno raztopino. Nato segrejejo kalupe na 121° C. Sirosto mehka guma se strdi v trdno, masivno in žilavo snov, ki je zgrajena podobno kot kavčukove molekule.

(Po reviji »Gummibereifung« 9/61)

Potujoči Fuldin Blitz laboratorij za preizkušanje avtoplaščev

nah manj trpijo. Za vsak primer, če pri preskušanju katerikoli avtoplašča zaradi velikih obremenitev eksplodira, sta nameščena na notranji strani vsakega kolesa po dva tanjša plašča, ki v takem kritičnem primeru lahko prevzameta obremenitev teže vozila, sicer pa se med poskusno vožnjo sploh ne dotikata tal ter se s tem sploh ne trošita. Nad kolesi se nahaja pokrov iz pleksi stekla, skozi katerega lahko opazujemo obnašanje avtoplaščev med vožnjo. Posebne ročice omogočajo izmenjavo avtoplaščev in obremenilnih litoželeznih blokov še v kratkih postankih vozila. Vse je prirejeno tako, da lahko preizkušajo plašče v izmerah od 8.25 - 20 do 12.00 - 20. pri spremembi velikosti plaščev pokažejo merilni aparati drugačne odklone.

▲ Pri eksploziji večjega plašča prevzameta obtežitev vozila dva manjša plašča

Notranja ureditev tega poskusnega vozila odgovarja današnjim zahtevam varnosti in udobja. Prostorna kabina s posteljo, ki je oblazinjena s penasto gumo, umivalnik s tekočo vodo in drugimi udobnostmi omogočajo vozačem in poskusnim inženirjem normalno počutje. S tem lahko nemoteno opravlajo preizkušanje avtoplaščev ter s tem odgovorno in zahtevno nalogo. (Po reviji Gummibereifung 9/61)

Orodje za nameščanje avtoplaščev

(ING. META DUHOVNIK — GUMARSKI INSTITUT) — Na lanski avtomobilski razstavi v Frankfurtu je tvrdka Waldmann Königswinter med drugim razstavljala tudi pnevmatsko napravo za montiranje in demontiranje avtoplaščev za tovornjake, avtobuse in traktorje.

Naprava se imenuje GIGANT in ima pod montažnim delom dve visokotlačni zračni blazini. Med dovajanjem zraka se ti dve blazini raztezata in pritiskata montažno mizo skupaj s platiščem, ki se nahaja na njej, navzgor. Odtisni križ pritiska z osmimi ročicami obroče platišča in plašč v osmih točkah brez težave skupaj. Pri tem se pritrdi ta križ z matico na vreteno, ki je vpeto v dno aparata. Montažna miza tako pri-

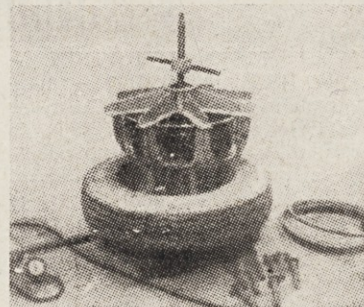
tiska platišče, ki se nahaja na njej, navzgor. Z istočasnim dovajanjem zraka v obe visokotlačni blazini sledi iztiskanje platišča in plašča z enakomerno rastočim pritiskom. Rokovanje s to napravo je precej preprosto. V nekaj minutah se naučijo ravnati z njo nepoučeni delavci.

Druga naprava te vrste je nekaj univerzalnega in se imenuje EKARTER. Sestoji se iz visokotlačnega cilindra, ki je opremljen z namenljivimi deli. Z izmenjavanjem teh je moč težke avtoplašče kamionov in avtobusov razvleči daleč narazen, kadar je treba pregledati napake in defekte (primerno bi bilo za našo reklamacijsko komisijo — opomba prevajalca) ali med popravilom. Z drugim nastavkom je možno hitro odstraniti od plaščev ščitnike, ki se večkrat obnje prilepijo.

Zračnice v „avtoplaščih brez zračnic“

(Ing. META DUHOVNIK - GUMARSKI INSTITUT) — Tvrdka Continental opozarja avtomobiliste, ki so vložili v tako imenovane »avtoplašče brez zračnic« zračnice, ker taki avtoplašči miso več obdržali zahtevanega pritiska, naslednje:

Odprtini za ventile v plaščih ne zapirajte, ker mora skozi njih uhajati prah, ki je slučajno zaostal med zračnicami in avtoplašči! Če temu slučajno zaostalemu zraku omogočimo, da izhaja na prosto, ni nikakih pomislekov, ki bi govorili proti uporabi in nameščanju zračnic v »avtoplašče brez zračnic«, če ne zagotavljajo več stalnega, konstantnega pritiska zraka v njih.

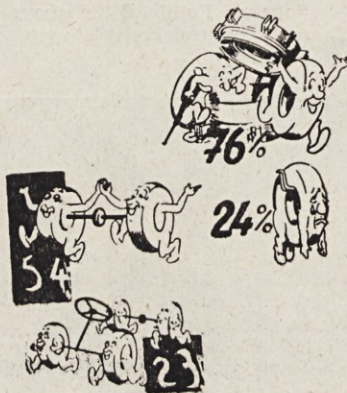

▲ »Gigant«, naprava za montažo avtoplaščev

Avtomobilski plašči in potrošnik

Tvrdka Continental se je odločila za zamljivo analizo. Ugotoviti so hoteli, koliko potniških avtoplaščev kupujejo običajno potrošniki hkrati in kakšna je usoda izrabljenih.

V odgovor svojim bralcem je objavila v reviji »Gummibereifung« domiselno sliko, ki jo posredujemo tudi mi. Od prodanih potniških plaščev jih gre v promet 54 odst. v parih, 23 odst. pa v četvorkih. Od izrabljenih avtoplaščev za potniška vozila jih lahko obnovijo vulkanizerji 76 odst., 24 odst. plaščev pa obleži neizrabljenih ali zavrženih.

Nadaljnji dodatek k tej univerzalni napravi je TRILEX, ki služi za odpiranje in za zapiranje platišč. Z njo je moč delati zelo hitro, ne da bi se moglo pri tem poškodovati platišče zaradi udarcev kladiva. To univerzalno napravo je mogoče uporabiti s posebnim nastavkom tudi kot dvigalo za dviganje vozil.

Obstoja pa še poseben tip te naprave, ki ga imenujejo PLONGER. Ta potisne pred napolnitvijo tovornega plašča ventil v zarezo na platišču. Pri montaži se namreč kaj rado dogaja, da se ventili poškodujejo ali celo odtrgajo; človek, ki montira, pa si lahko rani roke, če skuša potisniti ventil skozi odprtino z izvijačem ali trnom.

(Po reviji »Gummibereifung« 9/61)

Kdo ima še danes sploh domisli?

(MIRAN RIŽNER — KSS) — Če pogledamo malo okoli sebe, bomo videli, da ima le malokdo dobre ideje. Večina ljudi živi brez posebnih stremeljenj, se raduje, si pridobi večasih brez večjega pre-mišljevanja poklic, se poroči... To je naravni tok življenja. Le redko kdaj razmišljajo, če bi lahko imelo njihovo življenje drugačen tok, in če razmišljajo, potem z grenkobo ugotovijo, da tako ali tako ničesar ne morejo spremeniti. Pa vendar je človek edino bitje, ki je sposobno svojo bodočnost za-vestno oblikovati. Človek ima spo-sobnost biti domiseln, imeti ideje, ki se najprej porajajo v njegovi glavi, se postopoma oblikujejo, postanejo stvarnost. Mansikatera domislica je spremenila človeški svet, da, celo svet v širšem pome-nu. Dejansko pomeni biti domiseln misliti v bodočnost, planirati, si predstavljati, kako to ali ono stvar izboljšati.

Le malo ljudi se nauči misliti vnaprej. Na mnogih delovnih me-stih vidimo ljudi, ki popolnoma v redu opravljajo svoje delo, so ugledni in priznani delavci, ven-dar ne napredujejo v strokovnem ali družbenem pogledu. Na drugi

strani pa so ljudje na delovnih mestih, ki ne kažejo na zunaj po-sebnih sposobnosti ali delavnosti, vendar prednjačijo v domiselnosti ter hitro napredujejo. Nekdo je lahko bil v strokovni šoli ali uni-verzi primus, vedno najboljši, vendar v praksi ne prekorači pō-vprečja. Eden izmed vzrokov za to je tudi pomanjkanje domisel-nosti.

Domislice seveda ne pridejo kar same od sebe. Človek se mora le malo bolj intenzivno baviti s področjem, na katerem hoče nekaj izboljšati in spoznanje sveta za korak naprej razviti. Tudi gospo-dinja, ki speče kakšen »svoj« narastek ali si iz ostankov blaga na-redi bluzo, ima ideje; in če zna dobro gospodinjski z denarjem za gospodinjstvo, lahko pokaže, kaj družina lahko doseže.

Da človek postane domiseln, je predvsem potrebno le to: nikdar ne sme biti zadovoljen s tem, kar je dosegel, stalno mora razmiš-ljati in misliti, kako bi bilo mo-goče to in ono drugače narediti. Seveda, stalno misliti na to, kako in kaj izboljšati, je nemogoče in tudi takrat »ne bo padlo nič po-sebnega na pamet«. Najboljše do-

mislice pridejo večinoma takrat, kadar se s stvarjo, ki nam leži na srcu, ne ukvarjamo. Takrat se porajajo »pobude« in rešitve pro-blemov kot čudeži pred nami. Morda pa bo ravno ta, ki nam to-likokrat manjka, že pomenila, da postajamo domiselni.

Kaj pa avtoplašči z belim rohom?

(Ing. META DUHOVNIK — GUMARSKI INSTITUT) —

Kdor hoče imeti avtoplašče z belim bokom vedno lepo snežno bele, jih mora stalno negovati. Vedeti mora, kaj vse je treba storiti, da pri či-ščenju in negovanju ne poškoduje gume.

Nikakor se ne sme v take na-mene uporabljati bencina, bencola, strojnega ali plinskega olja in pe-troleja! Vse te tekočine napadajo gumo in povzročajo njeno nabre-kanje, da se že po nekaj dneh po-kažejo na beli gumeni površini av-toplaščev razpoke, čez čas pa so taki plašči sploh neuporabni. Sko-dujejo že najmanjše količine teh tekočin, četudi spočetka njihovega razjedajočega dejstva sploh ne vi-dimo.

Najbolje je čistiti zamazane in potemnele bele boke na avtoplaščih z milnico in fino ščetko. V večini primerov to zadostuje. Iz prakse pa vemo, da so desni avtoplašči na zu-nanjen robu bolj umazani od levih zaradi tega, ker se pri parkiranju velikokrat desni boki avtoplaščev drgnejo ob robove pločnikov. Glad-kost gumene površine je kratko-trajna in zaradi drgnjenja se po-vršina obdrgnjenih delov precej poveča. S tem pa se poveča tudi sprejemljivost tistih površin za umazanijo in za cestni prah. V ta-kih primerih je treba uporabiti tršo metodo. Uspeh bo najboljši, če v-remazete obdrgnjene in umazane po-vršine avtoplaščev najprej s tanko plastjo mazavega mila. Nanjo na-tresite nekoliko domačega čistilnz-ga praška, ki sestoji iz finega peska. Nato madeže dobro ščetkajte s trdo ščetko in beli boki bodo dobili svoj prvotni izgled. Če pa obdržijo beli boki po takem čiščenju rumenkast ton, tedaj morate precej trdo ščet-ko vpeti v upogljivo gred in poru-menela mesta temeljito zdrgniti.

Toliko o tem, kako odstraniti umazanijo! Najrazličnejša čistilna sredstva drugih vrst dobite v trgo-vinah z avtomaterialom že pri-pravljena na takojšnjo uporabo.

(Po reviji Gummibereifung 9/61)

Novosti v naši strokovni knjižnici

(ANICA PEČNIK — SPLOŠNA UPRAVA) — V mesecu februarju smo prejeli spet precej strokov-nih knjig. Kogar zanimajo knjige in revije iz najrazličnejših pod-ročij, naj pride pogledat v knjiž-nico. Morda bo našel kaj zanimi-vega zase!

Nove knjige, ki smo jih prejeli, so:

ANALIZA PRODAJNIH STRO-SKOV IN TRŽIŠČA — Organiza-tor Ljubljana 1961.

BUNA (Hans Joachim Malberg) Knabe Verlag Weimar.

EKONOMIKA PREDUZEČA (dr. Stevan Dukoleća) Informator 1961.

GOSPODARSKI KOLEDAR 1962 — Nova proizvodnja, glasilo Zve-ze inženirjev in tehnikov LRS.

HIMIČESKIE VOLOKNA — Ke-mična vlakna (Monkrieff) Izdaja-teljstvo naučno-tehničkoj litera-turi Moskva 1961.

KAKO RAZGOVARATI S OSO-BOM, KOJA TRAZI ZAPOSLE-NJE (dr. Boris Sorokin) Narodne novine, Zagreb 1961.

NORMIRANJE PISARNIŠKE-

GA POSLOVANJA — Organiza-tor, Ljubljana 1961.

O ATOMIH IN ATOMSKIH OROŽJIH — Mala knjižnica št. 1, 1961.

ORGANIZACIJA I POSLOVA-NJE SPOLJNOTRGOVINSKIH PREDUZEČA (dr. Milorad Tesić) Savezna spolnotrgovinska komo-ra Beograd 1961.

ORGANIZACIJA SKLADIŠČNE SLUŽBE — Organizator Ljublja-na, 1961.

O SODOBNEM RAKETNEM OROŽJU IN LETALSTVU — Ma-la knjižnica št. 3, 1961.

PARTIZANSKI POHOD OB ŽI-CI OKUPIRANE LJUBLJANE — Ljubljana 1961.

PRIRUČNIK ZA SKLADIŠTA-RE (Jerko Vičić) — Informator Zagreb, 1961.

TRZISTA EVROPE (Rocco — Obraz) Biblioteka ORP, Privreda Zagreb, 1961.

ZASČITA PRED ATOMSKIM OROŽJEM — Mala knjižnica št. 2. **ZBIRKA PREDPISOV O NO-VEM DEVIZNEM POSLOVANJU S KOMENTARJEM** — Organiza-tor Ljubljana, 1961.

Kako naj pišem v list SAVA?

(DUSAN REBOLJ — KSS) — Znanec iz podjetja me je pred kratkim ustavil in nagovoril: »Ti, poslušaj! Nekaj bi rad napisal v naš list, pa ne vem kako. Svetuj mi malo, saj veš, minila so leta, ko sem se poslovil od šolskih klopi. Nisem vajen več pisanja...«!

Seveda sem mu ustregel in povedal nekaj bistvenih zahtev, katerim se noben novinar ne more izogniti, kadar se loti pisanja poročila, vesti, komentarja ali kake druge novinarske zvrsti. Dogodek pa mi je pomagal k odločitvi, da v nekaj nadaljevanjih nanizam nekaj bistvenih zahtev in napotkov vsem, ki bi radi dopisovali v list »Sava« pa tudi ne vedo kako.

KAKO NAJ ZACNEM?

Odgovor na vprašanje je preprosto: Boji skromen in odloči se najprej za kratko vest, poročilo!

Poročilo ali vest je kratek sestavek, ki seznanja bralca z bistvenimi stvarmi. Pisanje take novinarske zvrsti temelji na tem, da mora pisec odgovoriti na naslednja vprašanja:

R

KDO?
KAJ?
— KDAJ?
— KJE?
KAKO?
ZAKAJ?

Bralcu bi se sicer, če bi pisec pozabil odgovoriti v svojem poročilu ali vesti na katerokoli od omenjenih vprašanj, zdelo, da nekaj manjka.

Poglejmo, če je res tako!

Vzemimo primer neke obratne nezgode, ki se je pripetila v nekem oddelku zaradi nepazljivosti delavca! Kdorikoli bi hotel poročati o tej nesreči, ne bo mogel zamemariti niti enega od navedenih vprašanj. Ali ni važno, KAJ se je pripetilo, KDO je bil žrtev, KDAJ je to bilo, KJE se je primerilo, KAKO je bilo in ZAKAJ? Seveda, ta vprašanja se poročijo bralcu takoj, ko zve za nek dogodek. Hoče odgovore in če teh v poročilu ni, potem je poročilo nepopolno.

Poskusimo sedaj mi odgovoriti na zastavljena vprašanja, ki se porajajo ob misli na nesrečo! Naj bo ponesrečenec Janez Nesrečnik, nesreča pa se je primerila na primer v sredo, 23. januarja, poškodoval si je levo roko, ko je delal na dvovaljčniku in premalo pazil, pa mu je roka zašla med valja. Razmestimo odgovore k pripadajočim vprašanjem:

KDO? — Janez Nesrečnik

KAJ? — si je poškodoval levo roko

KDAJ? — v sredo, 23. januarja, ko je delal

KJE? — na dvovaljčniku

KAKO? — roka mu je zašla med valja

ZAKAJ? — ker je premalo pazil

Zružimo tedaj te osnovne misli v smiselno celoto! Možnosti je več, saj lahko pričnemo z odgovorom na poljubno vprašanje. Na primer:

● Ko je delal na dvovaljčniku si je v sredo, 23. januarja, poškodoval levo roko Janez Nesrečnik, ker je premalo pazil, pa mu je levica zašla med valja.

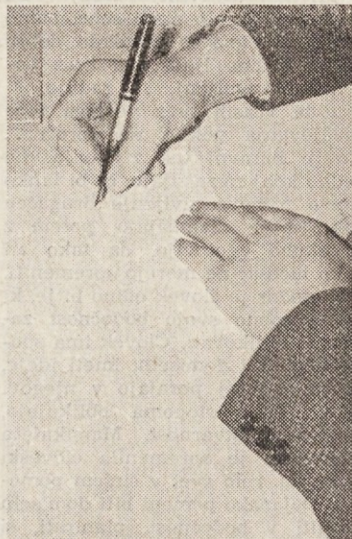
● Janez Nesrečnik si je poškodoval levo roko, ko je v sredo, 23. januarja, delal na dvovaljčniku in premalo pazil, pa mu je zašla med valja.

● V sredo, 23. januarja, je Janez Nesrečnik delal na dvovaljčniku in premalo pazil, pa mu je roka zašla med valja in si je poškodoval — itd.

Vidite, možnosti za gradnjo poročila je precej. Ker pa zanimajo bralce tudi podrobnosti, dober dopisnik spregovori tudi o njih. Toda ne o vseh naenkrat. V kratkih odstavkih jih niža in pri tem gleda na to, da bolj in bolj prodira v globino, to se pravi, da naniza vse večje in večje podrobnosti. Zakaj? Poročilo je treba graditi prav nasprotno od drame. V začetku poročila moramo seznaniti bralca z vsem najvažnejšim in šele nato postopoma nizati podrobnosti kot male, zaključne celote. Upoštevati moramo namreč, da bralec morebiti nima časa, da bi prebral vse poročilo, ali pa ga snov do podrobnosti niti ne zanima. Morda bo zadovoljen samo z vrhom ali glavo poročila, ali pa bo prebral vse do kraja, ko bo iz prvega dela zvedel, za kaj gre!

Pa tudi za urednika je lažje, če dobi na tak način pisano poročilo. Če se na primer zgodi, da je poročilo predolgo in da mora zato del odvzeti, poročilo bistveno ne bo izgubilo na vrednosti, če bo odvzel na koncu odstavke ali dva. Tam je dopisnik nanizal vendar podrobnosti, ki morebiti vseh bralcev niti ne zanimajo!

Da spet podkrepim nekaj teoretičnih zahtev s prakso, posredujem kratek primer obdelanega

poročila o že obravnavani prometni nezgodi.

Vrh ali glava vesti — poročila: Premalo je pazil na varnostna navodila, pa je v sredo dopoldne, 23. januarja, pri delu na dvovaljčniku potegnilo levo roko Janezu Nesrečniku med valja.

Poglavitne podrobnosti:

Janez Nesrečnik je oče štiričlanske družine. Zaradi majhne neprevidnosti bo dvoje nenasitnih otroških ustec večkrat brez belega kruha ali priboljškov. Do nesreče bi ne prišlo, če bi bil ponesrečenec poslušal opozorilo sodelavca Vinka Koprive, ki mu je večkrat pravil, kako hitro lahko stroj zmečka roke.

Se večje podrobnosti:

Ponesrečenca so prepeljali v mestno bolnico. K sreči je bil rešilni avto hitro pri roki in zdravniški upajo, da bo Janez Nesrečnik samo ob tri prste. Če bi bila varnostna naprava delovala brezhibno, potem verjetno ne bi prišlo do nesreče kljub nepazljivosti ponesrečenca — itd.

O tem, kako nizamo podrobnosti, kako gradimo stvarno poročilo, kako pišemo o zanimivem dogodku ali kako pišemo poročilo, v katerem povezujemo dogodek s citati ali navajanjem besed, ki jih je izrekla kaka oseba, bom spregovoril v prihodnji številki priloge. Zaenkrat je namreč dovolj, da se urite pisati poročilo ali vest po NAČELU ŠEST »K«. (Kdo, Kaj, Kdaj, Kje, Kako in Zakaj) in da gradite vsako poročilo ali vest po UPADAJOCEM ZANIMANJU (najprej višek ali vrh, potem okoliščine in nato podrobnosti).

Kaj je moštveni duh

(DUŠAN REBOLJ — KSS) — Pojem moštveni duh ali moštvene vzdušje uporabljamo tudi pri nas, kadar govorimo o splošnem sodelovanju določene skupine, oziroma večjega števila ljudi, ki delajo in si prizadevajo uresničiti določene skupne cilje. Kaj pa je v resnici moštveni duh, često pozabljam o ne zavedajoč se pri tem, da v neki meri sami pomagamo pri zmanjševanju uspešnosti nekega dela, oziroma naloge, ki jo rešujemo skupaj s svojimi sodelavci. Poglejmo zato, kaj je v resnici moštveni duh, o katerem slišimo velikokrat govoriti, ne zavedamo pa se, kaj to v resnici pomeni!?

Definicije za ta pojem pravzaprav ni, lahko pa ga opišemo z naslednjimi besedami: **moštveni duh je pripravljeno določene, na skupne interese vezane skupine ljudi, ki so drug do drugega iskreni, v medsebojnih odnosih preprosti in se spoštujejo, drug drugega bodrijo ter se zanimajo ne samo za delo svojih sodelavcev v službenem času, marveč tudi za njihove osebne probleme, težave in prizadevanja, v skladu z občedrbenimi normami uresničiti določene in sprejete načrte, oziroma cilje!**

Poskusimo tele, morda na prvi pogled nekoliko zamotane misli razčleniti. Vzemimo v roke povečevalno lupo in si jih oglejmo pobliže!

ZAKAJ ISKRENOST MED SODELAVCI?

Iskrenost je pogoj, brez katerega ni mogoče odkrito izražati svojega mišljenja. Če smo drug do drugega iskreni, potem bomo vedno govorili tisto, kar mislimo,

IZ USEBINE

- KAKO VPLIVA ODSOTNOST Z DELA NA LETNI ODDIH?
- ZA PREDLAGATELJE TEHNIČNIH IZBOLJŠAV
- ZANIMIVOSTI IZ GUMARSTVA
- GUMENA VRATA PRIHRANIJO ČAS IN DENAR
- MOJSTER KERN IN MI..
- KAKO NAJ PIŠEM V LIST »SAVA«? — II. del
- GUMENI ODBIJAČI ZA INDIJSKE ŽELEZNICE

saj se ne bomo bali neopravičene kritike, prigovorov ali omalovaževanja. Iskrenost omogoča, da lahko priznamo svoje napake ali zmote, saj nam hkrati tudi zagotavlja, da nas zato nihče ne bo preganjal, ampak nam nasprotno pomagal, kolikor bo v njegovi moči. Iskrenost mora vladati povsod — tako med tistimi, ki opravljajo bolj odgovorno in zahtevnejše delo in tistimi, ki opravljajo manj zahtevno, preprostejše delo, kakor med fizičnim in duševnim delavcem. V socialistični družbeni ureditvi ni manjvrednih in ne bolj cenjenih poslov. Potrebujemo ljudi najrazličnejših poklicev, sposobnosti in znanj in vsakomur priznavamo njegovo osebnost, ponos, predvsem pa njegove pravice in dolžnosti proizvajalca in upravljavca.

NIČ MANJ VAŽNA JE PREPROSTOST

Preprostost pomaga pri uresničevanju resničnih človeških odnosov med ljudmi. Ali ima sploh smisel stalno ponavljati nazive in naslove posameznikov? Če smo vsi skupaj kolektiv, če se med seboj poznamo in si skupaj prizadevamo uresničiti neke skupne cilje, potem zadoščajo imena. Če so ponekod na Zapadu že vpeljali prakso, da nazivov in naslovov posameznikov ne uporabljajo več in če pišejo na raznih dopisih samo njihova imena, ali nismo do nekaj takega še bolj upravičeni pri nas? Preprostost je odlika zares velikih ljudi, kot so bili in so razni znanstveniki, iznajditelji, glasbeniki, itd. Preprostost naj vlada med nami vselej, pa naj

Sava

3

STROKOVNA PRILOGA

gre za nudenje pomoči nekemu, za prikazovanje meke naše slabosti ali pa za prikazovanje mekega uspeha. Prav preprostost ruši sicer tako boleče pregrade, prepeade med tistimi, »ki več vedo in so zato nekakšni strokovnjaki« ter med tistimi, »ki vedo manj, pa zato niso strokovnjaki«. Morda se nekateri spominjajo pokojnega znanstvenika in očeta relativnostne teorije Alberta Einsteina, ki je kljub svoji genialnosti bil preprost in enako spoštoval svoje sodelavce-učenjake in znanstvenike ter preproste meščane iz svoje soseske.

VIDITE, PA SMO ŽE PRI SPOŠTOVANJU!

Sodelavci se morajo med seboj spoštovati in to v službenih ter v privatnih odnosih. Vsakdo naj zato vrednoti in upošteva mišljenje svojega sodelavca ter skuša razumeti njegove probleme, težave ne glede na to, ali so te poslovnega ali pa osebnega značaja! Spoštovati nekoga se pravi priznavati njegovo odgovornost in nuditi pomoč, če nanesejo prilike in potrebe. Kdor svoje sodelavce spoštuje, bo skušal odkrivati pri njih dobre lastnosti in sposobnosti, namesto da bo na vsakem koraku prežal na njihove napake. Kdor spoštuje svojega sodelavca, bo skušal s prepričevanjem opozoriti njegove bližnje,

naj ne ocenjujejo samo napake, marveč tudi vrline in sposobnosti.

BREZ RESNIČNE NAVDUŠENOSTI VNEME, BO USPEH MANJŠI!

Če hočemo uspešno opraviti neko nalogo, to se pravi doseči nek postavljeni cilj, moramo biti za perdstoječe delo navdušeni in se zanj razvneti. Takva vnetost pa je toliko bolj potrebna, če gre za neko skupinsko, kolektivno delo. Le navdušeni sodelavci bodo razmišljali o svojem skupnem delu in porajali se bodo najrazličnejši predlogi za izboljšanje tega in onega. To pa je že dobra osnova za moštveni duh, za resnično pripravljenost kljubovati vsem možnim preprekam, ki se utegnejo med delom pojaviti.

KAJ PA SPODBUJANJE SODELAVCEV?

Kaj mislite, kako bi se počutili, če bi si za dosego nekega cilja, to je za uresničitev neke naloge na vse pretege prizadevali, pa bi vam nekdo dejal: »Neumnost! Le čemu se trudiš in napenjaš, saj

ne boš uspel. Nisi sposoben!«? — Seveda, močno bi vas potrlo in kdo ve, ali bi svoje delo še nadaljevali. In kako bi bilo, če bi vam namesto preje omenjenih besed nekdo dejal na primer: »Res si se lotil zahtevne naloge. — Toda bodi vztrajen in ne popusti. Uspeh ti bo bogato poplačan, saj vsakdo kaj takega res ne zmore!«? Nekaj navidezno skromnih besed bi učinkovalo na vas tako, kakor deluje eter v gorivu tekmovalnega motorja ali avtomobila!

PA SE TOLE: UPOŠTEVAJTE ZASEBNO ŽIVLJENJE SVOJIH SODELAVCEV!

Obzir do zasebnega življenja svojih sodelavcev in do njihovih družinskih problemov je pomemben pogoj za dobre medsebojne odnose. Saj prijia tudi vam, če imate doma bolnega otroka, pa vas sodelavec vpraša zjutraj, ko pridete na delo: »No, kako je s tvojim malim. Mu je že kaj boljše. Kajneda, kmalu bo okreval?« Ali pa morebiti vprašanje o predvidenem letnem dopustu, o uspehu v večernji šoli, itd.

Ob vsem tem pa ne pozabimo, da se moramo odločno izogibati nadurnemu delu. Res je sicer, da velikokrat med delovnim časom vsega potrebnega ne moremo opraviti, pa ostanemo zato v službi tudi popoldne, ali pa imamo doma še vrsto najrazličnejših opravkov. Toda, če smo vajeni takega dela sami, ne krnimo družinskega življenja svojim sodelavcem.

Družinske obveznosti so prav tako važne kot tudi službene. — Docela naravno je, da namemimo prosti čas svojim domačim, svojemu osebnemu razvoju, stikom z ljudmi, branju, razvedrilu, športu, izobraževanju, potovanjem; vse to mi le razvedrilo, marveč nujna potreba človeka, ki si vse življenje prizadeva dosežati neke vnaprej postavljene, vedno višje cilje.

Moštveni duh ustvarjamo torej tudi z branjem knjig, prisostvovanjem sestankom, ukvarjanjem s športom, ne pa samo z izdelovanjem planov, načrtov, bilanc, poročil, grafikonov, izpolnjevanjem nalog, norm, itd.!

Kako vpliva odsotnost z dela na letni oddih?

(JANKO BAJDE — KSS) — Naj vas tokrat seznanim s tem, kako vpliva različna odsotnost z dela na letni dopust. Zelim, da vam napisana obrazložitev služi za pravilno presojo, katera odsotnost z dela se šteje in katera se ne šteje v letni dopust.

Delavec lahko v koledarskem letu izostane z dela iz naslednjih razlogov:

- po svoji volji
- sporazumno ali s pristankom gospodarske organizacije
- neodvisno od svoje volje in interesov gospodarske organizacije.

Po svoji volji se smatra, da izostane delavec z dela, kadar izostane neopravičeno ali kadar izostane zaradi prostovoljnega sodelovanja pri javnih delih.

Sporazumno ali s pristankom gospodarske organizacije pa delavec izostane z dela, kadar je na plačnem ali neplačnem dopustu ali če je odstranjen z dela.

Neodvisno od svoje volje in interesov gospodarske organizacije

pa izostane delavec, kadar se nahaja na orožnih vajah, na predvojaškem pouku in predvojaškem taborenju, v pritvoru, v preiskovalnem zaporu, na prestajanju kazni in podobno.

Upoštevajoč omenjene oblike odsotnosti pa Zakon o delovnih razmerjih v osnovi jasno loči:

- katerih odsotnosti z dela se ne sme šteti v letni dopust,
- katere odsotnosti z dela se sme šteti v letni dopust.

ODSOTNOSTI Z DELA, KI SE NE ŠTEJEJO V LETNI DOPUST

V to kategorijo spadajo vse odsotnosti, ki nastanejo brez krivde delavca, po pravilih, na poziv vojnih in drugih državnih organov, zaradi interesa gospodarske organizacije — odnosno delavca.

Vse te naštetje odsotnosti nimajo nobenega vpliva na pridobitev pravice do letnega dopusta. Čas take odsotnosti z dela se ne šteje v letni dopust, ki je delavcu zagotovljen po 26. členu Zakona o delovnih razmerjih.

Te odsotnosti delavca nastanejo zaradi:

- državnih in republiških praznikov (1. in 2. januar, 27. april, 1. in 2. maj, 4. julij, 1., 29. in 30. november);
- bolovanja in zdravljenja (torej za tisti čas, ko prejema delavec nadomestilo od Zavoda za socialno zavarovanje namesto osebnega dohodka);
- porodniškega dopusta (105 dni);
- orožnih vaj in predvojaške vzgoje;
- sodelovanja na prostovoljnih javnih delih;
- opravljanja državnih in javnih dolžnosti (sodnik porotnik, narodni poslanec, odbornik ObLO, član družbeno samoupravnih organov in podobno);
- plačnega dopusta ne glede na dolžino plačnega dopusta in neplačan dopust do 7 dni.

BOLNIŠKI DOPUST IN ZDRAVLJENJE

Kakor sem omenil že v uvodu, bolniški dopust in čas, ki je bil prebit na zdravljenju, ne vplivata na pravico do letnega dopusta. niti se ta čas ne računa v letni dopust. Vendar si je pri tem potrebno zapomniti sledeče:

1. Delavcu, ki se nahaja na letnem dopustu in je med dopustom zbolel, bolezen prekine letni odih. Sele po ozdravitvi lahko izkoristijo preostali del dopusta.

2. Delavec, ki zaradi bolezni prekine začetni letni dopust in bolezen traja do konca koledarskega leta ali se konča v prihodnjem letu (zaradi česar ni mogel izkoristiti preostalega letnega dopusta), nima pravice preostali dopust izkoristiti v prihodnjem letu. Ravno tako nima pravice do nadomestila za neizkoriščen dopust. Pravico do dopusta in nadomestila za neizkoriščen dopust nima niti delavec, ki boluje do konca koledarskega leta, to je do 31. 12.! Isto velja tudi, če delavec zaradi klimatskega zdravljenja ni mogel izkoristiti letnega dopusta.

Delavec izgubi pravico do dopusta in nadomestila za neizkoriščen dopust, če je na klimatskem zdravljenju do konca koledarskega leta ali če se to zdravljenje zavleče v prihodnje leto.

OROŽNE VAJE IN PREDVOJAŠKA VZGOJA

Cas, ki ga je delavec prebil na orožnih vajah ali izvenarmadni vzgoji – taborenju, se ne šteje v letni dopust.

Poleg tega pa si je potrebno za pomniti še sledeče:

1. Delavcu se začetni dopust ne prekine, če je poklican na orožne vaje ali izvenarmadno vzgojo.
2. Delavec zgubi pravico do dopusta in nadomestila za neizkoriščen dopust, če le-tega ni mogel izkoristiti do konca koledarskega leta zaradi orožnih vaj ali izvenarmadne vzgoje.

ODSLUŽITEV KADROVSKEGA ROKA DO 3 MESECEV

Cas, ki ga je delavec prebil na odslužitvi kadrovskega roka do 3 ali manj mesecev, se ne računa v letni dopust.

Vendar tudi v tem primeru velja, da delavec izgubi pravico do dopusta in nadomestila za neizkoriščen dopust, če tega ni mogel izkoristiti do konca (31. 12.) koledarskega leta zaradi odslužitve kadrovskega roka do 3 ali manj mesecev.

Dopust je možno prenesti iz samo pod pogojem in v primerih, ki jih določa Zakon o delovnih razmerjih (izjema in pravilo). enega v drugo koledarsko leto

ODSOTNOSTI Z DELA, KI SE ŠTEJEJO V LETNI DOPUST

V to kategorijo spadajo sledeče odsotnosti: Neplačani dopust, ki je daljši od 7 dni, odstranitev z dela (suspens) in prestajanje kazni.

NEPLAČAN DOPUST, DALJŠI OD 7 DNI

Pri neplačanem dopustu se samo čas do 7 dni ne šteje v letni dopust. Neplačan dopust, daljši od 7 dni, se računa v letni dopust tako, da se delavcu za dnevne izostanke nad 7 dni zmanjšuje letni dopust.

Tako lahko delavec ostane v slučaju daljšega neplačanega dopusta v dotičnem koledarskem letu brez letnega dopusta. Delavcu pripada za tiste dneve neplačanega dopusta, ki se štejejo v letni dopust, nadomestilo v osebnem dohodku.

Kadar delavec koristi neplačani dopust po izrabi svojega letnega dopusta, za odsotnost nima nobenega vpliva na že izkoriščen letni dopust, niti ne na dolžino letnega dopusta za prihodnje leto.

ODSTRANITEV Z DELA (SUSPENZ)

V načelu se odstranitev z dela (suspens) ne šteje v letni dopust. Kadar se delavca spozna za krivega na osnovi pravomočne sodbe sodišča in če se le-ta nahaja v preiskovalnem zaporu ali priporu, se čas odsotnosti šteje v letni dopust.

V letni dopust se šteje tudi čas odsotnosti, kadar se delavec nahaja v preiskovalnem zaporu ali

pritoru, pristojen organ (sodišče) pa ne izda pravomočne sodbe do konca koledarskega leta.

Ce se med letnim dopustom uvede proti delavcu pritvor ali preiskovalni zapor in na osnovi tega gospodarska organizacija odstrani delavca z dela (suspens), teče delavcu letni dopust dalje ne glede na to, če dopusta ne more do konca izkoristiti.

PRESTAJANJE KAZNI

Delavcu, ki je s pravomočno sodbo sodišča obsojen na strogi zapor ali zapor za čas, ki je daljši od enega leta, preneha delovno razmerje po samem zakonu. Delovno razmerje preneha z dnem nastopa prestajanja kazni.

Delavcu pa ne preneha delovno razmerje, kadar je s pravomočno sodbo sodišča obsojen na prestajanje kazni do enega leta ali manj.

Cas prestajanja kazni se šteje kot odsotnost z dela. Zato se šteje čas, prebit na prestajanju kazni, v letni dopust. V letni dopust se šteje čas, prebit na prestajanju kazni na ta način, da se dneve, ki jih je delavec prebil na prestajanju kazni, odšteva od letnega dopusta ne glede na dolžino svojega letnega dopusta.

Delavec, ki zaradi prestajanja kazni izgubi na ta način ves svoj dopust, nima pravice do nadomestila za neizkoriščen dopust.

Za predlagatelje tehničnih izboljšav

(ALOJZ ZALAR — TEHNIČNI SEKTOR) — V našem listu smo že pisali nekaj o racionalizacijah. Med tem je delavski svet podjetja že tudi sprejel Pravilnik o izumih in tehničnih izboljšavah, katerega pa žal zaradi pomanjkanja prostora v našem listu ne moremo objaviti v celoti. Obsega namreč več kot dvajset tipkanih strani ali za eno strokovno prilogo in pol. Zato smo se odločili spregovoriti o najvažnejših poglavjih, to je tistih, ki so za naše racionalizatorje najvažnejša.

Za tehnično izboljšavo (novatorstvo) se šteje tehnična rešitev, ki je bila dosežena z racionalnejšo uporabo znanih tehničnih sredstev ali tehnoloških postopkov, s katerimi se dosega večjo delovno storilnost, boljše kakovost proizvodnje, prihranek materiala, boljše izkoriščanje strojev in naprav ter boljše kontrolo proizvodnje in večjo varnost dela.

Za tehnične izboljšave se ne štejejo:

● predlogi sodelavcev, če se le-ti nanašajo na projekte, konstrukcije, tehnološke postopke, organizacijske izboljšave, itd., ki so jih ti pripravili in izvršili po nalogih in idejah predpostavljanih;

● predlogi, ki pomenijo samo prenos znanih tehničnih izkušenj od ene v drugo organizacijsko, ozir. ekonomsko enoto podjetja.

Komisija za reševanje predloženih vlog šteje pet članov. Sestavljajo jo predstavniki organov delavskega upravljanja, sindikalne podružnice, uprave – analitik iz oddelka za študij dela in predstavniki tehničnih, ekonomskih ali drugih strokovnih služb v podjetju.

Komisija obravnava prav vse vloge, naj bodo napisane kakor koli. Lahko zahteva tudi mnenje institucij in strokovnjakov izven podjetja, če sama ne more priti do zaključka. Sklepi komisije so veljavni, če je zanje glasovalo več kot polovica njenih članov.

Predlagatelj lahko vloži predlog neposredno v oddelku za študij dela ali pa ga lahko odda v nabiralnik za predloge. Predlog mo-

ra vsebovati vse bistvene podatke o predvideni izboljšavi. Zlasti pa je važno ime predlagatelja, njegova izobrazba in delovno mesto, na katerem dela tisti čas, ko predlaga izboljšavo. Če predlagatelj smatra, da komisija njegovega predloga ni dobro in pravično ocenila, se lahko pisмено pritoži. Lahko tudi zahteva, da ga komisija povabi na svojo sejo. — Tako lahko pojasni svoje predloge in zamisli, ki se nanašajo na predlagano izboljšavo.

Višino odškodnine, ki jo izplača podjetje izumitelju ali novatorju, se izračuna na osnovi naslednjih meril:

- gospodarske koristi, ki jih prinaša predlagani izum ali racionalizacija, oziroma tehnična izboljšava podjetju;
- stroškov, ki jih ima podjetje

je za dognanje izuma ali tehnične izboljšave ter za njegovo izkoriščenje;

● korekturnega faktorja, ki zavisi od dejanske izobrazbe predlagatelja;

● korekturnega faktorja za sodelovanje.

Na osnovi izračunane čiste gospodarske koristi predlaganega izuma ali tehnične izboljšave se izračuna odškodnina, ki jo prejme predlagatelj. Dobljeni znesek se množi s korekturnimi faktorji za izobrazbo in sodelovanje.

Osnove nagrad, ki izhajajo od višine čiste gospodarske koristi, so naslednje:

- prvi sprejeti predlog — vsak nadaljnji sprejeti predlog — povišanje osnove za 5 odstotkov.

Višina osnove nagrade v % na izračunano čisto gospodarsko korist

Višina čiste gospodarske koristi

do 500.000	10
od 500.001 do 2.500.000	7,5
od 2.500.001 do 10.000.000	5,0
od 10.000.001 do 50.000.000	3,0
od 50.000.001 do 100.000.000	2,0
nad 100.000.000 dinarjev	1,5

10 odstotkov toda najmanj 5000 din

Osnovo nagrade za sprejeti predlog se izračuna tako, da se to lestvico razdeli na intervale in se nagrado izračuna za vsak interval posebej. Seštevek vseh intervalov lestvice pa predstavlja celotno osnovo nagrade. Pri določanju odškodnine se upošteva naslednje faktorje:

Predloge ali ideje, v katerih pripravo je vložil predlagatelj določej trud, vendar po oceni komisije ne predstavljajo dovolj pomembnih izboljšav, da bi jih podjetje lahko uporabljalo, se nagrajuje z osnovno nagrado po 1000 dinarjev. Če je več predlagateljev hkrati vložilo predlog za isto

1. izobrazbo predlagatelja, ozir. delovno mesto, za katerega se zahteva tako izobrazbo:

- osnovnošolska izobrazba — faktor 1,2
- nižja srednja šola — faktor 1,1
- popolna srednja šola — faktor 1,0
- višja ali visoka šola — faktor 0,9.

2. sodelovanje predlagatelja pri dajanju predlogov v razdobju 2 leti;

Nagrado se predlagatelju izplača na osnovi polletnega, oziroma letnega obračuna čiste gospodarske koristi, ki mora biti izplačana vsaj dva meseca po preteku vsakega leta izkoriščanja izboljšave.

Komisija lahko nagradi izboljšave, katerih gospodarsko korist bi bilo težko izračunati, oziroma obračunsko zasledovati, z enkratno denarno nagrado. Le-to se predlagatelju izplača takoj.

Za vsak sprejeti predlog nekega izuma ali tehnične izboljšave prejme predlagatelj takoj predplačilo v znesku 5000 dinarjev, ostali del zneska, ki mu pripada, pa prejme ob polletnem, oziroma letnem obračunu.

tehnično izboljšavo, se smatra predlog kot kolektiven, kolektivni faktor pa se vzame po predlagatelju, ki ima najvišjo šolsko izobrazbo, ne glede na to, kateri avtor je to.

Avtoplašči brez tekstilnih vložkov

(ING. META DUHOVNIK — GUMARSKI INSTITUT) — Na razstavi »Motor Show« oktobra 1961 je turška Goodyear pokazala med drugim tudi avtoplašč brez tekstilnih vložkov. Vzbudil je precej zanimanja med obiskovalci sejma.

Plašči te vrste so plod dvoletnega raziskovalnega dela, predvidevajo pa, da bodo porabili najmanj še enkrat toliko časa, preden bodo prišli taki plašči v prodajo.

Transparentni avtoplašči so izdelani iz sintetičnega kavčuka neotana, ki ima zelo dobro rezno odpornost ter je odporen proti obrabi. Odlikujejo pa se predvsem, ker nimajo tekstilnih vložkov. Razumljivo, proizvodnja je zato močno poenostavljena. Taki plašči so se dobro obnesli tudi na praktični preizkušnji.

Po reviji »Rubber and Plastics« — 141/45

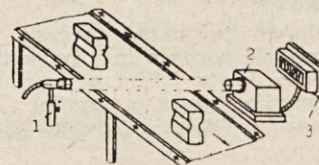
ANIMIROSTI iz gumarstva

FOTOELEKTRIČNI ŠTEVECI

V vseh panogah industrije danes bolj in bolj uvajajo fotoelektrične števece za štetje polizdelkov ali končnih izdelkov, ki nastajajo ob tekočih trakovih. So precej boljši od vseh ostalih izvedb mehaničnih, kontaktno-električnih in drugih, saj jih je moč uporabiti ne glede na količino in velikost, agregatno stanje ter obliko polproizvodov ali končnih izdelkov. Hkrati omogočajo štetje tudi pri velikih hitrostih, tudi do 12.000 kosov na minuto.

Kako izgledajo taki števeci? Na shemi vidite enega takih, kakršne so razvili v Sovjetski zvezi. Izvor svetlobe (1) pritrdimo na eno stran tekočega traku, fotocelico z ojačevalcem (2) na drugo stran, na primer-

no mesto pa še elektromagnetni števec (3). Vsak proizvod, ki se pomika po tekočem traku, prekine svetlobni pramen, ki je usmerjen na fotocelico, s tem pa tudi vzbudi v njej električni sunek. Tega ojači ojačevalec, proizvedeni močnejši električni sunki pa poganjajo elektromagnetni števec.

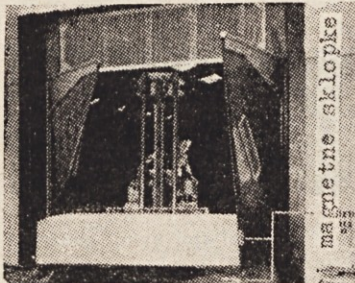
Naprava je uporabna tudi v naši stroki, zato bi kazalo o njej razmišljati sedaj, ko se pripravljamo na avtomatizacijo proizvodnje.

Gumena vrata prihranijo čas in denar

(ING. META DUHOVNIK — GUMARSKI INSTITUT) — Približno deset let je tega, ko so pričeli uporabljati gumena vrata tudi izven gumarskih tovarn. Do takrat so uporabljali kar lesena ali pa pločevinasta. Lahko si mislite, kakšno ropotanje je bilo, ko so se sama zapirala, čim je kak tovornjak ali drugo vozilo zapeljalo skozi njega? Seveda pa so trpeli pri tem tudi težaji, vrata sama ter vozila. V nekem angleškem koncernu so izračunali, da so samo zaradi takih kovinskih vrat utrpeli vsako leto za okoli 17.000 funtov ali za okoli 50 milijonov dinarjev škode.

Ni čudno, če so zato bolj in bolj v tovarnah, kjer je bilo le mogoče, puščali vrata na prometnih prehodih kar odprta. Zaradi tega je vladal v takih delovnih prostorih precejšen preprih, pozimi pa so morali povečati stroške za ogrevanje prostorov celo za 20 odstotkov.

▲ Taka so vrata s parom magnetnih sklopok

Zadnje čase so se razmere precej spremenile. Namesto lesenih in pločevinastih industrijskih krilnih vrat uvajajo v mnogih tovarnah gumena vrata. Ni čudno, da jih potem izdelajo nekatere gumenske tovarne po več tisoč parov na leto. Povpraševanje po njih narašča iz leta v leto. Danes jih uporabljajo ne samo v industrijskih podjetjih, marveč tudi v bolnicah, trgovinah, raznih skladiščih in celo pri raznih transportnih napravah. Celotna arhitektika jih predvideva, ko načrtujejo nove tovarniške zgradbe. — Izogibljive se jim le pri glavnih vhodih, kjer je treba zaradi varnosti pred vplivom graditi vrata iz drugega materiala.

Prva gumena vrata, ki so se pojavila v industrijskih obratih, so bila preprosta. V zadnjih letih pa se je njihova oblika nekoliko popravila. V bistvu sestojijo iz težke gumene plošče, ki je obešena na železni polovični okvir. Le-ta je pritrjen na zid s tečaji. Ko pripelje na primer do vrat tovornjak, jih sunkoma odpre, ko pa

odpelje skozi njega, ne samo zapro, ne da se vozilo pri tem kjer koli poškoduje. Taka vrata prav nič ne ropotajo. Preprečujejo preprih in tudi sama ne propuščajo toplote.

Če vozijo skozi taka vrata vozila različnih višin, je mogoče izdelati vrata v več nadstropjih — pri nižjih vozilih se bodo odprli samo spodnji deli, to je plitva vrata, pri prehodu višjih vozil pa tudi višji in širši deli. Vrtinčenje zraka je tako zares majhno, preprih neznaten.

Gumena vrata izdelujejo posamezne tvrdke na zahtevo naročnikov v najrazličnejših izmerah. Kot surovino uporabljajo v glavnem naravni kavčuk, le najtežja vrata izdelujejo iz sintetičnega kavčuka. V takih primerih obdajata dve plasti gume nosilno plast korda ali platna, ki dajeta ploščam trdnost. Kvaliteta za to vrsto gume ima mnogo skupnega s kvaliteto protektorja. Oba morata imeti dobro zarezno odpornost in obstojnost proti obrabi, dobro upogljivost ter natezno trdnost. Tako uporablja na primer eden največjih proizvajalcev gumenih vrat zmesi, v katerih se nahaja najboljši kavčuk ter več saj kot jih je v protektorju. Namesto večjih platnenih vložkov pa uporablja dva vložka iz bombažnih odpadkov (na primer blago za transport), ker imajo po njihovih trditvah ti boljše sposobnost upogibanja. Debelina celotne plošče za vrata večjih izmer znaša tudi 1,27 centimetra, pri srednjevelikih pa 0,96 centimetra.

Da ostanejo gumena vrata kar najbolj upogljiva, bi morala biti ravna in neolepšana. Tega pa se ni mogoče držati zaradi vidljivosti. Skoraj v vsakih so manjša okenca iz prozorne plastične snovi. Kjer teče skozi taka vrata pretežno promet s kamioni, ojačijo najbolj izpostavljene dele vrat s pločevino. Če pa hočejo kljub gumenim vratom ohraniti v notranjosti tako zaprtih prostorov temperaturo skoraj nespreme-

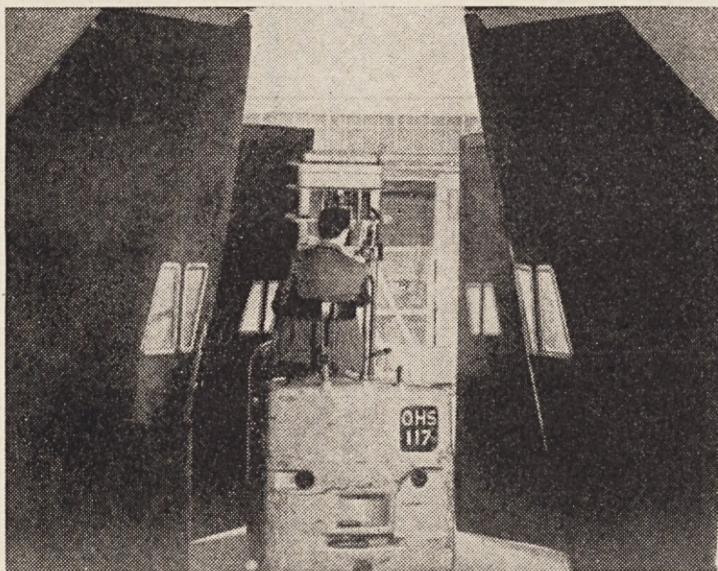

▲ Lahko upogljiva vrata, primerna celo za bolnice

njeno, da prepriha skoraj res ni, nameščajo dvojna gumena vrata. Zračna plast med obema deloma preprečuje izmenjavanje temperature med zunanostjo in notranjostjo. Pri najbolj zahtevnih prilikah pa nameščajo še posebne magnetne zaporne naprave, ki pospešujejo zapiranje vrat. Posebno zahtevno je reševanje tega vprašanja v velikih hladilnicah. Tam si pomagajo s posebno upogljivo gumo, ki vsebuje smolo vezano na kavčuk z enojno plastjo za ojačenje iz nylona in s posebnimi grelnimi ter dobro zatesnjenimi prekati. Ti so pritrjeni na

▼ Vrata v nadstropjih omogočajo transport z vsemi vozili

▲ Dvojna vrata z dvojno zračno steno zagotavljajo stalno temperaturo notranjih prostorov

MOJSTER KERN IN MI ... ZAKAJ ODDELEK ZA ŠTUDIJ DELA ?

Tovariši iz oddelka za študij dela so nam obljubili več pripevkov o svojem delu. V današnji prilogi so pod naslovom »Mojster Kern in mi« spregovorili nekaj o tem, kakšno je sploh delo ljudi v oddelku za študij dela in kako gledajo nanje danes ljudje iz proizvodnje. V prihodnjih prilogah pa bodo povedali še marsikaj zanimivega in poučnega.

Ko smo mojstra Kerna neki dan v začetku marca poprosili za kratek razgovor, je gotovo sam pri sebi zarobantil:

»Spet mi bodo tile fantje iz biroja za norme kaj na glayo postavili, da bom imel sitnosti z ljudmi.«

Vendar pa našega Kerna odlikuje čut in odgovornost do delavcev, posebno pa še razumevanje za vse, kar lahko olajša delo in dvigne produktivnost v njegovi ekonomski enoti. Tako kot vsi delavci, ki delajo z njim, se tudi sam dobro zaveda, da pomeni več dobrih izdelkov večji dohodek. — Zato je dejal potem, ko smo mu v kratkem razložili, za kaj gre:

»Toda za to je treba več truda!«

Pa smo mu odgovorili kot iz strojnice:

»Študij dela je sodobna organizacijska metoda, ki opozarja s svojimi analizami na neekonomično uporabo orodja, naprav, strojev, na ineproduktivne čase in gibe... In kar je najvažnejše,

študij dela pove, kako je mogoče z manjšim naporom in z minimalnimi sredstvi proizvesti čim več!«

Ne, to je bilo preveč. Z obrazom nejevernega Tomaža je mojster Kern začudeno vprašal:

»Z manj napora več proizvodov?«

Zbali smo se že, da je naš rafal zgrešil cilj. Izbrali smo drugo taktiko in hitro dodali:

»Pri vas izdelujete termoforje. Vsako leto jih naredite okoli 150 tisoč, ali ne? Za enega porabite 13,6 minut časa. Če bi pri vsakem termoforju pripravili eno samo minuto — in to je mogoče, bi pri povprečni ceni ene minute dela 7,9 dinarja pripravili letno 1 milijon 214 tisoč 956 dinarjev!«

Z novo taktiko smo zadeli v črno. Ko smo mu razložili še teoretične možnosti in ko nas je Kern sproti opozarjal na praktične probleme in resnične možnosti prihrankov, je bil dogovor o sodelovanju sklenjen.

Popeljal nas je med delavce v svojo ekonomsko enoto. Tam smo brali na obrazih:

»Normirci! Vrag jih vzemi! Go-

jeklene okvire, zato se na vratih ne nabira ne led in ne srež.

Zanimivo je tudi, da so gumena vrata velikokrat tudi najrazličnejše obarvana. Vzdržijo pa tudi 8 do 9 let, četudi so izpostavljena vremenskim neprilikam.

Prva gumena krilna vrata so uporabili leta 1936 v Holandiji. — Neka angleška tvrdka, ki izdeluje gumena vrata, pravi takole:

»V tekstilni tovarni v Lancashiru je bilo nemogoče delati blizu vrat v predilnici. Transportna sredstva so onemogočala zapiranje vrat, zato so bila le-ta venomer odprta. Zaradi oblike zgradbe je vladal zato v predilnici tak preprih, da lastnik tovarne velikokrat ni in ni mogel dobiti delavce, ki bi hoteli delati blizu vrat. Še slabše je bilo v tistih prostorih, kjer je vseboval zrak precej vlage in kjer je le-ta zaradi prepriha kondenzirala na ohlajenem stropu ter kapljala na blago in puščala na njem madeže.

Problem so v celoti rešili, ko so namestili na vsa izpostavljena vrata gumena vrata...«

tovo pripravljajo kako striženje norm?«

Pa smo led kmalu prebili. Vsa-komur posebej je Kern razložil, zakaj smo prišli. Takole je pravil:

»Morda si že slišal, da snujemo sedaj v naši tovarni novo službo — oddelk za študij dela, ki naj bi zamenjal dosedanji biro za norme? Tile tovariši se za novo dolžnosti šele pripravljajo. — Pri nas bodo skušali napraviti prve analize dela, ki bodo zanje praktična vaja po daljšem seminarju, katerega so pred kratkim končali. Za nas pa bodo njihovi prvi rezultati dokaz, da se da s premišljeno organizacijo dela ob manjšem trudu več narediti kot z nepremišljenim naporom ali po domače z garanjem!«

Od tistega dne smo v njihovem oddelku vedno dobrodošli. Vsi delavci v ekonomski enoti spremljajo naše delo z zanimanjem. — Mnogi že premišlujejo, kako bi si olajšali delo in kako bi naredili iverč. Z velikim veseljem nam svetujejo, ker vedo, da jim hočemo pomagati. Iskreno smo jim za to hvaležni. In vendar smo se v začetku kar malo z nezaupanjem gledali! Pač razumljivo, saj je težko z nekaj besedami dokazati nekemu, ki opravlja neko delo po starem, neracionalnem načinu že dvajset let, da je mogoče opraviti vse tisto boljše,

preprostejše in na lažji način, poleg tega pa porabiti zanj manj časa ter tako narediti več kot prej. Pa ne samo to. Gotovo so pri delu tudi nevarni prijemi. Naša naloga pa je analizirati vse pogoje, ki obstojajo pri nekem delu ter urediti vse tako, da bo odtlej to delo ne samo lažje in učinkovitejše, marveč tudi varnejše. — Mnogi do našega prvega obiska še pomislili niso, zakaj imajo tako »težke noge«. Pač ni čudno, ko pa naredijo nekateri pri svojem delu precejšnjo pot — tudi do 160 kilometrov na leto! Torej je tudi nepotrebnega transporta preveč.

Mi, nekdanji normirci, danes pa analitiki dela, smo tu, da vam

olajšamo delo, ga izboljšamo ter da vam pomagamo, kjerkoli je to mogoče z nasveti in predlogi. Koliko bomo v tem novem poslanstvu uspeli, zavisi veliko od nas vseh. Naše delo je dokaj zamudno, saj nas vodi pri vsem načelo, da moramo biti dosledni ter vreči pri svojih analizah na rešeto vse, kar je dobro in slabo. **Le dobro, to je lažje, boljše, krajše, varnejše, hitrejšo, cenejše in produktivnejše ostane, vse ostalo pa je odveč.** Delavke in delavci v stiskarni, posebno tisti, ki delajo pri termoforjih, nam radi pomagajo. Razumemo, da hočemo njih delo izboljšati in da moramo opraviti zato precej analiz in študija, zla-

sti pa sedaj, ko se takorekoč še sami učimo. Zaupajo nam in sve-tujejo, kolikor vedo in znajo. — Mojster Kern pa pravi tako, ko se srečujemo:

»Gre? Vztrajni pa ste! Odkrivajte stvari, za katere smo vsi mislili, da so nepomembne. Sedaj vidimo, da veliko vplivajo na naše delo...!«

Vidite, smo že skupaj! Kern je izkušen, marsikaj nam pove. S skupnimi močmi se bližamo cilju. Kmalu bomo dokončali predlog nove, boljše linije izdelave termoforjev. To bo uporaben predlog, katerega uresničitev bo prihranila letno več kot milijon din doslej zavrženega denarja!

**Kratek tečaj
za naše dopisnike**
DRUGI DEL

Kako naj pišem v list SAVA?

(DUSAN REBOLJ — KSS) — O tem, dragi bralci, da je treba odgovoriti pri pisanju kakršnega koli poročila ali prispevka na šest osnovnih vprašanj: KDO?, KAJ?, KDAJ?, KJE?, KAKO? in ZAKAJ? smo govorili že v predzadnji številki našega lista, ali bolje povedano v drugi številki strokovne priloge na šestnajsti strani. Upam, da ste nekateri tudi sami že poskusili, če je res mogoče napisati na tak način kratko poročilo?! Če ste, potem vam današnje nadaljevanje našega kratkega tečaja za dopisnike lista »Sava« ne bo povzročalo težav. Kdor pa tega še ni storil, naj le hitro vzame v roke zadnjo strokovno prilogo in natančno prebere prvi del našega tečaja...!

Poskusimo odgovoriti tokrat na zastavljeno vprašanje, saj vam prav to verjetno najbolj zanima, ali ne?

Dopisnika lahko v neki meri primerjamo s kiparjem: če je leta oblikoval glavo in oprsje svojega kipa, potem mu tudi preostalo delo ne bo povzročalo večjih težav. Kakor pri kiparjevi skulpturi se podredi tudi pri poročilu dopisnika vse telo poročila obliki, ki živi v predstavnem svetu ustvarjalca in ki je v največji meri izražen v glavi in v udih. Nikdar ne pozabite, da zavisi vrednost poročila, članka, prispevka bolj od soglasja, skladnosti gradnje, kot pa od posameznih, dobro oblikovanih in izraženih dejstev! Seveda pa ne bodite razočarani in ne izgubite volje, če vam zahtevano takoj ne bo uspelo in če vam ne bo uspelo takoj vpeljati reda v zmešnjavo.

Kje je torej težava in kako ji bomo kos?

Med uvodnim odstavkom in glavnim delom poročila lahko kaj rado zazija razpoka. Težko je namreč preiti od uvoda ali »glave« poročila k nadaljnjemu pisanju vse večjih podrobnosti. Običajno si pomagamo tako, da nadaljujemo s pisanjem odgovarjajoč na enega od šestih znanih vprašanj, najpogosteje na vprašanji KJE ali ZAKAJ.

Pa si raje oglejmo kar praktični primer, ki ga že poznamo. Saj se spominjate ponesrečenega Janeza Nesrečnika? Ponovimo zaradi lažje razumljivosti najprej uvodni odstavek ali »glavo vesti«; kar tegale na primer:

Ko je delal na dvovaljniku, si je v sredo, 23. januarja, poškodoval levo roko Janez Nesrečnik. Premalo je pazil, pa mu je levica zašla med valje...

Če bi hoteli pisati sedaj kar naprej v istem odstavku, potem bi si pomagali na primer z naslednjim:

... Ponesrečencu je zdrobilo dlan in malo verjetnosti je, da bo le-ta še kdaj uporabna.

Napisanemu lahko sledijo v naslednjih odstavkih oziroma v nadaljevanju poročila podrobnosti v takšnem zaporedju, za kakršnega meni pisec, da bo bralca najbolj pritegnilo.

No, in sedaj h gradnji poročila. V glavnem ločimo tri osnovne tipe poročil: stvarno poročilo, poročilo o zanimivem dogodku in citatno poročilo. Poglejmo si posamezne na praktičnih primerih!

STVARNO POROČILO

Značilno za te vrste poročil je, da posegajo posamezni deli poročila ali odstavki vse bolj v podrobnosti obravnavane snovi. Grafično ponazorimo tako poročilo,

članek, prispevek z vedno manjšimi pravokotniki, kakor vidite na shemi. Gradnja takega poročila je preprosta, saj zahteva edino pravilno ocenitev pomena različnih dejstev in razporeditev le-teh po njihovi pomembnosti. Vsak odstavek poročila je logična in zaključena celota, tako da lahko po potrebi posamezne odstavke brez truda skrajšamo, razširimo, ali pa sploh od zadaj proti začetku črta-mo, če primanjkuje prostora.

In še praktični primer!

PRVO DEJSTVO: Premalo je pazil na varnostna navodila, pa si je v sredo popoldne, 23. januarja pri dvovaljniku Janez Nesrečnik poškodoval roko.

DRUGO DEJSTVO: Ze nekajkrat je ponesrečenca pred usodnim dnevom opozoril varnostni tehnik, naj bo pri svojem delu bolj previden. Toda Nesrečnik se za njegova dobrohotna opozorila ni kdo je kaj menil. In prav to je bilo zanj opoteče.

TRETJE DEJSTVO: Na dan nesreče je bil Janez Nesrečnik dobre volje. S svojimi sodelavci se je šalil. Delal je že nekaj ur, ko je nenadoma obupano zavpil. Čeprav je varnostna zaklopka takoj ustavila dvovaljnik, je bilo že prepozno. Trije prsti so bili že zmečkanj in le malo verjetnosti je, da bodo mogli zdravniki ponesrečen-

POROČILO O ZANIMIVEM DOGODKU

Precej težje je napisati sestavek, ki ne vsebuje samo preprostih dejstev, temveč dejanja z dramatičnimi vložki, opis oseb, izjave prizadetih ali pa pomembne podrobnosti. Napak boste ravnali, če boste zaključujoč uvod že menili, češ,

sedaj je najtežje za mano, saj preostane samo nizanje ostale snovi v kronološkem zaporedju. Najvažnejša dejstva, ozadja in izjave je treba iznajdljivo strniti in razporediti. Kako naredimo to? Vsebinska poročila je v uvodu na kratko strnjena; potem pa izčrpno in končno opisovanje vseh podrobnosti pojasni bolj zahtevnemu

srečnik upošteval varnostna opozorila.

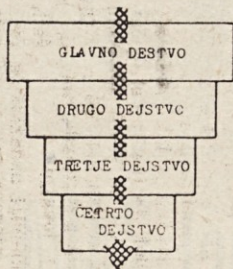
CITAT: »Že nekajkrat sem ponesrečenca zalotil, da je pri delu izklopil varnostno napravo. Opozoril sem ga na posledice, če bi deti se za moja opozorila ni veliko menil. Ko sem ga dva dni pred nesrečo opozoril, naj ne sega z rokama predaleč, ko vlaga

POVZETEK: Komisija je precej dolgo razpravljala o tem, kdo bo kril vso nastalo škodo. Ugotovljeno je bilo, da je varnostna naprava delovala v redu, priče pa so potrdile izjavo varnostnega tehnika, češ da je ponesrečenca že nekajkrat opozoril na previdnejše delo.

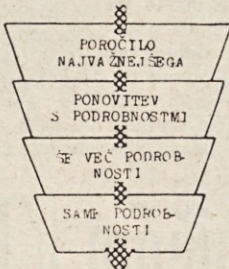
CITAT: Predsednik komisije je posegel v razpravo in pripomnil med drugim tole: »Ponesrečenega Janeza Nesrečnika bo treba po okrevanju premestiti na lažje delo. S tem bo seveda utrpel nekaj na svojem osebnem dohodku. Zato predlagam, da mu pomagamo in predlagamo delavskemu svetu podjetja, da odobri družini prizadetega enkratno denarno pomoč v višini 100 tisoč dinarjev...«

Metode, ki sem jih v kratkem razvil, seveda nimajo absolutne vrednosti. Poslužil se jih bo začetnik v dopisovanju, po nekaj poskusih jih bo v celoti doumel in potem lahko prešel na bolj zahtevne ter zapletene teme. O tem pa v naslednji številki naše priloge kaj več!

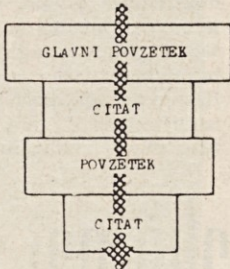
STVARNO POROČILO

POROČILO O ZANIMIVEM DOGODKU

CITATNO POROČILO

bralcu vse tisto, kar ga utegne zanimati. Poglejmo primer!

POROČILO NAJVAŽNEJŠEGA: je poškodoval roko Janez Nesrečnik, ko je delal na dvovaljčniku.

PONOVI TEV S PODROBNOSTMI: Do obratne nezgode bi prav gotovo ne prišlo in Janez Nesrečnik bi imel še danes celo roko, če bi bil upošteval dobronamerna opozorila varnostnega tehnika Petra Lužnika. Ta je pred nezgodo ponesrečenca že večkrat opozoril, naj pazi na roke in naj ne sega z njimi predaleč, ko dela na dvovaljčniku.

ŠE VEČ PODROBNOSTI: »Prav gotovo bi ne bil ob tri prste,« je pripovedoval ponesrečeni delavec Janez Nesrečnik, ko smo ga obiskali v bolnici in nadaljeval: »Če bi bila varnostna naprava v redu. Res sem šel z roko predaleč, toda ko mi je zagrabilo sredinec, sem že pritisnil na varnostno prečko. Toda valji se niso takoj ustavili in stisnili so mi še kazalec ter prstanec...«

zmes med valja, je samo zamahnil z roko, češ, le kaj te to briga...« je pripovedoval varnostni tehnik Peter Lužnik.

Gumeni odbijači za indijske železnice

(ING. META DUHOVNIK – GUMARSKI INSTITUT) – Neka tvrdka za proizvodnjo gumenih izdelkov iz Sheffielda je izdelala pred kratkim več gumenih oblog za kovinska ogrodja indijskih vlakov. Celotna pošiljka je vsebovala 1200 gumenih odbijačev, ki so jih lepili na kovinsko oblogo, 2400 oblog za zavore in 9.600 gumenih ročic, ki naj bi jih nalepili na kovinske osi.

Omenjene gumene izdelke so izdelali po specifikacijah in načrtih, kakor je zahtevala pogodba med indijskimi železnicami in

zapadnonemško tvrdko Mann, prilagojeni pa angleškim železniškim standardom. Pri tem so izvedli preizkuse na velik dinamični tlak in na strižne sile, ki nastopajo pri obremenitvah. Za izdelavo omenjenih izdelkov so uporabili posebne zmesi, ki so primerne tudi za tropsko klimo.

Po reviji »Rubber and Plastics« Po reviji »Di Gummibereifung« – 141/25

▼ Kadar gre za probleme v proizvodnji, se delavci v enotah dobro pomenijo, kako jih bodo rešili

CITATNO POROČILO

Poročila o govorih, konferencah, zborovanjih in intervjujih vsebujejo praviloma izčrpne citate, ki jih dopisnik zabeleži in nato poveže v svoje gradivo. Kako ponazorimo to grafično, vidite na skici. Večji pravokotniki so povzetki, manjši pa citati. Seveda bomo nanizali posamezne pomembne citate v zaporedju po važnosti – najpomembnejšega najprej! No in še primer!

GLAVNI POVZETEK: Na seji komisije za higiensko-tehnično varstvo, ki je bila v petek, 25. januarja, so govorili o obratni nezgodi, v kateri je pri delu na dvovaljčniku odtrgalo delavcu Janezu Nesrečniku tri prste. Vsi člani komisije so bili enotni v mišljenju, da do nezgode ne bi prišlo, če bi bil ponesrečeni Janez Ne-

